

Su Manga Awal

Sia kanu Kitab Taurat

© 2017, www.maguindanaon.com

This work is licensed and shareable under the terms of the Creative Commons License:

Attribution-NonCommercial-NoDerivative Works (CC BY-NC-ND 4.0)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

This license allows this work to be shared, copied and redistributed in any medium or format under the following terms: Appropriate credit and a link to the license must be given. The material may not be used for commercial purposes, nor may it be remixed, transformed or built upon.

Su Manga Awal

Sia kanu Kitab Taurat

Bismillah Sir-Rahman Mir-Raheem

Assalamu Alaikum Warahmatullahi Ta'ala Wabarakatuh

Palihala enggu kalilintad sa lekanu a manga lusud'ami sa tian. Katawan nami i balapantag a benal sa lekitanu a manga Maguindanaon i katuntayan su apia ngin a nakadalem kanu Kitab, labi-labi den su tudtulan pantag kanu kinapangaden sa dunia. Sia kanu ilemu nu mangatua na madakel i nangakineg tanu a tudtulan makapantag kanu kinapangaden nu Kadenan sa dunia. Na tembu pigkahanda nu Kadenan i makasalin su Kitab a sinulatan makapantag kanu tudtulan nu 'Manga Awal' ka enggu tanu mabatia taman sa kasabutan sa mapia su tidtu-tidtu a kahanda nu Kadenan enggu su ukit'u kinapangaden nin sa dunia. Nia sinemulat kanu Kitab'u Manga Awal na su Nabi Musa sia nakanggulalan kanu kabarakat'u Kadenan. Su kadtalu sa English a 'Genesis' na ebpun sa basa a Grik a 'Geneseos' a sia sa basa a Maguindanaon na 'Manga Awal' enggu nia nin maena sa lekitanu na su punan-punan nu dunia taman den kanu langun nu namakadalem lun.

Su Libelu nu Manga Awal na inebad sa dua timan. Na gemanat sa Manga Awal 1 taman sa Manga Awal 11 ayat 26 na makapantag kanu kinapangaden kanu dunia enggu su kinalimbag kanu muna-muna a taw a mana su Adam. Sia ba namakadalem su tudtulan makapantag kanu Adam enggu su kaluma nin a su Sitti Hawa, su makapantag kanu edsuled a si Kabil enggu si Habil, su makapantag kanu Nuh enggu su kinadsanaw nu dunia maitu bun su tudtulan makapantag kanu Tantawan a binedtuan sa Babil.

Na iganat menem sa Manga Awal 11 ayat 27 taman sa Manga Awal 50 ayat 26 na makapantag kanu katupuan nu bangsa na Israil a pinamili nu Kadenan enggu makapantag bun kanu manga pasad'u Kadenan. Nia gaid muna-muna sia ba na su

pantag kanu kinapamily enggu su kinasugu nu Kadenan kanu Ibrahim a ginelalan sa Ama nu langun nu 'bpamalitalia. Na entu pan ka su tudtulan makapantag kanu wata nin a su Iskak enggu su apu nin a su Yakub. Ugaid'a sinambian nu Kadenan su ngala nu Yakub sa Israil kagina inatuan nin taman sa tinalaw nin edsigi su Kadenan (*Manga Awal 32 ayat 28*). Na su sapulu enggu dua a manga wata nu Israil i nabaluy a palaus'u bangsa a Israil.

Nia kahanda nu sinemulat kanu nia ba a Kitab na asal'a kasabutan tanu sa mapia u ngin ba su ula-ula nu Kadenan. Mabatia sia ba kanu libelu nu Manga Awal i pigkahanda nu Kadenan i mangaden sekanin sa taw ka enggu nin kapangungundayan su langun nu pinangaden. Nia nin kahanda na maguyag-uyag su taw a idtagapeda nin su Kadenan sa ukit a kapaginugut, kasimba enggu kapugi kanu kaisa-isa nin a Kadenan. Inenggan nu Kadenan su taw sa baya-baya ugaid'a nia nin lun bu pinangeni na paginugutan sekanin sa senep sa atay. Na guna makambaladusa su taw na inipayag'u Kadenan i saben-sabenal a sekanin bu i makagaga gemagas enggu mampun kanu dusa (*Manga Awal 3 ayat 21*). Nakadalem sia ba kanu libelu nu Manga Awal i saben-sabenal a di magaga nu taw gemagas su dusa nin (*Manga Awal 3 ayat 7*). Papedtuntayan bun nu nia ba a Kitab i balapantag a benal kanu Kadenan su paginugut enggu su salig'u taw sa lekanin. Da makaamung kanu kinadsanaw nu dunia su Nuh sabap kanu paginugut enggu salig'in kanu Kadenan (*Manga Awal 6 ayat 7 taman sa ayat 9*). Natalima nu Ibrahim su manga pasad'u Kadenan sabap kanu kinapaginugut'in enggu kanu salig'in (*Manga Awal 15 ayat 1 taman sa ayat 6, enggu Manga Awal 22 ayat 16 taman sa ayat 18*). Na iganat sia ba kanu tudtulan nu Ibrahim na ipebpagilay nu Kadenan su ukit a kinatuman nin kanu langun na manga pasad'in kanu Ibrahim taman sa nakatindog su bangsa na Israil a su pinamily nu Kadenan. Nia ba su masela a kahanda nu Kadenan na makapangaden sekanin sa bangsa a maginugut, semimba enggu mugi sa lekanin taman sa sia ba makanggulalan kanu bangsa a nia na kapalihalalan su langun na taw sia sa liwawaw na dunia.

Na bagu tanu batian su nia ba a Kitab na mangeni-ngeni tanu kanu Kadenan sa tabangan tanu nin a katuntayan sa mapia su nakadalem kanu libelu nu Manga Awal a inisulat'u Musa.

Su Manga Awal

Sia kanu Kitab Taurat

1

Su Punan-punan

¹ Sia kanu punan-punan na pinangaden nu Kadenan su langit enggu su lupa. ² Na da pan palas'u dunia, dala dalem'in enggu nabausan nu malibuteng su kaludan ugaid'a 'bpamagatag-atag^a kanu liwawaw nu ig su Ruh^b nu Kadenan.

³ Nia pidtalu nu Kadenan na “Maaden su maliwanag” na naaden su maliwanag. ⁴ Na nailay nu Kadenan i mapia su maliwanag. Daka inipitas'in su maliwanag ebpun kanu malibuteng. ⁵ Nia nin inibedtu kanu maliwanag na malamag enggu nia nin menem inibedtu kanu malibuteng na magabi. Na sinemagad su magabi enggu nakauma su mapita na entu ba su muna-muna a gay.

⁶ Na nia pidtalu nu Kadenan na “Maaden su pageletan^c nu ig ka enggu makadsenggaya su ig.” ⁷ Na naaden su entu. Maitu ba i kinapangaden nu Kadenan kanu pageletan enggu pinadsenggaya nin su ig a tampal sa baba kanu ig a tampal sa pulu. ⁸ Nia inibedtu nu Kadenan kanu pageletan na kawang-kawangan. Daka sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikadua gay.

⁹ Na nia pidtalu nu Kadenan na “Endidilimuda sa sakadalepa bu su ig sa kababan nu kawang-kawangan enggu embuat menem su mamala a lupa.” Na naaden su entu.

^a1:2 **Bpamagatag-atag** Sia sa Hibru na makamana-mana su ina nu manuk a 'bpelendeman nin su manga leman. Nia nin maena na di pebpitasen nu Kadenan su pinangaden.

^b1:2 **Ruh** Nia bun ba su *Ruhhul Allah* enggu sa basa a Hibru na *Ruah*. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

^c1:6 **Pageletan** Nia ba su *kawang-kawangan* a nakapagelet kanu ig sa kababan enggu su ig sa kapuluan a mana su ulan.

¹⁰ Nia inibedtu nu Kadenan kanu mamala a lupa na kalupan enggu nia nin menem inibedtu kanu ig a entu a nangalimud na lagat. Daka nailay nu Kadenan i mapia su entu. ¹¹ Na nia pidtalu nu Kadenan na “Mapa-etu su kalupan sa uman i embalangan na 'bpamangetu sia sa liwawaw na dunia, mana su pamulan a mapaguni enggu su langun nu 'bpamangunga a aden lagas'in.” Na naaden su langun nu entu.

¹² Namenggemaw kanu kalupan su langun nu 'bpamangetu sia sa liwawaw na dunia, mana su pamulan a mapaguni enggu su langun nu 'bpamangunga a aden lagas'in. Na nailay nu Kadenan i mapia su entu. ¹³ Daka sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikatelu gay.

¹⁴ Nia pidtalu nu Kadenan na “Maaden lu kanu kawang-kawangan su manga pakatayaw^d asal'a makapadsenggaya su malamag kanu magabi enggu nia bun ba i maumbal a pedtusan kanu manga timpu, kanu manga gay enggu kanu manga lagun.

¹⁵ Na su manga pakatayaw ba a entu a lu kanu kawang-kawangan i pakatayaw kanu liwawaw na dunia.” Na naaden su langun nu entu. ¹⁶ Na maitu ba i kinalimbag'u Kadenan kanu dua timan a masela a pakatayaw enggu su manga bitun. Na su pakasulalang i katayaw i pakapagkatayaw^e kanu kagagabian enggu su malubay menem i katayaw i pakapagkaliwanag^f kanu kalalamagan. ¹⁷ Inibetad'u Kadenan su entu lu kanu kawang-kawangan ka enggu nin 'gkatayawan su dunia,

¹⁸ makapagkatayaw kanu malamag enggu su magabi, enggu makapadsenggaya kanu maliwanag enggu su malibuteng. Daka nailay nu Kadenan i mapia su entu. ¹⁹ Na sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikapat gay.

²⁰ Na nia pidtalu nu Kadenan na “Mamedsimbual kanu ig su langun na embalangan na balangiawa sa ig enggu maaden bun su manga papanuk lu kanu kawang-kawangan.” ²¹ Na maitu ba i kinapangaden nu Kadenan kanu mangasela a balangiawa lu kanu lagat enggu su uman i embalangan nu balangiawa a lu 'bpaguyag-uyag kanu didalem'u ig taman den kanu uman i embalangan nu manga

^d**1:14 Pakatayaw** Nia nin maena sa Hibru na *palitan* atawa ka *sulu*. Na nia ba su senang, su ulan-ulan enggu su manga bitun.

^e**1:16 Pakapagkatayaw** Nia nin maena sa Hibru na su senang i makamana-mana pendatu kanu kagagabian.

^f**1:16 Pakapagkaliwanag** Nia nin maena sa Hibru na su ulan-ulan i makamana-mana pendatu kanu kalalamagan.

papanuk. Daka nailay nu Kadenan i mapia su entu. ²² Pinalihalan silan nu Kadenan ka nia nin pidtalu na “Pagkadakel kanu enggu payapat kanu san kanu lagat. Mapagkadakel bun su langun nu manga papanuk sia sa liwawaw na dunia.” ²³ Na sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikalima gay.

²⁴ Daka pidtalu nu Kadenan i “Makapangaden su kalupan sa uman i embalangan a balangiawa a mana su pangangayamen enggu su manga malanap-lanap taman den kanu uman i embalangan nin a talaw a binatang sia sa liwawaw na dunia.” Na naaden su langun nu entu. ²⁵ Na maitu ba i kinalimbag'u Kadenan kanu uman i embalangan nu talaw a binatang, su uman i embalangan nin a pangangayamen enggu su uman i embalangan nin a manga malanap-lanap. Daka nailay nu Kadenan i mapia su entu. ²⁶ Nia pidtalu nu Kadenan na “Lemimbag^g tanu sa taw a mana makaalung-alung^h sa lekitanu a makakamal kanu manga seda, kanu 'bpamelayug lu kanu kawang-kawangan, kanu manga binatang enggu kanu langun nu malanap-lanap taman den kanu langun nu lusud'u dunia.”

²⁷ Guna su maitu na pinangaden nu Kadenan su manusia a makaalung-alung sa lekanin. Sia kanu alung-alung'u Kadenan na pinangaden nin su manusia, magidsan su mama enggu su babay.

²⁸ Na pinalihalan silan nu Kadenan ka nia nin pidtalu kanilan na “Pagkadakel kanu enggu payapat kanu sia sa lusud'u dunia taman sa pangungundayi nu. Kamali nu su langun na seda lu kanu didalem'u lagat enggu su langun nu 'bpamelayug lu kanu kawang-kawangan taman den kanu langun na binatang sia kanu kalupan.” ²⁹ Daka nia pidtalu nu Kadenan na “Pakikineg kanu sa mapia! 'Bpagenggan ku sekanu sa langun na embalangan na 'bpamangetu sia sa liwawaw na dunia, mana su pamulan a

^g**1:26 Limbag** Su ukit a kinaumbal'u Kadenan kanu muna-muna a taw na kinemua sekanin sa lupa ka pibpalasan nin sa taw (*Manga Awal 2 ayat 7*).

^h**1:26 Makaalung-alung kanu Kadenan** Nia nin ped a maena na *makalagid*. Nia nin maena na aden inenggay nu Kadenan kanu manusia a makalagid sa lekanin. Magidsan sa Manga Awal 1 ayat 27, Manga Awal 5 ayat 1, enggu Manga Awal 9 ayat 6.

mapaguni enggu su langun nu 'bpamangunga a aden lagas'in. Na entu ba i mabaluy a pegken nu.

³⁰ “Na ibpagenggay ku bun su pamumulanen a makan nu langun nu embalangan na pangangayamen, su manga talaw a binatang enggu su 'bpamelayug lu sa kawang-kawangan taman den kanu langun nu 'bpaguyag-uyag sia sa liwawaw nu lupa.” Na naaden su langun nu entu. ³¹ Na nailay nu Kadenan i sangat i kapia nu langun na linimbag'in. Daka sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikanem gay.

2

¹ Na maitu ba i kinaimasad kanu kinapangaden kanu langit enggu su lupa taman den kanu langun na namakadalem lun. ² Guna mapasad'u Kadenan su pinggalebek'in a entu na nangintelenenⁱ sekanin kanu ikapitu gay. ³ Daka pinambalilidseki nu Kadenan su ikapitu gay ka sinuti nin kagina entu ba su gay a nangintelenen sekanin kanu kinapangaden.

Su Adam enggu su Sitti Hawa

⁴ Nia ba su nakasulat makapantag kanu inipapamaluy^j kanu langit enggu su lupa guna 'bpangadena.

Guna 'bpelimbaga nu Kadenan a MAPULU^k a Kadenan su langit enggu su lupa na

ⁱ**2:2 Nangintelenen** Nia nin maena na napasad'u Kadenan su kinapangaden nin kanu dunia.

^j**2:4 Inipapamaluy** Nia nin maena sa HIBRU na *kanu manga tupu*. Nia maena nu tupu sia ba na su napamaluy a sia nakabpun kanu langit enggu lupa. Magidsan kanu kadtalu sa HIBRU a tupu a nabedtu sa Manga Awal 5 ayat 1, Manga Awal 6 ayat 9, Manga Awal 10 ayat 1, Manga Awal 11 ayat 10, Manga Awal 11 ayat 27, Manga Awal 25 ayat 12, Manga Awal 25 ayat 19, Manga Awal 36 ayat 1 enggu Manga Awal 37 ayat 2.

^k**2:4 Kadenan a Mapulu** Nia nin maena sa basa a HIBRU na *Kadenan a Da Nabpunan nin* atawa ka *Kadenan a 'Gkabpunan na Uyag-Uyag a Da Taman nin*. Nia ba i ingala nu Kadenan a inipayag'in kanu Nabi Musa a sia nakadalem kanu Kinaliu 3 ayat 14-15 kanu Kitab Taurat.

⁵ da pan 'bpamangetu a manga utan enggu pamumulan sia kanu dunia kagina da pan 'gkahanda nu Kadenan a Mapulu i mulan saleta mambu na da bun taw a makapangangawid kanu lupa. ⁶ Ugaid'a aden lenus¹ a lu pakabpun kanu lupa enggu entu ba i pakabubu kanu kalupan.

⁷ Daka linemimbag su Kadenan a Mapulu sa taw^m a ebpun kanu libubuk'u lupa taman sa iniyupan nin lu kanu ngilung kanu napas a 'bpagenggay sa uyag-uyag entu pan ka mimbangiawa su taw. ⁸ Guna su maitu na minumbal su Kadenan a Mapulu sa pamumulan lu kanu dalepa a bedtuan sa Eden a tampal sa sebangan ka lu nin ba inibetad su taw a linimbag'in. ⁹ Daka napa-etu sekanin lu ba sa langun na embalangan na kayu a makalilini i palas'in enggu mapia a pegken i unga nin. Na lu ba kanu luk'u entu a pamumulan su kayu a pakaenggay sa uyag-uyag enggu su kayu a pakaenggay sa kataw pantag sa mapia enggu mawag.

¹⁰ Na aden lawas'a ig a lu pakabpun kanu Eden enggu entu ba i pakaiwasa kanu pamumulan. Iganat lu ba na pedsapak su ig ba a entu taman sa mimbaly a pat timan a lawas'a ig. ¹¹ Nia bedtuan kanu ika-isa a lawas'a ig na Pisun enggu lu i entu pakaagus kanu embala-bala nu kalupan sa Habila a aden manga bulawan nin. ¹² Na tidtu a benal i bulawanⁿ nu nia ba a dalepa. Madakel bun lu ba i bidiliu^o enggu palamata a yuniks. ¹³ Nia menem bedtuan kanu ikadua a lawas'a ig na Gihun enggu lu i entu pakaagus kanu kalupan sa Kus. ¹⁴ Su ikatelu menem a lawas'a ig na bedtuan sa Tigris^p enggu lu i entu pakaagus tampal sa sebangan nu Asur.^q Na Yupratis^f

¹**2:6 Lenus** Di 'gkatalanged i maena nin sa basa a Hibu. Basi *lenus* udi na basi *lawas'a ig* atawa ka *bualan* a pakabubu kanu kalupan. Kena menem ulan ugaid'a entu ba i pakabubu kanu langun na lupa.

^m**2:7 Taw** Nia nin maena sa Hibu na *adam* ebpun sa kadtalu a *adama* a nia nin maena na *lupa*.

ⁿ**2:12 Tidtu a benal i bulawan** Nia nin maena na da pan ukit sa makina enggu da a benal simbul-simbul'in.

^o**2:12 Bidiliu** Nia nin maena sa Hibu na *bedula* atawa ka sa English na *bdellium*. Basi muntia a mana katia i kalingaw nin atawa ka basi su 'bpagumbalen a kamutan.

^p**2:14 Tigris** Su ikatelu ba a nia a lawas'a ig na sampay saguna na nia bun ba i ipembedtu lun enggu lu bun i entu matun sa Iraq.

^q**2:14 Asur** Di 'gkatalanged u ngin a dalepa i Asur. Basi nia ba su andang a dalepa a

menem i bedtuan kanu ikapat a lawas'a ig.

¹⁵ Daka inibetad'u Kadenan a Mapulu lu kanu pamumulanan a entu sa Eden su taw ka enggu nin 'gkapangangawidan enggu katiakapan. ¹⁶ Nia inisugu nu Kadenan a Mapulu sa lekanin na “Makambaya-baya ka sa kakan kanu manga unga nu kayu san kanu pamumulanan ¹⁷ nia tabia a di nu kapakayan kanen na su unga nu kayu a pakaenggay sa kataw pantag sa mapia enggu mawag. Da ka a benal keman kanu unga nu kayu ba a entu ka saben-sabenal a matay^s ka kanu entu demun ba a gay.”

¹⁸ Guna su maitu na nagkahanda nu Kadenan a Mapulu i “Dikena mapia kanu taw a mama i dala tagapeda nin. Pangadenan ku sekanin sa makadait a makatabang lun.”

¹⁹ Na pinamelimbag'u Kadenan a Mapulu su langun na embalangan na binatang enggu langun na embalangan na papanuk sa kawang-kawangan a nia nin inusal na lupa. Daka pinaubay nin den ba a entu lu kanu mama ka enggu nin madsusuliman u ngin i ipamedtu nin lun. Na apia ngin i ibedtu nu mama kanu manga balangiawa na entu den ba i manga ngala nilan. ²⁰ Na pinamedtuan den mambu nu mama sa manga ngala su langun na embalangan na pangangayamen, su papanuk sa kawang-kawangan enggu su manga talaw a binatang. Ugaid'a dala natun nu mama a makadait a makatabang sa lekanin. ²¹ Tembu pinatulug'u Kadenan a Mapulu su mama taman sa minatay na tulug. Kanu kapedtulug'in na inabat'u Kadenan a Mapulu su satiman kanu gusuk'in entu pan ka pinadtikup'in menem su pali. ²² Na su gusuk ba a entu a inabat'u Kadenan a Mapulu lu kanu mama i linimbag'in a babay enggu iniubay nin lu kanu mama. ²³ Daka nia pidtalu nu mama na

“Saguna! Nia den su tulan a ebpun kanu tulan ku,

su sapu ebpun kanu sapu ku.

Na kagina ka ebpun sekanin kanu mama^t

Asiria. Nakaludep i nia a dalepa saguna sa Iraq. Paganay na siudad su dalepa ba a nia a Asur enggu lu ba nakabetad paganay su gubilnu na Asiria.

2:14 *Yupratis* Su ikapat ba a nia a lawas'a ig atawa ka pulangi na sampay saguna na nia bun ba i ipembedtu lun enggu lu bun i entu matun sa Iraq.

2:17 *Matay* Nia maena nu kapatay sia na makapitas den silan kanu Kadenan. Dikena su matakapala a kapatay nu taw. Magidsan sa Manga Awal 3 ayat 3.

2:23 *Mama* Sa basa a Hibru na *is*.

na babay^u i ibedtu sa lekanin.”

²⁴Na nia ba i sabapan ka pitasen na mama su ama nin enggu su ina nin ka idtampung'in su kaluma nin sa mana sakabadan bu silan. ²⁵Na nakagkawas-kawas silan dua kanu kaluma nin ugaid'a apia ka maitu na di ipegkaya nu uman i isa su ped'in.

3

Su Kinasasat taman sa Kinambaladusa nu Taw

¹Na sia kanu langun na binatang a linimbag'u Kadenan a Mapulu na su nipay^v i sangat a tagakalen sa langun. Nia nin inidsa kanu babay na “Benal ba a pidtalu nu Kadenan i di kanu kapakayan a keman kanu apia ngin a unga na kayu sia kanu pamumulanan?” ²Nia inisumpat'u babay kanu nipay na “Kapakayan kami a keman kanu unga nu manga kayu sia kanu pamumulanan, ³nia tabia a di nami kapakayan kanen na su unga nu kayu lu kanu luk'u pamumulanan. Nia pidtalu nu Kadenan na u keman kami kanu unga nu entu a kayu atawa ka apia amin nami bu na natatalanged a matay^w kami.” ⁴Daka nia pidtalu nu nipay kanu babay na “Sabensabenal a di kanu matay. ⁵Kagina katawan nu Kadenan i endaw demun i kakan nu kanu entu a unga na kaadenan kanu na sabut. Na mabaluy kanu den ba a entu a mana su Kadenan ka katawan nu i mapia enggu mawag.” ⁶Na guna madsima-sima nu babay i su unga nu kayu a entu na mapia a pegken enggu mapia i palas'in taman sa makalilini a benal kagina makapagkataw na kinua nin enggu kinan nin. Na inenggan nin bun su kaluma nin enggu kinan bun mambu nu mama. ⁷Daka kanu entu demun ba na naadenan silan na sabut enggu napamikil'ilan i nakagkawas-kawas silan. Guna

^u2:23 *Babay* Sa basa a Hibru na *isia*.

^v3:1 *Nipay* Di 'gkasigulu u ngin i kasela nin a nipay enggu sekanin su Datu na Giadsal ugaid'a nagigiling bu sa nipay. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtal* kanu *Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

^w3:3 *Matay* Nia maena nu kapatay sia na makapitas den silan kanu Kadenan. Dikena su matakapala a kapatay nu taw.

su maitu na napadtatambil silan sa manga laun^x ka minumbal silan sa makadapeng kanu lawas'ilan.

⁸ Guna den pedsukilep na nakineg'u mama enggu su kaluma nin su kabpelakaw nu Kadenan a Mapulu lu kanu pamumulanan. Daka pinagenan nilan su Kadenan a Mapulu lu kanu pageletan nu manga kayu nu pamumulanan. ⁹ Ugaid'a tinawag'u Kadenan a Mapulu su mama enggu inidsan nin sa “Endaw ka?” ¹⁰ Na nia inisawal'u mama na “Nakineg ku su kabpelakaw nengka sia kanu pamumulanan enggu nagilekan aku kagina nakagkawas-kawas aku tembu ba nagenana aku.” ¹¹ Daka inidsan nu Kadenan a Mapulu sa “Entain i minayag sa leka sa nakagkawas-kawas ka? Kineman ka kanu unga nu kayu a inisapal ku a di 'gkapakayan a pegken?” ¹² Nia inisumpat'u mama na “Su babay a inenggay nengka a maped ku na inenggan aku nin kanu unga daka kinan ku mambu.” ¹³ Na guna su maitu na inidsan nu Kadenan a Mapulu su babay sa “Ngin i nia ba a pinggula nengka a nia?” Nia inisawal'u babay na “Pinagakalan aku nu nipay tembu ba nakan ku.”

¹⁴ Daka nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu kanu nipay na

“Sabap kanu nan a pinggula nengka
na seka bu i idsinta kanu langun nu pangangayamen
enggu kanu langun nu manga binatang sia sa liwawaw na dunia.
Na temakas ka bu sa kapananap'engka
enggu taman a bibiag ka pan
na uman-uman gay na demila ka lu kanu libubuk'u lupa.

¹⁵ Na seka enggu su babay
na pambunuan ku
maitu bun su tupu nengka enggu su tupu^y nin.
Na su tupu nu babay ba a entu

^x3:7 **Laun** Nia a laun na laun na kayu a *fig*. Dala pagidsan nin su nia ba a laun sia sa dalepa na Maguindanaon. Ugaid'a mangaulad su laun a entu a pinadtatambil'ilan. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

^y3:15 Sa basa a Hibreru na su kadtalu a **tupu** na kapakayan bun a *manga tupu* atawa ka *tupu*.

i gemesa kanu ulu nengka
enggu seka menem i temuka kanu palu nin.”

¹⁶ Daka nia menem pidtalu nu Kadenan a Mapulu kanu babay na

“Tantu a pakapasangan ku seka kanu kagkagingay nengka
enggu makin mangilut i kagkapasang'in
kanu timpu nu kambata nengka.

Dalem ka maitu na
su kaluma nengka bu i mapangingalap'engka^z
enggu sekanin i endatu sa leka.”

¹⁷ Nia nin menem pidtalu kani Adam na

“Kagina ka pinakikineg'engka su kaluma nengka
taman sa kinan nengka su unga nu kayu
a inisapal ku sa leka a di nengka kanen
na idsinta su lupa.

Na taman a bibiag ka pan
na nia nengka bu di pagatingen na lugu
asal bu na makakan ka.

¹⁸ Na manga teneken a utan
i mamangetu kanu lupa
ugaid'a unga nu pamumulan i kanen nengka.

¹⁹ San makanggulalan kanu igis'u ating'engka
na makasabpet ka sa makan
taman sa kambalingan nengka sa lupa
kagina lupa i nabpunan nengka.
Na kagina ka libubuk ka
na sa libubuk ka bun makambalingan.”

^z3:16 *Mapangingalap* Sia sa Hibru na di 'gkatalanged u nia nin maena na
mapangingalap atawa ka 'gkiug-kiugan.

²⁰ Daka binedtuan nu mama su kaluma nin sa Hawa^a kagina sekanin su ina nu langun nu manusia. ²¹ Na minusal su Kadenan a Mapulu sa upis'a binatang ka pimbalegkasan nin su mama enggu su kaluma nin. ²² Daka nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu na “Ilay nu! Makalagid den su taw sa lekitanu kagina katawan nilan den i mapia enggu mawag. Kagina ka maitu na di den dait a sugutan silan a makakan kanu unga nu kayu a pakaenggay sa uyag-uyag ka u sugutan silan na di den ba a entu matay.”

²³ Guna su maitu na pinaawa silan nu Kadenan a Mapulu lu kanu pamumulan sa Eden ka enggu 'gkapangangawidan su lupa a nabpunan nilan. ²⁴ Na guna den silan mabugaw na minetad su Kadenan a Mapulu sa manga malaikat^b enggu pedtatalinggi a sundang a 'bpangalaw-kalaw lu temampal sa sebangan nu pamumulan sa Eden ka enggu nin 'gkatamengan su lalan a ipedsangul kanu kayu a pakaenggay sa uyag-uyag a da taman nin.

4

Si Kabil enggu si Habil

¹ Na dinulug'i Adam su kaluma nin a si Hawa enggu migkagingay sekanin taman sa pimbata si Kabil.^c Nia pidtalu ni Hawa na “Kanu tabang'u Kadenan a Mapulu na naadenan aku na wata a mama.” ² Na mimbata sekanin 'bpaluman sa ali ni Kabil a nia nin ngala na si Habil.^d Nia pigkaselan ni Habil na kapedtuganul sa manga ayam enggu si Kabil menem na kabpangangawid.

³ Na naipus su manga timpu taman sa isa a gay na nananggit si Kabil sa unga nu

^a3:20 *Hawa* Nia nin maena sa basa a Hibru na *uyag-uyag*, sa basa a English na *living life*.

^b3:24 *Manga malaikat* Sa basa a Hibru na *kirub*. Dikena kadsalilidan a malaikat i nia, aden papak'in enggu entu ba i pedtameng kanu lalan a ipedsangul kanu kayu a pakaenggay sa uyag-uyag.

^c4:1 *Kabil* Su ngala a nia na makalagid kanu kadtalu sa Hibru a *naadenan*.

^d4:2 *Habil* Sia sa Hibru na *Hebel*, nia nin maena na *napas* atawa ka *sengaw*.

nasabpet'in ka inenggay nin a umun^e kanu Kadenan a Mapulu. ⁴ Na si Habil menem na nia nin pinananggit na mangasebud^f kanu sapu nu muna-muna gaid a manga pipis'u pangangayamen nin. Na nasuatan a benal'u Kadenan a Mapulu si Habil enggu su inenggay nin a umun ⁵ ugaid'a da nin kasuati si Kabil enggu su inenggay nin a umun. Sabap sa entu na nalipunget a benal si Kabil taman sa nakumu-kumu su beneng'in. ⁶ Guna su maitu na inidsan nu Kadenan a Mapulu si Kabil sa “Ngintu ka 'gkalipunget ka enggu nginan ka nakumu-kumu i beneng'engka a nan? ⁷ U nia nengka bu man enggulan i mapia na natatalanged a matalima ka. Ugaid'a u nia nengka enggulan i dikena mapia na makatibpu ka den sa ngali na buaya. Kagina pegkiugan ka gaid 'bpagulipen nu kabaladusan ugaid'a dait a kalepasan nengka i entu.”

⁸ Na aden isa a gay a inenggat'i Kabil su ali nin a si Habil sa nia nin pidtalu na “Lemu ta kanu malinawag.” Na guna su lu den silan kanu pangangawidan na sinugkuban ni Kabil su ali nin a si Habil ka binunu nin. ⁹ Daka inidsan nu Kadenan a Mapulu si Kabil sa “Endaw su ali nengka a si Habil?” Nia nin inisumpat na “Di ku katawan. Enduken, saki ba i pedtuganul kanu ali ku?” ¹⁰⁻¹¹ Daka nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu na “Ngin i pinggula nengka a nan? Su lugu nu ali nengka a nakatuga lu kanu lupa na 'bpananawag sa laki sa tabang. Kagina ka pinatuga nengka su lugu nu ali nengka na idsinta ku seka sia kanu lupa ka bugawn ku seka taman sa di ka den makapangangawid. ¹² U pangangawidan nengka su lupa na di ka nin pasabpeten sa mapia. Dala natatalanged a kapangintelenan nengka taman sa endadalaug ka sia sa liwawaw na dunia.” ¹³ Nia nakasumpat'i Kabil kanu Kadenan a Mapulu na “Lawan i kapasang'in su kasiksan a nan sa laki. ¹⁴ Ngintu? Binugaw aku nengka saguna sia kanu kalupan enggu makawatan aku den kanu kaadapan nengka. Na da den kapangintelenan ku taman sa endadalaug aku bu temegel. Na bunun aku nu apia entain a makasaut sa laki.” ¹⁵ Ugaid'a nia lun inisumpat'u Kadenan a Mapulu na “Di i entu manggula! Ka apia entain i munu sa leka na isuli ka sa makapitu.” Daka tinaguan nu Kadenan a Mapulu si Kabil sa tanda asal'a kasapalan su apia

^e4:3 *Umun* Nia lun pembedtuan sa Hibru na *minha*, nia nin maena na *su ibpagenggay kanu Kadenan*. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalulu kanu Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

^f4:4 *Mangasebud* Nia nin maena sa Hibru na *pinamili a mapia sa langun*.

entain i mimatay sa lekanin. ¹⁶ Guna su maitu na minawa si Kabil kanu kaadapan nu Kadenan a Mapulu enggu lu sekanin mindadalepa sa kalupan a Nud⁸ a temampal sa sebangan na Eden.

¹⁷ Na dinulug'i Kabil su kaluma nin enggu migkagingay taman sa mimbata sa wata a mama a binedtuan sa Inuk. Daka napatindog si Kabil sa siudad a binedtuan nin kanu ngala nu wata nin a si Inuk. ¹⁸ Na si Inuk ba a nia i ama ni Irad enggu si Irad menem i ama ni Mihuyail. Na si Mihuyail menem i ama ni Mitusail enggu si Mitusail i ama ni Lamik. ¹⁹ Na nangaluma si Lamik sa dua kataw a babay. Nia ngala nu nauna na si Ada enggu nia menem temundug na si Zila. ²⁰ Nia nambata ni Ada na si Yabal na sekanin i punsuan nu lu 'bpamegkaleben sa balung-balung a tuleda a aden manga pangangayamen nin. ²¹ Aden ali ni Yabal a nia nin ngala na Yubal na sekanin menem i punsuan nu manga pakukutiapi enggu su papapalendag. ²² Na aden bun mambu wata ni Zila a nia nin ngala na si Tubal-Kabil na sekanin ba a nia i punsuan nu manga panday sa galang enggu putaw. Aden bun suled a babay ni Tubal-Kabil a nia nin ngala na si Naama.

²³ Nia inidsusuara ni Lamik kanu dua kataw a kaluma nin na

“Pakikineg aku nu Ada enggu Zila!

Itagu nu sa ginawa su edtalun ku!

Aden binunu ku a manguda a mama

kagina pinalian aku nin.

Inimatayan ku

sabap sa pinakasakitan aku nin.

²⁴ Na u makapitu kasulian

su apia entain a munu kani Kabil

na makapitupulu enggu pitu menem kasulian

su apia entain a semuli sa laki.”

Si Sit enggu si Inus

²⁵ Na dinulug 'bpaluman ni Adam su kaluma nin enggu mimbata menem sa wata a

⁸4:16 *Nud* Sa basa a Hibu na nia nin maena na *pendadalaug*.

mama. Nia lun inibedtu ni Hawa na Sit^h kagina nia nin pidtalu na “Inenggan aku nu Kadenan sa ped a wata a ganti kani Habil kagina binunu sekanin ni Kabil.”²⁶ Na naadenan bun mambu na wata a mama si Sit enggu pinggungalanan nin sa Inus.ⁱ Na iniganat den kanu entu ba a timpu na linemudsu semimba su manga taw sia kanu ingala nu Kadenan a Mapulu.

5

Su Tupu nu Adam taman den kanu Nuh

¹ Nia ba su nakasulat makapantag kanu tarsilan nu manga tupu ni Adam.

Kanu gay a pinangaden nu Kadenan su taw na linimbag'in a alung-alung'in.^j

² Pinangaden nin silan a mama enggu babay. Na pinalihalan nin silan enggu kanu entu demun ba a gay a kinapangaden kanilan na binedtuan nin silan sa Manusia.^k

³ Guna su nakamagatus enggu telupulu lagun den su umul'i Adam na pimbata su wata nin a nia nin lun ininggungala na si Sit na makalagid sa lekanin enggu sinemege^l lun a benal. ⁴ Na iganat kanu kinambata kani Sit na naumanan pan sa walu gatus lagun su umul'i Adam enggu nakambata pamun sa manga wata a mama enggu babay. ⁵ Na nakasaut pan su umul'i Adam sa nakasiyaw gatus enggu telupulu lagun entu pan ka minatay sekanin.

⁶ Guna su nakamagatus enggu lima lagun den su umul'i Sit na pimbata su wata nin a si Inus. ⁷ Na iganat kanu kinambata kani Inus na naumanan pan sa walu gatus enggu pitu lagun su umul'i Sit enggu nakambata pamun sa manga wata a mama enggu babay. ⁸ Na nakasaut pan su umul'i Sit sa nakasiyaw gatus enggu sapulu enggu dua lagun entu pan ka minatay sekanin.

⁹ Guna su nakasiyawpulu lagun den su umul'i Inus na pimbata su wata nin a si Kinan. ¹⁰ Na iganat kanu kinambata kani Kinan na naumanan pan sa walu gatus

^h4:25 *Sit* Su nia a ngala na makalagid kanu kadtalu sa basa a Hibu a *inenggay*.

ⁱ4:26 *Inus* Nia nin maena sa Hibu na *manusia*.

^j5:1 *Alung-alung'u Kadenan* Di 'gkatalanged i maena nin u *palas* atawa ka *makalagid* ugaid'a dikena su badan nu taw.

^k5:2 *Manusia* Sia sa Hibu na *Adam*.

^l5:3 *Sinemege* Magidsan su kadtalu a inusal sa Hibu a *alung-alung*.

enggu sapulu enggu lima lagun su umul'i Inus enggu nakambata pamun sa manga wata a mama enggu babay. ¹¹ Na nakasaut pan su umul'i Inus sa nakasiyaw gatus enggu lima lagun entu pan ka minatay sekanin.

¹² Guna su nakapitupulu lagun den su umul'i Kinan na pimbata su wata nin a si Mahalalil. ¹³ Na iganat kanu kinambata kani Mahalalil na naumanan pan sa walu gatus enggu patpulu lagun su umul'i Kinan enggu nakambata pamun sa manga wata a mama enggu babay. ¹⁴ Na nakasaut pan su umul'i Kinan sa nakasiyaw gatus enggu sapulu lagun entu pan ka minatay sekanin.

¹⁵ Guna su nakanempulu enggu lima lagun den su umul'i Mahalalil na pimbata su wata nin a si Yarid. ¹⁶ Na iganat kanu kinambata kani Yarid na naumanan pan sa walu gatus enggu telupulu lagun su umul'i Mahalalil enggu nakambata pamun sa manga wata a mama enggu babay. ¹⁷ Na nakasaut pan su umul'i Mahalalil sa nakawalu gatus enggu siyawpulu enggu lima lagun entu pan ka minatay sekanin.

¹⁸ Guna su nakamagatus enggu nempulu enggu dua lagun den su umul'i Yarid na pimbata su wata nin a si Inuk. ¹⁹ Na iganat kanu kinambata kani Inuk na naumanan pan sa walu gatus lagun su umul'i Yarid enggu nakambata pamun sa manga wata a mama enggu babay. ²⁰ Na nakasaut pan su umul'i Yarid sa nakasiyaw gatus enggu nempulu enggu dua lagun entu pan ka minatay sekanin.

²¹ Guna su nakanempulu enggu lima lagun den su umul'i Inuk na pimbata su wata nin a si Mitusila. ²² Na iganat kanu kinambata kani Mitusila na naguyag-uyag pamun si Inuk sa dalem'a nakatelu gatus lagun a inidtagapeda^m nin su Kadenan enggu nakambata pamun sekanin sa manga wata a mama enggu babay. ²³ Na nakasaut pan su umul'i Inuk sa nakatelu gatus enggu nempulu enggu lima lagun. ²⁴ Naguyag-uyag si Inuk a aden gilek'in kanu Kadenan entu pan ka nalangiapⁿ sekanin kagina kinua nu Kadenan.

²⁵ Guna su nakamagatus enggu walupulu enggu pitu lagun den su umul'i Mitusila na pimbata su wata nin a si Lamik. ²⁶ Na iganat kanu kinambata kani Lamik na

^m**5:22 Inidtagapeda** Nia nin maena sa Hibru na naguyag-uyag sekanin a ikelas kanu Kadenan, pinaginugutan su Kadenan enggu masela a benal su gilek'in kanu Kadenan. Magidsan sa Manga Awal 5 ayat 24 enggu Manga Awal 6 ayat 9.

ⁿ**5:24 Nalangiap** Sa basa a Hibru na nia nin maena na da ukit sa kapatay kagina pinabpapulu nu Kadenan lu sa sulega.

naumanan pan sa pitu gatus enggu walupulu enggu dua lagun su umul'i Mitusila enggu nakambata pamun sa manga wata a mama enggu babay. ²⁷ Na nakasaut pan su umul'i Mitusila sa nakasiyaw gatus enggu nempulu enggu siyaw lagun entu pan ka minatay sekanin.

²⁸ Guna su nakamagatus enggu walupulu enggu dua lagun den su umul'i Lamik na pimbata su wata nin a mama. ²⁹ Daka nia nin lun inipanggungala na Nuh^o ka nia nin pidtalu na “Su wata ba a nia i makalimpang sa lekitanu kanu mapasang a galebek a ebpun kanu lupa a inidsinta nu Kadenan a Mapulu.” ³⁰ Na iganat kanu kinambata kani Nuh na naumanan pan sa lima gatus enggu siyawpulu enggu lima lagun su umul'i Lamik enggu nakambata pamun sa manga wata a mama enggu babay. ³¹ Na nakasaut pan su umul'i Lamik sa nakapitu gatus enggu pitupulu enggu pitu lagun entu pan ka minatay sekanin.

³² Guna su nakalima gatus lagun i umul'i Nuh na pimbata su wata nin a si Sim, si Yapet enggu si Ham.

6

Su Kadaluakan nu Manusia

¹ Na guna su pegkadakel-pegkadakel bun su manga taw sia sa liwawaw na dunia enggu pimbata su manga wata a babay ² na nadsusuliman nu manga wata a mama nu Kadenan^p i su manga wata a babay nu manga taw na manganisan a benal. Na pinamangaluma nilan i apia entain i 'gkapamili nilan. ³ Guna den su maitu na nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu na “Di den edtangen su ngiawa a inenggay ku kanu manusia taman sa taman kagina makaduduniay^q silan. Nia bu kauget'u kapaguyag-uayag'ilan na magatus enggu duapulu lagun.” ⁴ Na kanu entu ba a timpu na pegkaluman nu manga wata a mama nu Kadenan su manga wata a babay nu taw taman sa mimbabata silan. Na iganat kanu nia ba a manga timpu taman den kanu

^q5:29 Su ngala a *Nuhna* makalagid kanu kadtalu a *makalimpang*.

^p6:2 *Wata a mama nu Kadenan* Di 'gkasigulu u manusia i nia ba atawa ka manga malaikat.

^q6:3 *Makaduduniay* Di 'gkatalanged u ngin i maena nin ugaid'a basi *makaduduniay* atawa ka *aden papatayan nin* enggu nia nin maena sa Hibu na *sapu*.

namakabalundug lun pan na mimbuat su manga Nipili^r na silan ba a nia su mangabagel enggu badtug a taw kanu paganay a timpu.

⁵ Daka nailay nu Kadenan a Mapulu i subela den su kadaluakan nu manusia sia sa liwawaw na dunia enggu nia nilan bu 'gkagkahanda sa kagagabian na mawag.

⁶ Tembu nadsenditan a benal'u Kadenan a Mapulu su kinalimbag'in kanu manusia enggu sangat a nalidu i ginawa nin. ⁷ Guna su maitu na nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu na "Ibped-ibpeden ku mayupas su manusia a pinangaden ku sia sa liwawaw na dunia apeg den nu manga pangangayamen taman den kanu manga talaw a binatang maitu bun su manga papanuk kagina nadsenditan ku su kinapangaden ku kanilan." ⁸ Ugaid'a nasuatan a benal'u Kadenan a Mapulu si Nuh.

Su Nuh enggu su Masela a Kapal

⁹ Nia ba su nakasulat makapantag kanu manga tupu ni Nuh.

Matidtu a taw si Nuh enggu kanu manga timpu nin na sekanin i dala tila nin enggu naguyag-uyag a inidtagapeda nin su Kadenan. ¹⁰ Aden telu kataw a manga wata a mama ni Nuh a nia nin manga ngala na si Sim, si Yapet enggu si Ham. ¹¹ Ugaid'a sia kanu adapan nu Kadenan na nabinasa den a benal su dunia enggu napenu den na kadaluakan.

¹² Na nadsima-sima nu Kadenan i saben-sabenal a nabinasa den su dunia kagina langun nu manusia na naminasakan den. ¹³ Guna su maitu na pidtalu nu Kadenan kani Nuh i "Napagitung ku i pupusen ku den su langun nu manusia sia sa liwawaw na dunia kagina sabap sa kanilan na linemangkap den su kadaluakan sa dunia. Na natatalanged i binasan ku den su manusia enggu su langun nu sia sa dunia. ¹⁴ Na umbal ka sa masela a kapal'engka^s a ebpun sa kayu na gupir.^t Umbali ka bun su kapal sa manga bilik enggu taneb ka sa ispaltu su ludep'in enggu su liu nin. ¹⁵ Na

^r**6:4 Nipili** Sa basa a Hibu na di 'gkatalanged u ngin i maena nin, ugaid'a basi *masela a mama*.

^s**6:14 Masela a kapal** Di 'gkasigulu u kapal atawa ka baul ka sa English na *ark* na nia nin maena na *baul* udi na *kaun*. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

^t**6:14 Kayu na gupir** Di 'gkatalanged u ngin i embalangan nin a kayu ugaid'a mapia enggu matigkel a kayu.

maya ba i kaumbal'engka lun. Nia nin kalendu na pitupulu enggu lima lepa,^u sapulu enggu dua lepa enggu tenga menem i balawagan nin. Nia nin kalambeg na pitu lepa enggu tenga. ¹⁶ Umbali ka bun sa paliungan^v su kapal sa manga sapulu enggu walu kapulgada iganat kanu untul'in. Umbal ka su kapal a telu kapangkatan enggu tagui ka sa bengawan su ligid'in. ¹⁷ Ka saben-sabenal a mapatingguma aku sa masela a kadalem sia sa liwawaw na dunia ka enggu 'gkabinasa su langun nu balangiawa a sia 'bpaguyag-uyag kanu dunia. Na langun-langun nu sia sa dunia na maibped-ibped den mamamatay. ¹⁸ Ugaid'a 'bpangaden aku sa kapasadan ku sa leka a natalatantu a inggulalan ku. Seka apeg'u manga wata nengka a mama, su kaluma nengka enggu su manga mamanugang sa leka na dait a mameludep lu kanu kapal. ¹⁹⁻²⁰ Paludep ka bun su langun nu mamangubay sa leka a babay-mama kanu uman i embalangan nin a balangiawa asal bu na aden masama a bibiag sia sa liwawaw na dunia. Paludep ka sa babay-mama kanu uman i embalangan nu papanuk, binatang enggu malanap-lanap ka enggu aden masama a bibiag sa kanilan. ²¹ Na seka menem na kua ka sa langun na embalangan na makan enggu limud ka kagina entu ba i maumbal a pegken nu apeg den nu langun nu lu kanu kapal.”

²² Guna su maitu na pinggula den ni Nuh su langun nu inisugu sa lekanin nu Kadenan a dait a enggulan nin.

7

Su Masela a Kinagkadalem

¹ Daka sinugu nu Kadenan si Nuh sa “Ludep ka den lu kanu kapal apeg'u sakambinabatan nengka. Kagina seka bu i nailay ku a matidtu sa langun na taw

^{6:15} **Lepa** Kanu entu a timpu na dikena lepa i ibpanembu nu manga Hibru ka *amma*. Uman i saka *amma* na nia nin timbang na tenga kanu tenga sa lepa, nia nin maena na gemanat sa siku taman sa kapupusan na datu na lima. Mana manga tenga sa mitru i kalendu nu *amma* nilan. Su *pitupulu enggu lima lepa* sa Hibru na 300 *amma*. *Sapulu enggu dua lepa enggu tenga* sa Hibru na 50 *amma*. *Pitu lepa enggu tenga* sa Hibru na 30 *amma*.

^{6:16} **Paliungan** Sia sa basa a Hibru na basi nia nin maena na *atep* ugaid'a di 'gkasigulu.

kanu nia ba a timpu. ² Paludep ka bun sa enggaga-pitu timan a babay-mama kanu uman i embalangan nu limpiu a binatang, enggad-satiman a babay-mama kanu uman i embalangan nu dikena limpiu a binatang ³ enggu pitu timan menem a babay-mama kanu uman i embalangan nu papanuk asal bu na aden masama a bibiag kanu sempu nilan sia sa liwawaw na dunia. ⁴ Kagina pitu gay saguna na mapaulan aku san sa liwawaw na dunia sa dalem'u patpulu gay enggu ibped-ibpeden ku mayupas su langun na balangiawa a linimbag ku sia sa liwawaw nu lupa.”

⁵ Daka pinggula den mambu ni Nuh su langun na inisugu sa lekanin nu Kadenan a Mapulu.

⁶ Na kanu timpu nu kinagkadalem sia sa liwawaw na dunia na nakanem gatus lagun i umul'i Nuh. ⁷ Na kanu entu demun ba a timpu na linemudep si Nuh lu kanu kapal apeg'u kaluma nin taman den kanu manga wata nin a mama enggu su manga mamanugang sa lekanin ka enggu silan mamakalipuas kanu kadalem. ⁸⁻⁹ Na mana bun su inipapata nu Kadenan kani Nuh na pinaludep'in lu kanu kapal su babay-mama kanu uman i embalangan nu binatang magidsan i limpiu enggu su dikena limpiu a namangubay sa lekanin. Napaludep bun sekanin sa manga papanuk enggu langun nu embalangan na malanap-lanap. ¹⁰ Na endaw i kinaipus'u pitu gay na nakatingguma su kinagkadalem sia sa liwawaw na dunia. ¹¹ Kanu timpu a nakanem gatus lagun i umul'i Nuh, kanu ikasapulu enggu pitu gay nu ikadua a ulan-ulan, na kanu entu demun ba a gay na nabungkasan su langun nu bualan kanu lupa taman sa nakabubus su ig a ganat sa pulu. ¹² Daka kanu dalem'u nakapatpulu gay na da den pinda nu kabpagulan.

¹³ Na kanu entu demun ba a gay na linemudep lu kanu kapal si Nuh enggu su kaluma nin taman den kanu manga wata nin a mama a si Sim, si Yapet enggu si Ham maitu bun su manga kaluma nilan. ¹⁴ Na napaludep bun silan sa uman i embalangan nu manga binatang magidsan i manganaut enggu mangasela, su uman i embalangan na malanap-lanap a sia 'bpaguyag-uyag kanu lupa enggu su uman i embalangan nu manga papanuk. ¹⁵⁻¹⁶ Na babay-mama kanu uman i embalangan nu langun na balangiawa a namangubay kani Nuh na pinaludep'in lu kanu kapal a mana bun su inipapata nu Kadenan sa lekanin. Daka endaw demun i kinaludep'i Nuh na pinintuan nu Kadenan a Mapulu su bengawan nu kapal.

¹⁷ Kanu dalem'u nakapatpulu gay na pegkadalem bu sia sa liwawaw na dunia enggu 'bpagiseg bun su kapegkadalem taman sa nakagampung su kapal iganat lu kanu

nabetadan nin. ¹⁸ Na midsanaw den su dunia enggu nangiseg pan a benal i kinagkadalem sia sa liwawaw na dunia ugaid'a penggantung-gantung bu su kapal lu kanu liwawaw nu ig. ¹⁹ Nangiseg pamun a benal su kinagkadalem sia sa liwawaw na dunia taman sa naibped nakageled su langun na mangalambeg a kapalawan sia kanu lusud'u dunia. ²⁰ Migkadalem a benal taman sa nalampasan nin pan sa manga labi telu lepa su kadalem'in iganat kanu puntiuk'u kapalawan. ²¹ Daka nakageled den su langun nu balangiawa sia sa liwawaw nu lupa, su manga papanuk enggu su manga binatang taman den kanu manga malanap-lanap apeg den nu langun na manusia. ²² Na langun-langun nu sia kanu liwawaw nu lupa a aden napas'in na namamatay den. ²³ Na maitu ba i kinaibped-ibped mayupas'u Kadenan kanu langun nu balangiawa sia sa liwawaw nu lupa apeg den nu manusia enggu su manga binatang taman den kanu manga papanuk na dala nasama lun nia tabia na si Nuh enggu su langun nu tagapeda nin lu kanu kapal.

Su Kinabpapas'u Kadalem

²⁴ Na kanu dalem'u magatus enggu limapulu gay na migkadalem bu sia sa liwawaw na dunia.

8

¹ Ugaid'a da lipatani nu Kadenan si Nuh apeg'u langun na balangiawa magidsan su pangangayamen enggu su manga talaw a binatang a lu kanu ludep'u kapal. Tembu pinasanggiup'in su sambel sia sa liwawaw na dunia ka enggu den pegkababaw su ig.

² Na nangapelen su manga bualan nu kalupan enggu su ig sa kawang-kawangan taman sa tinemelen den ba a entu mulan. ³ Na 'bpagilat-'bpagilat bun su kadalem sia sa liwawaw na dunia enggu nia nin kinamagatus enggu limapulu gay na

pembalingan den su ig sa andang. ⁴ Guna su maitu na nia nin kinasapulu enggu pitu gay kanu ikapitu a ulan-ulan na nakasendad su kapal lu kanu kapalawan sa Ararat.

⁵ Na 'bpagiseg-'bpagiseg bun su kabpagilat enggu sia kanu muna-muna demun a gay nu ikasapulu a ulan-ulan na 'gkasandeng den su manga puntiuk'u kapalawan.

⁶ Na guna menem maipus su patpulu gay na inukan ni Nuh su paliungan nu kapal ⁷ ka napaledtu sekanin sa uwak. Na mimbabalingan bu endededtu su uwak taman den kanu kinagkamala nu lupa. ⁸ Daka nia nin menem initundug mapaledtu na su

malapati ka enggu nin 'gkatawan u mababaw den su ig. ⁹ Ugaid'a dala natun nu

malapati a kadudsukan kagina madalem pamun su ig tembu mimbalingan sekanin lu kanu kapal. Daka kinawa den mambu ni Nuh su malapati ka pinaludep'in 'bpaluman lu kanu kapal. ¹⁰ Guna su maitu na napalepas pan menem sekanin sa pitu gay entu pan ka pinaledtu nin 'bpaluman su malapati. ¹¹ Nia nin kinadsukilep na pimbalinganan sekanin nu malapati a aden den nait'in a gadung pamun a benal a laun nu kayu a ulib^w a lu kanu tuka nin. Na entu pan ba ka naamad'i Nuh i minilat den su ig. ¹² Daka napalepas pamun sa pitu gay si Nuh entu pan ka pinaledtu nin su malapati ugaid'a da den ba a entu embalangan sa lekanin.

¹³ Na maitu ba i nanggula, ka sia kanu pekas demun a gay nu muna-muna a ulan-ulan a kanu timpu a nakanem gatus enggu salagun su umul'i Nuh na nailatan den su kalupan. Daka iniawa nin su tanggub'u kapal taman sa nasimbuangan nin a nailatan den su kalupan. ¹⁴ Nia nin kina duapulu gay enggu pitu kanu ikadua a ulan-ulan na mamala den a benal su kalupan.

¹⁵ Daka sinugu nu Kadenan si Nuh sa ¹⁶ “Liu ka den kanu kapal apeg'u kaluma nengka, su manga wata nengka a mama enggu su manga mamanugang sa leka. ¹⁷ Na paliu ka bun su langun nu nakaunut sa leka a embalangan na balangiawa a mana su manga papanuk, su pangangayamen enggu su manga talaw a binatang enggu su langun nu embalangan na malanap-lanap a 'bpaguyag-uyag sa liwawaw na dunia. Paliu ka silan ka enggu silan pakapagkadakel enggu 'bpamamipis taman sa makapayapat silan kanu liwawaw nu lupa.” ¹⁸ Daka linemiu den mambu lu kanu kapal si Nuh apeg'u kaluma nin, su manga wata nin a mama enggu su manga mamanugang sa lekanin. ¹⁹ Na uman i embalangan nu manga binatang, malanap-lanap, manga papanuk enggu langun nu 'bpaguyag-uyag kanu liwawaw nu lupa na nameliu lu kanu kapal a salengan nin su kapagidsan nin.

²⁰ Na guna su maitu na minumbal si Nuh sa pegkurbanan kanu Kadenan a Mapulu. Daka namili sekanin sa enggagad-satiman kanu uman i embalangan nu limpiu a binatang enggu limpiu a papanuk ka ginepul'in 'gkurban lu kanu pegkurbanan. ²¹ Na guna mabaw nu Kadenan a Mapulu su makalimpang a entu i kamut'in na natagu sa ginawa nin i “Di ku den idsinta 'bpaluman su kalupan sabap kanu manusia apia maitu sa mawag su 'gkagkahanda nu pamusungan nilan iganat sa manguda pan

^w8:11 *Ulib* Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

silan. Na di ku bun binasan 'bpaluman su langun na 'bpaguyag-uyag a mana su pinggula ku.

²²“Taman a aden pan su dunia na
su kapamula enggu kasabpet,
su timpu nu panenggaw enggu mayaw,
su timpu nu balat enggu panenang,
su kagabian enggu su kalalamagan
na dala kadtaman nin.”

9

Su Kapasadan nu Kadenan kanu Nuh

¹ Na pinalihalan nu Kadenan si Nuh enggu su manga wata nin a mama sa nia nin inisugu kanilan na “Pagkadakel kanu enggu payapat kanu sia sa lusud'u dunia. ²⁻³ Na mana bun su kinaenggay ku kanu manga gadung a pamumulanen na ibpagenggay ku bun sa lekanu a makan su langun nu manga binatang sa liwawaw na dunia, su manga papanuk sa kawang-kawangan, su 'bpamananap kanu lupa enggu su manga seda lu kanu didalem'u ig. Na kukuken silan na gilek sa lekanu kagina inipalad ku den silan san sa lekanu. ⁴ Ugaid'a dalem ka maitu na da kanu keman sa sapu a pebpulugu^x pamun, ka su lugu na uyag-uyag. ⁵ Na saben-sabenal a dalidipen ku muna sa mapia entu pan ka sullivan su apia entain a makapatuga sa lugu nu manusia. Na magidsan pan i manusia atawa ka binatang a makapatuga sa lugu nu manusia na dalidipen ku semuli.

⁶“Apia entain i makapatuga sa lugu nu pagidsan nin
na alus bun a patugan na taw su lugu nu minunu
kagina linimbag'u Kadenan su manusia
sia kanu alung-alung'in.

^x9:4 *Pebpulugu pamun* Nia nin ped a maena sa basa a Hibrú na *da makaliu i lugu nin*.

⁷“Ugaid'a makapantag menem sa lekanu na pagkadakel kanu taman sa makapayapat kanu sia sa liwawaw na dunia.”

⁸Na nia inibpasad'u Kadenan kani Nuh enggu kanu manga wata nin a mama na ⁹“Sabensabenal a inggulalan ku su kapasadan ku sa lekanu enggu kanu mangauma pan a tupu nu. ¹⁰Na maitu bun kanu uman i embalangan nu balangiawa a nakaunut sa lekanu a mana su manga papanuk, su manga pangangayamen enggu su mangaila a binatang taman den kanu langun nu nakaunut sa lekanu lemiu lu kanu kapal.

¹¹Sabensabenal a inggulalan ku su kapasadan ku sa lekanu. Langun nu balangiawa na di den binasan 'bpaluman sa ukit a kagkadalem. Da den makatingguma a kadalem a makabinasa kanu dunia.”

¹²⁻¹³Na pidtalu pan nu Kadenan i “Ipembetad ku su buludtu^y ku lu kanu kawang-kawangan ka nia ba su tanda nu dala kapedtaman nin a kapasadan^z ku sa lekanu enggu kanu langun den nu 'bpaguyag-uyag. Na nia ba i mabaluy a tanda nu kapasadan ku kanu saka dunia. ¹⁴Nia nin manggula na uman ku pandadtemen enggu 'bpayag su buludtu lu kanu kawang-kawangan ¹⁵na 'gkalendemen ku su kapasadan ku sa lekanu enggu kanu langun nu balangiawa sa di den kabpalumanan minasa na kadalem su langun na balangiawa. ¹⁶Kagina nia nin manggula na uman embuat su buludtu lu kanu kawang-kawangan na ilayn ku enggu 'gkalendemen ku su dala kapedtaman nin a kapasadan ku sa lekanu taman den kanu langun na balangiawa a 'bpaguyag-uyag sia sa liwawaw na dunia.”

¹⁷Na maitu ba su pidtalu nu Kadenan kani Nuh, “Na entu ba su tanda nu kapasadan ku kanu langun nu 'bpaguyag-uyag sia sa liwawaw na dunia.”

Su Nuh enggu su manga Wata nin a Mama

¹⁸Na nia nameliu lu kanu kapal na su manga wata a mama ni Nuh a si Sim, si Yapet enggu si Ham. Na si Ham ba a nia i ama ni Kanaan. ¹⁹Na su telu kataw ba a nia a wata a mama ni Nuh i nabpunan nu langun na taw a nakapayapat sia sa

^y**9:12-13 Buludtu** Nia ba su tanda nu kapasadan nu Kadenan kani Nuh sa di nin den binasan su dunia sa ukit a kadalem. Kena nia nin maena i matebped su tindulu nu taw amaika tendun nin su buludtu.

^z**9:12-13 Dala kapedtaman nin a kapasadan** Nia nin maena sa Hibu na dala kapedtaman nin a kapasadan taman den kanu mangauma pan a tupu.

liwawaw na dunia.

²⁰ Na 'bpangangawid sa lupa si Nuh enggu linemudsu sekanin 'bpamumulanan sa ubas. ²¹ Guna sekanin 'bpaginem sa alak a ebpun sa ig a ubas na nalangut sekanin daka linemuwas sekanin lu kanu ludep'u balung-balung'in a tuleda. ²² Na inilay nu ama ni Kanaan a si Ham su kinagkawas-kawas'i Nuh entu pan ka inilakit'i Ham kanu dua kataw a suled'in lu sa liu. ²³ Daka kinemua si Sim enggu si Yapet sa tanggub ka pidsambalan nilan melat sia kanu waga nilan entu pan ka sinemunud silan lu kanu balung-balung a tuleda ka tinangguban nilan su ama nilan a nakagkawas-kawas. Na da nilan mailay su kinagkawas-kawas'u ama nilan kagina linemengi silan sa bala.

²⁴ Na guna den makaimaman si Nuh taman sa natuntayan nin su pinakaidan sa lekanin nu ali sa langun a si Ham ²⁵ na nia nin pidtalu na

“Ipedsinta si Kanaan!
Mabaluy a mababa sa langun
kanu manga ulipen nu manga suled'in.”

²⁶ Pidtalu nin bun i

“Pugin su Kadenan a Mapulu a pedsimban ni Sim.
Mabaluy a ulipen nin si Kanaan.
²⁷ Pagkauladen nu Kadenan su sakup'i Yapet.
Lu sekanin makagkaleben kanu dalepa ni Sim
enggu mabaluy si Kanaan a ulipen nin.”

²⁸ Na iganat kanu kinaipus'u kinagkadalem na naumanan pan sa telu gatus enggu limapulu lagun su umul'i Nuh. ²⁹ Tembu nakasaut pan su umul'in sa siyaw gatus enggu limapulu lagun entu pan ka minatay sekanin.

10

Su Tarsilan kanu manga Wata nu Nuh

¹ Nia ba su nakasulat makapantag kanu manga tupu nu manga wata ni Nuh a si Sim, si Yapet enggu si Ham. Na mimbabata sa manga wata-mama su telu kataw ba a

nia kanu kinaipus'u degan.

Su manga Tupu ni Yapet

²Nia manga tupu ni Yapet na si Gumer,^a si Magug, si Madai, si Yaban, si Tubal, si Misik enggu si Tiras.

³Nia menem manga tupu ni Gumer na si Askinas, si Ripat enggu si Tugarma.

⁴Nia menem manga tupu ni Yaban na si Elisa, si Tarsis, si Kit enggu si Dudan. ⁵Na ebpun kanilan ba a nia su manga taw kanu ligid'a dedsan enggu kanu manga punul. Na namakabpapalak silan sa dalepa taman sa uman i isa kanilan na aden basa nin, tribu nin enggu maginged'in.

Su manga Tupu ni Ham

⁶Nia manga tupu ni Ham na si Kus, si Mesir,^b si Put enggu si Kanaan. ⁷Nia menem manga tupu ni Kus na si Seba, si Habila, si Sabeta, si Raama enggu si Sabetika. Nia manga tupu ni Raama na si Siba enggu si Didan.

⁸Na aden pan wata-mama ni Kus a bedtuan sa Namrud a nabaluy a mategel sa kambunua sia sa dunia. ⁹Nabadtug sekanin sa katalinganup sia kanu kaadapan nu Kadenan a Mapulu. Tembu nabpalibasan nu manga taw i “Mana si Namrud a sia kanu adapan nu Kadenan a Mapulu na nabadtug sekanin sa katalinganup.” ¹⁰Na su ludsuan nu pindatuan nin na su dalepa a Babil, su Erik, su Akad enggu su Kalni a lu sa Sinar. ¹¹Na iganat kanu entu a kalupan na linemu sekanin sa Asiria enggu pinatindeg'in su pagingedan a Ninibah, su Rihubut-ir,^c su Kala enggu ¹²su masela a siudad a Resen a natagu sa pageletan nu Ninibah enggu Kala.

¹³Nia menem manga tupu nu Mesir na su manga lumpukan nu Lud, su Anam, su Lihab, su Napetu, ¹⁴su Patrus, su Kasluh enggu su Kaptur. Na su Kasluh ba a nia i nabpunan nu manga Pilistin.

¹⁵Nia menem manga tupu ni Kanaan na si Sidun a kaka sa langun kanu manga wata nin entu pan ka si Hit, ¹⁶su manga Hibus, su manga Amur, su manga Girgas,

^a10:2 Su langun nu manga ngala sia a nabedtu na ngala nu taw enggu su ngala ba a nia na mibaluy a dalepa atawa ka lumpukan.

^b10:6 Su *Mesir* a nia na nia bun ba su Egypt saguna.

^c10:11 *Rihubut-ir* a kadtalu na Hibru na nia nin maena na *dayag'u pagingedan* atawa ka *plasa* sa Tagalog.

¹⁷ su manga Hib, su manga Ark, su manga Sin, ¹⁸ su manga Arbad, su manga Zimar enggu su manga Hamat. Na namakabpapalak su manga lumpukan ba a entu nu manga Kanaan. ¹⁹ Na nakauma su sakup'u manga Kanaan iganat sa Sidun^d malalaguy lu sa Gerar taman den sa Gasa. Nakauma i entu semangul tampal sa Sudum, Gumura, Adma enggu sa Sibuy taman lu sa Lasa.

²⁰ Silan ba a nia su manga tupu ni Ham enggu uman i isa kanilan na aden basa nin, tribu nin enggu maginged'in.

Su manga Tupu ni Sim

²¹ Na naadenan bun na manga wata si Sim a kaka ni Yapet. Na si Sim ba a nia i nabaluy a punsuan nu manga tupu ni Ibir. ²² Nia manga tupu ni Sim na si Elam, si Asur, si Arpaksad, si Lud enggu si Aram. ²³ Nia menem manga tupu ni Aram na si Yus, si Hul, si Gitil enggu si Mas. ²⁴ Nia tupu ni Arpaksad na si Silak. Nia tupu ni Silak na si Ibir. ²⁵ Na nakambata sa dua kataw a wata-mama si Ibir. Nia inibedtu kanu kaka na si Paleg^e kagina namakabpapalak su manga taw sia sa dunia kanu timpu nin. Su ali nin menem na si Yuktan.

²⁶ Nia manga tupu ni Yuktan na si Almudad, si Selip, si Hasarmabit, si Hirah, ²⁷ si Haduram, si Udsal, si Dikla, ²⁸ si Ubal, si Abima-el, si Siba, ²⁹ si Upir, si Habila enggu si Yubab. Silan ba a nia langun su manga tupu ni Yuktan. ³⁰ Na nakauma iganat sa Misa taman lu sa Sipar a lu kanu kabakuludan a mag sa sebangan su sakup a pendalepan nilan.

³¹ Silan ba a nia su manga tupu ni Sim enggu uman i isa kanilan na aden basa nin, tribu nin enggu maginged'in.

³² Silan ba a entu su manga tupu nu manga wata-mama ni Nuh sia kanu tarsilan kanu manga lumpukan nilan kanu bangsa nilan enggu sia ba kanilan nakabpun su langun nu bangsa sia sa dunia kanu kinaipus'u degan.

^d10:19 Su *Sidun* sia na siudad a pingungalanan kanu ngala ni Sidun a kaka sa langun a wata ni Kanaan.

^e10:25 Su *Paleg* a nia a ngala na sia sa basa a HIBRU na mana *Palak*.

11

Su Tantawan nu Babil^f

¹ Kanu paganay a timpu na isa bu i basa enggu kadtalu nu manga taw sia sa liwawaw na dunia. ² Na kanu kapendadalaug'ilan lu sa sebangan na nakauma silan lu kanu kadatalan nu Sinar^g taman sa lu den ba silan mindalepa. ³ Na nia ibpamagenggata nu uman i isa kanu kaped'in na “Entanu ka mumbal tanu sa patpasagi a malumiket a budta enggu pakayawan tanu sa mapia ka enggu pedtegas.” Nia nilan 'bpagusalen a watu na su patpasagi a pinadtegas a budta^h enggu ispaltu menem i ipandeketa nilan lun. ⁴ Daka nia nilan pan pidtalu na “Saguna na mumbal tanu sa pagingedan enggu tantawan a makasaut lu sa langit i kalambeg'in asal'a mabadtug tanu enggu di tanu den mamakabpalak sia sa liwawaw na dunia.”

⁵ Daka mimbaba su Kadenan a Mapulu ka kinakap'in su pagingedan enggu su tantawan a papedtindegen nu manga taw ⁶ kagina nia nin pidtalu na “Ilay ka! Saguna na isa bu silan a maginged enggu isa bu i basa nilan langun. Na ludsuan bu i nia nu langun nu enggulan nilan na di 'gkauget na dala den malegen kanu langun nu mapagitung'ilan enggula. ⁷ Na entanu ka embaban tanu silan ka bulibugenⁱ tanu su basa nilan ka enggu di silan pakadsasabuta.” ⁸ Na maitu ba i ukit a kinapabpalak'u Kadenan a Mapulu kanu manga taw sia sa liwawaw na dunia taman sa natelenan nilan su kapapedtindeg'ilan kanu pagingedan. ⁹ Tembu su ngala nu pagingedan a entu na Babil^j kagina lu ba binulibug'u Kadenan a Mapulu su basa nu sakadunia

^f11:1 *Su Tantawan nu Babil* Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

^g11:2 Su *Sinar* na nia bun ba su Babilunia.

^h11:3 Su *patpasagi a pinadtegas a budta* na mana su *hollowblock*. Lu sa Awrusalim na nia nilan 'bpagusalen a kasangkapan sa kapembalay na watu. Kagina su sinemulat sia na taw a Israil enggu papedtuntayan nin kanu manga taw i pinadtegas a budta i inusal'ilan sa kapembalay lu sa Sinar.

ⁱ11:7 Su *bulibugen* na nia ba su kinapambida-bida nu Kadenan kanu basa nu manga taw.

^j11:9 Su *Babil* a nia na makalagid kanu basa a Hibru a *balal* a nia nin maena na

enggu iganat lu ba na pinabpapalak'in silan sia sa liwawaw na dunia.

Su makapantag kanu manga Tupu ni Sim

¹⁰ Nia ba su nakasulat makapantag kanu manga tupu ni Sim.

Guna su nakamagatus lagun i umul'i Sim na pimbata su wata nin a si Arpaksad. Kanu entu na nakadua lagun den i kinaipus'u kinadegan. ¹¹ Na iganat kanu kinambata kani Arpaksad na naumanan pan sa lima gatus lagun i umul'i Sim enggu aden bun kaped a manga wata nin a mama enggu manga babay.

¹² Guna menem makagaus su umul'i Arpaksad sa telupulu enggu lima lagun na pimbata su wata nin a si Silak. ¹³ Na iganat kanu kinambata kani Silak na naumanan pan sa pat gatus enggu telu lagun su umul'i Arpaksad enggu aden bun kaped a manga wata nin a mama enggu manga babay.

¹⁴ Guna menem makagaus su umul'i Silak sa telupulu lagun na pimbata su wata nin a si Ibir. ¹⁵ Na iganat kanu kinambata kani Ibir na naumanan pan su umul'i Silak sa pat gatus enggu telu lagun enggu aden bun kaped a manga wata nin a mama enggu manga babay.

¹⁶ Guna menem makagaus su umul'i Ibir sa telupulu enggu pat lagun na pimbata su wata nin a si Paleg. ¹⁷ Na iganat kanu kinambata kani Paleg na naumanan pan su umul'i Ibir sa pat gatus enggu telupulu lagun enggu aden bun kaped a manga wata nin a mama enggu manga babay.

¹⁸ Guna menem makagaus su umul'i Paleg sa telupulu lagun na pimbata su wata nin a si Riyu. ¹⁹ Na iganat kanu kinambata kani Riyu na naumanan pan su umul'i Paleg sa dua gatus enggu siyaw lagun enggu aden bun kaped a manga wata nin a mama enggu manga babay.

²⁰ Guna menem makagaus su umul'i Riyu sa telupulu enggu dua lagun na pimbata su wata nin a si Serug. ²¹ Na iganat kanu kinambata kani Serug na naumanan pan su umul'i Riyu sa dua gatus enggu pitu lagun enggu aden bun kaped a manga wata nin a mama enggu manga babay.

²² Guna menem makagaus su umul'i Serug sa telupulu lagun na pimbata su wata nin a si Nahur. ²³ Na iganat kanu kinambata kani Nahur na naumanan pan su umul'i Serug sa dua gatus lagun enggu aden bun kaped a manga wata nin a mama enggu

binulibug.

manga babay.

²⁴ Guna menem makagaus su umul'i Nahur sa duapulu enggu siyaw lagun na pimbata su wata nin a si Tira. ²⁵ Na iganat kanu kinambata kani Tira na naumanan pan su umul'i Nahur sa magatus enggu sapulu enggu siyaw lagun enggu aden bun kaped a manga wata nin a mama enggu manga babay.

²⁶ Guna menem makagaus su umul'i Tira sa pitupulu lagun na pimbata su manga wata nin a si Abram, Nahur enggu si Haran.

Su makapantag kanu manga Tupu ni Tira

²⁷ Nia ba su nakasulat makapantag kanu manga tupu ni Tira.

Si Tira i ama ni Abram, Nahur enggu si Haran. Na si Haran ba a nia i ama ni Lut. ²⁸ Na minatay si Haran lu kanu dalepa a pimbatan sa lekanin sa Ur lu kanu dalepa nu manga taw a Kaldia^k kanu timpu a bibiag pan si Tira a ama nin. ²⁹ Na namangaluma si Abram enggu si Nahur. Nia ngala nu kaluma ni Abram na si Sarai enggu nia menem ngala nu kaluma ni Nahur na si Milka a wata a babay ni Haran a ama bun ni Iska. ³⁰ Si Sarai na dala wata nin kagina bayas sekanin.

³¹ Na ginemanat si Tira ebpun sa dalepa a entu a Ur lu kanu dalepa nu manga taw a Kaldia ka linemu 'bpawang sa Kanaan. Pinaunut'in su wata nin a si Abram, su mamanugang sa lekanin a si Sarai enggu su apu nin a si Lut a wata ni Haran. Ugaid'a guna silan makauma lu sa dalepa a Haran na lu den ba silan mindalepa. ³² Na nakasaut pan su umul'i Tira sa dua gatus enggu lima lagun entu pan ka minatay sekanin lu sa dalepa a Haran.

12

Su Kinasugu kani Abram

¹ Daka pidtalu nu Kadenan a Mapulu kani Abram i “Ganati ka su dalepa nengka, su manga pagali^l nengka enggu su manga tupu nu ama nengka. Lu ka kanu dalepa a ipebpagilay ku sa leka.

^k**11:28 Manga taw a Kaldia** Su pindalepan nu manga taw ba a nia na binedtuan sa Babilunia enggu saguna na Iraq. Magidsan sa Manga Awal 15 ayat 7.

^l**12:1 Manga pagali** Pagali bu ni Abram sa Haran kena amung su lu sa dalepa a Ur.

²“Pagkadakelen ku su manga tupu nengka taman sa mabaluy silan a mabagel a bangsa. Palihalan ku seka enggu badtugen ku su ngala nengka ka enggu mabaluy ka a palihala kanu madakel.
³Palihalan ku su apia entain a mangalimuan sa leka enggu isinta ku su apia entain i mapakabulug sa leka. Na langun na tribu sia sa liwawaw na dunia na kapalihalan san makanggulalan sa leka.”

^{4,5} Na ginemanat si Abram a mana bun su pidtalu sa lekanin nu Kadenan a Mapulu ka linemu sekanin sa dalepa a Kanaan^m enggu minunut sa lekanin si Lut. Kanu kinaganat'i Abram ebun sa dalepa a Haran na nakapitupulu enggu lima lagun i umul'in. Na nia pinaunut'i Abram na su kaluma nin a si Sarai enggu si Lut a pakiwatan nin. Na init'ilan bun su manga tamuk a napaniali nilan maitu bun su manga ulipen a nakua nilan lu sa dalepa a Haran. Guna silan makauma lu sa Kanaan ⁶na miniseg-iseg pamun si Abram taman sa nakauma silan lu kanu nabetadan nu masela a kayuⁿ nu Muri^o sa dalepa a Sikem. Kanu entu a timpu na su manga tunganay sa Kanaan na lu pamun kanu entu a kalupan. ⁷Daka pibpapayagan nu Kadenan a Mapulu si Abram enggu pidtalu nin i “Ibpagenggay ku kanu manga tupu^p nengka su nia ba a kalupan.” Na minumbal sekanin lu ba sa pegkurbanan kanu Kadenan a Mapulu. ⁸Iganat lu ba na minundul pamun sekanin lu kanu bakuludan a temampal sa sebangan na Betel.^q Na minudsud sekanin sa kagkakalebenan nin lu

^m**12:5 Dalepa a Kanaan** Nia ba su dalepa a inibpasad'u Kadenan a inggay nin kanu manga tupu ni Abram.

ⁿ**12:6 Masela a kayu Oak** atawa ka *terebinth* sa basa menem a English. Maena nin sa basa a Maguindanaon na *masela a kayu*.

^o**12:6 Muri** sa basa a Hibu. *Teacher* atawa ka *Oracle-giver* sa basa a English. Maena nin sa basa a Maguindanaon na *gulu*.

^p**12:7 Tupu Seed** atawa ka *offspring* sa English. *Tupu* sa Maguindanaon. Su mangauma a muliataw ni Abram a inibpasad'u Kadenan.

^q**12:8 Betel** sa basa a Hibu. *House of God* sa basa a English. Sa basa a

kanu pageletan nu Betel enggu Ai daka minumbal bun sekanin lu ba sa pegkurbanan kanu Kadenan ka sinemimba sekanin sia nakanggulalan kanu ingala nu Kadenan a Mapulu. ⁹Daka mibpalin pamun si Abram enggu midtatagitu silan temalus 'bpawang lu sa kalupan sa Nigib.

Su Kinalu ni Abram enggu si Sarai sa Egypt

¹⁰Na aden nakatingguma a mapasang a kapenggutem tembu linemu si Abram sa dalepa a Egypt ka lu pan sekanin migkakaleben kagina su kapenggutem kanu entu a dalepa na pegkapasang. ¹¹Guna su mangagan den silan pakaludep sa Egypt na pidtalu nin kanu kaluma nin a si Sarai i “Pakikineg aku nengka pan sa mapia! Katawan ku i manisan a benal i palas'engka a babay. ¹²Endaw i kailay sa leka nu manga taw sa Egypt na matagu sa ginawa nilan i kaluma ku seka. Daka imatayan aku nilan asal bu na makua ka nilan. ¹³Kagina ka maitu na edtalu ka i suled aku nengka asal bu na di aku nilan imatayan sabap sa leka enggu sakawn aku nilan sa mapia.”

¹⁴Na maitu den i nanggula ka endaw i kinaludep'i Abram sa Egypt na nadsima nu manga taw lu ba i manisan a benal a babay su kaluma nin. ¹⁵Na guna mailay si Sarai nu 'gkangasaligan nu Piraun^r na pinamedta nilan sekanin lu kanu Piraun. Sabap sa entu na napananggit si Sarai lu kanu tulugan^s nu Piraun. ¹⁶Na sabap kani Sarai na sinakaw nin sa mapia si Abram. Na inenggan sekanin sa manga bili-bili enggu kambing, manga sapi enggu kimar,^t manga panunugun a mama enggu panunugun a babay maitu bun i manga unta. ¹⁷Ugaid'a tiniuba nu Kadenan a Mapulu sa pakatiawan-tiawan a sakit su Piraun taman den kanu manga taw lu kanu tulugan nin sabap kanu entu a kinapananggit kani Sarai a kaluma ni Abram. ¹⁸Sabap sa entu na inipatawag'u Piraun si Abram enggu pidtaluhan nin sa “Ngin i pinggula nengka a nia

Maguindanaon na *Walay nu Kadenan*.

^r**12:15 Piraun** Nia nin maena kanu manga taw sa Egypt na *sultan*. Ugaid'a dikena nia su Piraun kanu timpu nu Nabi Musa.

^s**12:15 Tulugan** Nia nin maena na su walay nu sultan udi na datu nu dalepa.

^t**12:16 Kimar** Magidsan i palas'in sa kuda ugaid'a manaut i kimar sa kuda. Su katagan nin na 'bpamelulanan sa manga it. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtal* kanu *Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

sa laki? Ngintu ka da nengka edtalua sa laki i kaluma nengka sekanin? ¹⁹ Enduken ka nia nengka pidtalua na suled'engka sekanin? Asal bu na magkaluma ku sekanin? Na maitu den ba! Kua ka si kaluma nengka ka awa kanu den!" ²⁰ Daka inisugu nu Piraun kanu manga taw nin su makapantag kani Abram. Na binugaw nilan den sekanin enggu su kaluma nin a it'ilan su langun nu manga tamuk'ilan.

13

Su Kinabpitas'i Abram enggu si Lut

¹ Na iganat sa Egypt na mimbalingan si Abram 'bpawang lu sa Nigib a kaped'in su kaluma nin enggu si Lut taman kanu langun nu manga tamuk'ilan. ² Na kawasa den a benal si Abram sa pangangayamen, pilak enggu bulawan. ³ Iganat sa Nigib na mibpalin sekanin edtatagitu ipebpawang sa Betel. Na tinemalus sekanin lu kanu dalepa a binudsudan nin paganay sa kagakalebenan nin a lu tampal kanu pageletan na Betel enggu Ai ⁴ lu kanu nabetadan nu inumbal'in a pegkurbanan. Daka sinemimba si Abram lu ba a sia nakanggulalan kanu ingala nu Kadenan a Mapulu.

⁵ Na maitu bun si Lut a midtatanggunut kani Abram na migkawasa a benal sekanin sa manga kambing, bili-bili enggu sapi. Aden sakambinabatan nin enggu aden bun manga ulipen nin. ⁶ Sabap sa entu na di den 'bpagedtun su 'bpanadtaban kagina su pangangayamen nilan na madakel a benal tembu mapasang sa kanilan i edtangen sa sakadalepa bu. ⁷ Sabap sa nia ba na tatap 'bpamagukag su 'bpamedtuganul kanu pangangayamen ni Abram enggu su 'bpamedtuganul kanu pangangayamen ni Lut. Kanu entu a timpu na lu pamun pegkaleben kanu kalupan a entu su manga tunganay sa Kanaan enggu su manga taw a Piris.

⁸ Daka inimbitiala ni Abram si Lut sa tig'in "Di man dait a magukag ta maitu bun su 'bpamedtuganul kanu manga pangangayamen ta kagina 'bpagalia ta. ⁹ Nia mapia na 'bpitas ta pan. Kena ba maulad gaid i kalupan a nan sa embala-bala nengka? U pamilin nengka su tampal sa biwang na lu aku temampal sa kawanan. U pamilin nengka menem su tampal sa kawanan na lu aku temampal sa biwang."

¹⁰ Daka nanandeng-sandeng si Lut enggu nadsima-sima nin i su embala-bala kanu kadatalan nu Jordan^u a lu tampal sa Su-ar na kawasa sa ig a mana su pamumulanan

^u13:10 *Kadatalan nu Jordan* Sia ba matun kanu dalepa a nia su siudad a Sudum.

nu Kadenan a Mapulu^v enggu mana su kalupan nu Egypt. Kanu timpu i nia a da pan binasa nu Kadenan a Mapulu su Sudum enggu Gumura. ¹¹ Na tembu nia pinamili ni Lut na su langun na kadatalan nu Jordan enggu mibpalin sekanin 'bpawang sa sebangan. Na maya ba i ukit a kinabpitas'ilan sa uman i isa. ¹² Na migkalidtabun si Abram lu kanu kalupan sa Kanaan. Ugaid'a si Lut na lu mindalepa kanu isa kanu manga siudad'u kadatalan taman sa minudsud sekanin sa kagakalebenan nin lu masupeg sa siudad sa Sudum. ¹³ Na su manga taw sa Sudum na manga daluaka enggu pembaladusa a benal kanu Kadenan.

¹⁴ Na endaw i kinapitas'i Lut sa lekanin na pidtalu nu Kadenan a Mapulu kani Abram i “Sandeng ka enggu ilay ka su langun a nakabalibet sa leka. ¹⁵ Ka langun nu kalupan a 'gkailay nengka na ibpagenggay ku sa leka enggu kanu manga tupu nengka taman sa taman. ¹⁶ Na umbalen ku su manga tupu nengka a mana su kadakel'u libubuk sia sa liwawaw na dunia. Na u aden makagaga milang kanu libubuk sia sa liwawaw na dunia na magaga bun milang su manga tupu nengka.

¹⁷ Na lu ka enggu libet ka su kauladan nu kalupan ka ibpagenggay ku den sa leka.”

¹⁸ Daka pinalin ni Abram su pegkakalebenan nin ka lu sekanin mindalepa masupeg kanu mangasela a kayu nu Mamri a lu tampal sa Hibrun. Na minumbal sekanin lu ba sa pegkurbanan kanu Kadenan a Mapulu.

14

Su Sabapan nu Kinambunua ni Abram kanu Pat Kataw a Datu

¹ Na maya ba i nanggula kanu timpu nu pat kataw a datu a si Amrapil a datu na Sinar,^w si Ariuk a datu na Elasar, si Kidurlaumer^x a datu na Elam enggu si Tidal a datu na Guy. ² Inimbunua nu pat kataw ba a nia a manga datu su lima kataw a datu a mana su datu na Sudum a si Bera, si Birsa a datu na Gumura, si Sinab a datu na Adma, si Simibir a datu na Sibuy enggu su datu na Bela a bedtuan bun sa Su-ar. ³ Na midtimu-timu su lima kataw ba a nia a manga datu lu kanu kauladan nu Sidim a

^v13:10 *Pamumulanan nu Kadenan a Mapulu* Nia ba su *Garden of Eden* a pinandalepan nu Kadenan kanu Adam enggu kanu Sitti Hawa.

^w14:1 *Sinar* Su ped a pembedtuan kanu nia a dalepa na *Babilunia*.

^x14:1 *Kidurlaumer* Sekanin su mapulu sa langun nu pat kataw a manga datu.

bedtuan bun sa Matimus a Lagat. ⁴ Kagina kanu dalem'u nakasapulu enggu dua lagun na pindatuan bu silan ni Kidurlaumer ugaid'a nia nin kinasapulu enggu telu lagun na sinemungkang silan. ⁵ Nia nin kinasapulu enggu pat lagun na nakauma menem su pat kataw a datu a si Kidurlaumer enggu su manga datu a tinemampil sa lekanin. Na tinabanan nilan den muna embunua su manga taw a Ripa a lu sa Astarut-karnaim, su manga taw a Sus a lu sa Ham enggu su manga taw a Em a lu sa Sabi-kiriataim. ⁶ Tinabanan nilan bun su manga taw a Hur a lu kanu kapalawan nu Seir taman den lu sa El-paran a lu kanu dulunan nu pamedtadan.^y ⁷ Daka sinemibay silan 'bpawang sa Enmispat a bedtuan bun sa Kadis enggu tinabanan nilan embunua su langun a kalupan nu manga taw a Amalik maitu bun su manga Amur a lu pegkaleben sa Hasasun-tamar. ⁸ Na tembu ba midtimu-timu su datu na Sudum, su datu na Gumura, su datu na Adma, su datu na Sibuy enggu su datu na Bela a bedtuan bun sa Su-ar lu kanu kauladan nu Sidim ka nagadil sa kapembunua nilan kanu ⁹ datu na Elam a si Kidurlaumer, si Tidal a datu na Guy, si Amrapil a datu na Sinar enggu si Ariuk a datu na Elasar. Nia nin nanggula na pat kataw a datu na kuntela sa lima kataw a datu.

¹⁰ Na su kauladan nu Sidim na madakel i mangasalig a pesu a napenu na ispaltu.^z Na sia kanu kabpalalaguy nu datu na Sudum enggu su datu na Gumura na aden nangaulug lu ba. Su nangasama menem na namalaguy lu kanu bakuludan. ¹¹ Daka pinangua nu pat kataw a manga datu su langun na tamuk sa Sudum enggu sa Gumura apeg den nu langun na panganen-kanen. ¹² Na pidtapik'ilan bun si Lut a pakiwatan ni Abram apeg den nu manga tamuk'in entu pan ka ginemanat silan. Na pidtapik'ilan sekanin kagina lu sekanin mindalepa sa Sudum.

¹³ Daka aden sakataw a da masigkem i nakauma enggu nakapanudtul kani Abram a taw a Hibru a lu pendadalepa masupeg kanu masela a kayu ni Mamri a taw a Amur a suled'i Iskul enggu si Anir. Na silan ba a nia su manga tagampila ni Abram sa

^y**14:6 Pamedtadan** Dikena su pedtad a sia sa ligid'a lagat. Dalepa sekanin a mawatan kanu manga taw, aden bun damautan nin ugaid'a da gaid ig'in. Magidsan sa Manga Awal 16 ayat 7 enggu Manga Awal 21 ayat 14.

^z**14:10** Sia sa basa a Tagalog enggu Maguindanaon na su *ispaltu* na maitem i suga nin enggu malumiket. Madakel i matun a maya ba sia sa ped a dalepa. Sa saguna a timpu na 'bpagusalen sa kabpagumbal sa kalsada enggu kabpanapi sa atep.

kapembunua. ¹⁴ Na guna makineg'i Abram i nasigkem su pakiwatan nin na linimud'in su telu gatus enggu sapulu enggu walu a manga pabubunua nin a manga mama a lu den pimbabata kanu pendadalepan nin. Daka tinundug'ilan su pat kataw a datu taman den lu sa dalepa a Dan. ¹⁵ Daka pinabpalak-palak'in su manga taw nin ka nia nin kinagkagabi na sinulung'ilan su kuntela. Na tinabanan nilan enggu pidsaluba nilan taman den lu sa Huba a tampal sa unan na Damaskus. ¹⁶ Na nakua nilan embalingan su pakiwatan nin a si Lut enggu su manga langun taman apeg den nu manga babay enggu su ped pan a nangasigkem.

Pinalihalan ni Milkisidik si Abram

¹⁷ Kanu kapegkauma ni Abram ebpun kanu kinapanaban nin embunua kani Kidurlaumer enggu su manga tagampila nin a datu na inalaw sekanin nu datu na Sudum lu kanu Kadatalan nu Sabi a bedtuan bun sa Kadatalan nu Datu. ¹⁸ Daka si Milkisidik^a a datu na Salim^b enggu 'bpangurban^c kanu Kadenan a Mapulu sa Langun na nananggit sa pegken enggu alak. ¹⁹ Na pinalihalan nin si Abram sa nia nin pidtalu na “Palihalan si Abram nu Kadenan a Mapulu sa Langun a nangaden sa sulega enggu kanu dunia. ²⁰ Pugin su Kadenan a Mapulu sa Langun a napapanaban sa leka kanu manga kuntela nengka.” Na entu pan ka inenggay ni Abram kani Milkisidik su ikasapulu bad a ebpun kanu langun nu tamuk a nakua nin.

²¹ Daka nia pidtalu nu datu na Sudum kani Abram na “Kua ka den su langun nu manga tamuk ugaid'a imbalingan nengka sa laki su manga taw.” ²² Ugaid'a nia inisawal'i Abram sa lekanin na “Inidsapa ku kanu Kadenan a Mapulu sa Langun, su Nangaden sa sulega enggu kanu dunia ²³ i apia gaga-mana kanaut'a tanul atawa ka iket'a talumpa a makabpun sa leka na di aku kemua asal'a di nengka madtalu i seka i napagkawasa sa laki. ²⁴ Dala kuan ku a apia ngin nia tabia na su nangausal'u

^a**14:18 Milkisidik** Nia maena nu ngala a nia na *datu na kaikelasan*.

^b**14:18 Salim** Nia nin maena na *kalilintad*. Nia ba su dalepa saguna a *Awrusalim*.

^c**14:18 'Bpangurban** Sa basa a Hibu na *kuhen* enggu sa basa a Maguindanaon na *'bpangurban* atawa ka *'bpamagelet*. Su *'bpamagelet* a nia na sekanin su pedsampay kanu kurban nu manga taw lu kanu Kadenan. Su manga taw sa Israil a ginelalan sa *kuhen* na nia katatapan a galebekan nilan na *'bpangurban* sa binatang. Ugaid'a di *'gkatatalanged* u *'bpangurban* sa binatang si Milkisidik.

manganguda ku enggu su umun nu manga tagampila ku a minunut sa laki. Ugaid'a inggay nengka kani Anir, kani Iskul enggu kani Mamri su kanilan a umun.”

15

Nangaden su Kadenan sa Kapasadan kani Abram

¹ Guna maipus i langun na entu na nakatingguma su kadtalu nu Kadenan a mapulu kani Abram sa ukit a taginepen sa tig'in “Da ka 'gkagilek Abram ka saki i kelung'engka taman sa enggan ku seka sa masela a balas!”

² Ugaid'a nia inisawal'i Abram na “Hu Kadenan ku a Mapulu ku, ngin pan i kapantag'u ibpagenggay nengka sa laki kagina da bun wata ku? Nia bu makabpusaka kanu manga tamuk ku na si Eliasar^d a taw sa Damaskus.” ³ Na pidtalu pamun ni Abram i “Hu Kadenan na ilay ka! Da aku nengka enggi sa wata tembu isa kanu panunugun ku i kapusakan ku.”

⁴ Ugaid'a nia pidtalu sa lekanin nu Kadenan a Mapulu na “Dikena su panunugun nengka a nan i kapusakan nengka ka leka demun a wata i kapusakan nengka.”

⁵ Daka pinaliu sekanin nu Kadenan a Mapulu enggu nia nin pidtalu na “Tingada ka sa kawang-kawangan enggu bilang ka su manga bitun u magaga nengka, ka su kadakel'u manga tupu nengka na mana su kadakel'u manga bitun.” ⁶ Na sinemalig si Abram kanu Kadenan a Mapulu. Na sabap sa entu na initimbang sekanin nu Kadenan a Mapulu sa isa a ikelas. ⁷ Daka pidtalu sa lekanin nu Kadenan i “Saki su Kadenan a Mapulu a napaawa sa leka ebpun sa Ur lu kanu dalepa nu manga taw a Kaldia ka enggu ku makaenggay sa leka su nia ba a kalupan a mabpusaka nengka.”

⁸ Ugaid'a nia inisawal'i Abram na “Hu Kadenan a Mapulu ku na panun i kataw ku lun sa mabpusaka ku i nia?”

⁹ Nia pidtalu sa lekanin nu Kadenan a Mapulu na “Pananggiti aku sa sawalu a sapi, sawalu a kambing enggu sawalu a bili-bili a gaga-telu lagun i umul'in. Pananggit ka bun sa enggagad-satiman a malapati enggu tegul.” ¹⁰ Na pinananggit den mambu ni Abram su langun nu entu enggu pinangupak'in sa luk nia tabia na su manga papanuk entu pan ka pinabpapantagay nin i kinabetad'in lun. ¹¹ Guna pendudsuki nu

^d15:2 *Eliasar* Isa sekanin kanu panunugun ni Abram ugaid'a da madtal u pimbabata sekanin ni Abram.

manga lumalagit su entu a manga binatang na binugaw silan ni Abram.

¹²Na guna su pedsedep den su senang na nakasalidep si Abram na midtaginep sekanin sa pakagilek-gilek enggu pakatiawan-tiawan. ¹³Daka pidtalu sa lekanin nu Kadenan a Mapulu i “Natatalanged i su manga tupu nengka na 'gkaleben silan kanu dalepa a dikena kanilan. Mapangungulipen silan lu ba enggu pakabulugan sa dalem'u pat gatus lagun. ¹⁴Ugaid'a kukumen ku su bangsa a mangungulipen sa kanilan enggu mauli sa entu na mamakadtapik silan sa kakawasan kanu kaawa nilan lu ba. ¹⁵Seka menem na pagkalendun ku i umul'engka taman sa mapia i kapatay nengka. ¹⁶Sakali pan makambalingan sia ba su manga tupu nengka na maipus muna su ikapat a tupu amaika mauma den su tedtab'u kabaladusa nu manga Amur.”

¹⁷Na endaw i kinasedep'u senang taman sa migkalibuteng den na nakatekaw demun nakambuat su pedtagebel a kuden enggu su pedsindaw a sulu a tinemalapas kanu pageletan nu pinanebi a manga binatang. ¹⁸Daka kanu entu demun ba a kutika na minumbal su Kadenan a Mapulu sa kapasadan kani Abram sa nia nin pidtalu na “Ibpagenggay ku kanu manga tupu nengka su nia ba a kalupan a iganat lu kanu lawas'a ig'u Egypt taman den lu kanu masela a lawas'a ig'u Yupratis, ¹⁹apeg bun su kalupan nu manga Kin, su manga Kinis, su manga Kadmun, ²⁰su manga Hit, su manga Piris, su manga Ripa, ²¹su manga Amur, su manga Kanaan, su manga Girgas enggu su manga Hibus.”

16

Su Kinambata kanu Ismail

¹Na si Sarai a kaluma ni Abram na di pembata. Ugaid'a aden panunugun nin a babay a nia nin ngala na si Hagiar a ebpun sa dalepa a Egypt. ²Daka nia nin pidtalu kani Abram na “Pakikineg aku pan sa mapia! Kagina ka da aku tuluni nu Kadenan a Mapulu sa wata na mapakay a nia nengka dulugen na su panunugun ku. Di kalu-kalu makambata sekanin sa mambabata ku.” Na pinaginugutan mambu ni Abram su pidtalu sa lekanin ni Sarai. ³Daka inenggay den ni Sarai kanu kaluma nin su taga-Egypt a panunugun nin a si Hagiar ka enggu magkakaluma ni Abram. Nanggula i nia guna maipus su sapulu lagun a kinagkakaleben nilan lu sa dalepa a Kanaan.

⁴Na pigkakaluma den mambu ni Abram si Hagiar taman sa migkalaling sekanin. Na guna katawi ni Hagiar i magingay sekanin na pinakabulugan nin su

'bpanalagadan nin a si Sarai. ⁵ Sabap sa nia ba na pidtalu ni Sarai kani Abram i “Leka a kadupangan u enduken ka papegkabalugan aku nu panunugun ku! Inenggay ku sekanin san sa leka na guna nin katawi i magingay sekanin na pinakabalugan aku nin. Na su Kadenan a Mapulu i kemukum sa lekita dua.”

⁶ Daka nia inisawal'i Abram sa lekanin na “Sabensabenal a panunugun nengka sekanin na seka bun i pegkakataw sa lekanin. U ngin i kalangan nengka a mapia a pakaidan sa lekanin na entu ba i enggula ka.” Daka pinakapasangan a benal sekanin ni Sarai na sabap sa entu na minawa sekanin.

⁷ Guna su maitu na pibpayagan nu malaikat'u Kadenan a Mapulu si Hagiari a lu kanu ubay nu bualan kanu pamedtadan. Su bualan a entu na masupeg kanu lalan a ipedsangul sa Sur. ⁸ Nia nin pidtalu na “Hagiari a panunugun ni Sarai! Endaw ka a nan ebpun enggu endaw ka a nan 'bpagangay?” Na nia inisawal'i Hagiari na “Inawan ku su 'bpanalagaden ku a si Sarai.” ⁹ Daka nia pidtalu sa lekanin nu malaikat'u Kadenan a Mapulu na “Embalingan ka enggu papanunugu ka sa lekanin.” ¹⁰ Na pidtalu nin lun pan i “Pagkadakelen ku su manga tupu nengka ka su kadakel'in na di magaga milang.”

¹¹ Daka pidtalu bun nu malaikat'u Kadenan sa lekanin i

“Pakikineg ka! Su wata a nan sa didalem'a tian nengka
na wata-mama.

Nia nengka inggungala sa lekanin
na Ismail^e

kagina pinakikineg'u Kadenan a Mapulu
su langun na 'gkambukuan nu ginawa nengka.

¹² Ugaid'a su wata nengka a nan
na mana su talaw a binatang i kalagidan nin
ka 'gkuntelan nin su apia entain
enggu 'gkuntelan bun mambu sekanin nu madakel.
Na edsamuken nin sa kagkakaleben su manga pagali nin.”

¹³ Daka nia minedtik sa atay ni Hagiari na “Sabensabenal a nailay ku su Pakailay sa

^e16:11 *Ismail* Nia nin maena na *pinakikineg'u Kadenan*.

laki?” Na sabap sa entu na iningalanan nin su Kadenan a mimbitala sa lekanin sa “Seka su Kadenan a Pakailay^f sa laki.”¹⁴ Na tembu nabledtuan su kalut a entu sa “Su Kalut'u Da Papatayan nin a Pakailay sa laki.”⁸ Su nabetadan nu nia ba a kalut na lu kanu pageletan nu dalepa a Kadis enggu Bered.

¹⁵ Na guna den mambata ni Hagiar su wata nin kani Abram na nia lun iningungala ni Abram na Ismail. ¹⁶ Kanu timpu a pimbata ni Hagiar si Ismail na nakawalupulu enggu nem lagun i umul'i Abram.

17

Su Kapapebpaletak na Tanda nu Kapasadan

¹ Kanu timpu a nakasiyawpulu enggu siyaw lagun su umul'i Abram na pibpayagan sekanin nu Kadenan a Mapulu sa nia nin pidtalu na “Saki su Kadenan a Barakat sa Langun. Paguyag-uyag ka a aden gilek'in enggu dala tila nin sa laki ²ka enggu ku makanggulalan su kapasadan ku sa leka. Na pagkadakelen ku a benal su manga tupu nengka.”³ Daka sinemugiud si Abram lu kanu lupa enggu pidtalu pan sa lekanin nu Kadenan i ⁴“Pakikineg ka! Sia sa laki na kagina ka san den sa leka su kapasadan ku na umbalen ku seka a ama nu madakel a bangsa. ⁵Iganat saguna na dikena den Abram i itawag sa leka ka Ibrahim^h kagina 'bpagumbalen ku seka a ama nu madakel a bangsa. ⁶Na pagkadakelen ku a benal su manga tupu nengka taman sa mabaluy silan a madakel a bangsa enggu su ped sa kanilan na mabaluy a manga datu. ⁷Na inggulalan ku su dala kapedtaman nin a kapasadan ku sa leka enggu kanu manga tupu nengka taman den kanu mangauma pan a manga tupu nilan. Na saki su Kadenan nengka enggu mabaluy a Kadenan nu mangauma pan a manga tupu nengka. ⁸Na inggay ku sa leka enggu kanu manga tupu nengka su kalupan a pegkakalebanaan nengka a su kalupan nu Kanaan ka enggu nu mabpusaka taman sa taman. Na saki i mabaluy a Kadenan nilan.”

^f16:13 Su kadtalu a *El-ruwi* sa basa a Hibriu na nia nin maena na *Kadenan a pakailay*.

⁸16:14 Su kadtalu a *Su Kalut'u Da Papatayan nin a Pakailay sa laki* na *Bir-lahay-ruwi* sa basa a Hibriu.

^h17:5 *Ibrahim* Nia nin maena na *ama nu madakel a bangsa*.

⁹Daka nia pan pidtalu nu Kadenan kani Ibrahim na “Nia menem i dait a enggulan nengka. Dait a inggulalan nengka su kapasadan ku, seka enggu su manga tupu nengka taman den kanu mangauma pan a manga tupu nilan. ¹⁰Maya ba su kapasadan ku sa lekanu a dait a inggulalan nengka taman den kanu mangauma pan a manga tupu nengka. Langun nu a manga mama na dait a mapapaletak.ⁱ ¹¹Na dait a enggula nu su ukit'u kapebpaletak ka entu ba i tanda nu kapasadan ku sa leka. ¹²⁻¹³Na langun nu wata a nakawalu gay den i umul'in na dait a paletaken maitu bun su mangauma pan a manga tupu nengka magidsan pan su manga ulipen a lu den pimbabata kanu pendadalepan nengka enggu su pinamamasa nengka kanu manga lapu. Dait a paletaken silan langun kagina entu ba i maumbal a tanda nu dala kapedtaman nin a kapasadan ku sa leka. ¹⁴Na apia entain kanu manga mama i dala papaletak na dait a iawa kanu lumpukan nu manga pagali nin kagina sinungkang'in su kapasadan ku sa leka.”

¹⁵Nia pan pidtalu sa lekanin nu Kadenan na “Makapantag menem kanu kaluma nengka na di ka den sekanin pedtawaga sa Sarai^j kagina nia nin den ngala saguna na Sara.^c ¹⁶Palihalan ku sekanin enggu liu san na enggan ku seka sa wata-mama a san makanggulalan sa lekanin. Palihalan ku sekanin ka enggu sekanin mabaluy a ina nu madakel a bangsa enggu san makabpun kanu manga tupu nin i mamendatu kanu manga taw.” ¹⁷Daka sinemugiud menem si Ibrahim ugaid'a nakadtatawa i ginawa nin kagina nia minedtik sa atay nin na “Makapambata pan ba i mama a nakamagatus lagun den i umul'in? Makambata pan ba si Sara a nakasiyawpulu lagun den i umul'in?” ¹⁸Na sabap sa nia ba na pidtalu ni Ibrahim kanu Kadenan i “U mapakay bu na si Ismail den i makatalima kanu manga palihala nengka.” ¹⁹Ugaid'a nia pidtalu nu Kadenan na “Dikena sekanin ugaid'a tulunan ku seka sa wata-mama san makanggulalan kanu kaluma nengka a si Sara. Nia nengka inggungalan sa lekanin na Iskak.^k San ku tumanen sa lekanin enggu kanu mangauma pan a manga

ⁱ**17:10 Paletak** Nia ba su tanda nu Kapasadan nu Kadenan kani Ibrahim. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

^j**17:15** Su ngala a *Sarai* enggu *Sara* na magidsan i maena nin sa *bai*. Sinambian nu Kadenan su ngala nin kagina sekanin i mabaluy a ina nu madakel a bangsa.

^k**17:19 Iskak** Nia nin maena na *midtatawa sekanin*.

tupu nin su dala taman nin a kapasadan ku. ²⁰ Nakineg ku su pinangeni nengka makapantag kani Ismail. Na pakikineg ka! Palihalan ku enggu pambuaden ku si Ismail taman sa pagkadakelen ku a benal su manga tupu nin. Na mabaluy sekanin a ama nu sapulu enggu dua a 'gkangaunutan enggu umbalen ku sekanin a badtug a bangsa. ²¹ Ugaid'a san ku tumanen su kapasadan ku kani Iskak a embatan ni Sara sa maya bun ba a timpu kanu temundug a lagun.”

²² Na endaw i kinapasad edtalun nu Kadenan na ginanatan nin den si Ibrahim.

²³ Daka pinggula ni Ibrahim su inisugu nu Kadenan sa lekanin ka kanu entu demun ba a gay na pinaletak'in su wata nin a si Ismail enggu su manga mama a lu kanu pegkakalebenan nin maitu bun su manga ulipen a lu den pimbabata kanu pegkakalebenan atawa ka pinamamasa bu. ²⁴ Kanu timpu a kinapaletak kani Ibrahim na nakasiyawpulu enggu siyaw lagun i umul'in ²⁵ enggu su wata nin menem a si Ismail na nakasapulu enggu telu lagun i umul'in. ²⁶ Na kanu entu demun ba a gay na si Ibrahim enggu su wata nin a si Ismail ²⁷ taman den kanu manga mama a lu kanu pegkakalebenan nin maitu bun su manga ulipen a lu den ba pimbabata atawa ka pinamamasa bu na isa bu i kinapamaletak sa kanilan.

18

Su Telu Kataw a Balapantag a Ana nu Ibrahim

¹ Na mibpapayag su Kadenan a Mapulu kani Ibrahim lu kanu mangasela a kayu nu Mamri gagalu nu kabpamagagayan nin lu kanu bengawan nu pegkakalebenan nin sa kutika na kasisi na maudtu. ² Kanu kabpanandeng-sandeng'in na nakatekaw demun sekanin nakailay sa telu kataw a manga mama a pedtindeg lu kanu unan nin. Daka pinalaguy nin silan malaw enggu sinemugiud sekanin lu kanu lupa. ³ Nia pidtalu ni Ibrahim na “Hu mapulu! 'Bpangenin ku sa lekanu sa senep sa atay i aut kanu pan kanu pegkakalebenan nu ulipen nu. ⁴ Na 'bpapangintelenen kanu demun muna san kanu atag'u kayu ka suguti aku nu sa kapananggitan kanu sa apia paidu bu a ig a makapangagas kanu manga ay¹ nu. ⁵ Na gagalu na sia kanu sa pegkakalebenan ku na suguti aku nu bun a kapananggitan ku sekanu sa apia paidu bu a pan ka enggu kanu

¹18:4 *ig a makapangagas sa ay* Adat-betad i nia nu manga Hibru sa kapedsakaw sa ana kagina mayaw enggu libubuk su entu a dalepa.

'gkaulitan na bagel entu pan ka makatalus kanu lu kanu 'bpagangayan nu."

Daka nia nilan inisawal na "Sukul-sukul na enggula ka i makagalaw sa leka."

⁶Daka namagayas embalingan si Ibrahim lu kanu pegkakalebenan nin ka pidtalu nin kani Sara i "Pamagayas ka! Kua ka sa telu kaasadan^m kanu mapia sa langun a tapung ka adum ka enggu umbal ka sa pan." ⁷Na entu pan ka namagayas sekanin lemu kanu pangangayamen ka namili sa masebud enggu mapia sa langun kanu manganguda a sapi. Daka inenggay nin kanu panunugun nin ka pinabpulangan nin lun mamagayas ka enggu nin 'gkailutu. ⁸Daka kinemua si Ibrahim sa pinadtegasⁿ enggu da padtegas a gatas ka endaw i kinalutu nu sapi a pinabpulangan nin na kinemua lun sekanin ka initalagad'in kanilan. Na gagalu nu kapegkan nu manga ana nin na lu demun sekanin kanu ubay nilan a pedtindeg^o lu kanu atag'u kayu.

⁹Daka inidsan nilan si Ibrahim sa "Endaw si Sara a kaluma nengka?" Nia nin nakasawal na "Lu sekanin kanu ludep'u pegkakalebenan nami." ¹⁰Nia pidtalu nu isa sa kanilan na "Natatalanged i embalingan aku sia sa maya bun ba a timpu sa mauma a lagun na aden den wata-mama ni Sara a kaluma nengka."

Saleta mambu na 'bpamakikineg si Sara lu kanu pintuan a lu tampal sa taligkudan ni Ibrahim. ¹¹Na kanu entu a manga timpu na mangatua den a benal silan dua ka si Sara na di den 'gkauma na gay a mana su kadsalilidan kanu manga babay. ¹²Tembu nakadtatawa i ginawa ni Sara sa nia minedtik sa atay nin na "Panun pan a entu i kambata nami sa matua kami den a benal kani kaluma ku?" ¹³Daka inidsan nu Kadenan a Mapulu si Ibrahim sa "Enduken ka midtatawa si Sara enggu pakaidsa nin i panun kun i kambata nin sa matua den a benal sekanin? ¹⁴Aden ba di magaga nu Kadenan a Mapulu? Mana bun su pidtalu ku na embalingan aku sia sa maya bun ba a timpu sa mauma a lagun, na aden den wata-mama ni Sara."

¹⁵Na sabap sa gilek'i Sara na mibpalaw sekanin sa nia nin pidtalu na "Da aku edtatawa." Ugaid'a nia nin pidtalu kani Sara na "Sabensabenal na midtatawa ka!"

^m**18:6 Telu kaasadan** Sa Hibu na *seahs*. Di 'gkatalanged u sapulu enggu lima kalitru atawa ka duapulu kalitru.

ⁿ**18:8 Pinadtegas a gatas** Sa English na *curd*. Malumiket enggu madsem i nanam'in. Katatapan i nia ba a ipedtalagad sa manga ana apeg'u ped a pegken.

^o**18:8 Lu kanu ubay nilan pedtindeg** Adat-betad'ilan i di pedsalengan pegkan kanu manga ana ka enggu nilan 'gkatalagad kanu ped pan a nasisita sa kapegkan.

Inipamagayuk'u Ibrahim kanu Kadenan su manga Taw sa Sudum

¹⁶ Daka guna den pengganat su telu kataw a entu a ana na inisigkil silan ni Ibrahim. Guna silan makauma sa kapuluan na nasandeng'ilan su dalepa a Sudum.

¹⁷ Na nia 'gkatagu sa ginawa nu Kadenan a Mapulu na “Di dait a ipagema ku kani Ibrahim su 'gkagkahanda ku. ¹⁸ Kagina su manga tupu nin na 'gkadakel a benal taman sa mabaluy a mabagel a bangsa. Na langun na bangsa sia sa liwawaw na dunia na kapalihalalan san makanggulalan sa lekanin ¹⁹ kagina pinamili ku sekanin asal bu na makapamandu nin kanu manga muliataw nin taman den kanu mangauma pan a manga tupu nin su kapaginugut kanu kasuguan ku sa ukit a kanggalebek sa kaikelasan enggu katidtu ka enggu ku matuman su manga pasad ku sa lekanin.”

²⁰ Sabap sa entu na nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu kani Ibrahim na “Su tutuag^p a nakineg ku pantag sa Sudum enggu sa Gumura na sangat den a pakatiawan-tiawan enggu su kabaladusan nilan kun na midsubela den. ²¹ Na lemu aku ka enggu ku 'gkaamad u ngintu, benal su langun nu tutuag a entu sa laki atawa ka dikena.”

²² Guna su maitu na ginemanat su dua kataw kanu manga ana ka tinemalus silan lu sa Sudum. Saleta mambu na lu si Ibrahim pedtindeg kanu kaadapan nu Kadenan a Mapulu. ²³ Daka inubay sekanin ni Ibrahim ka inidsan nin sa “Sabensabenal ba a ibpelalagit'engka mimatay su manga ikelas kanu manga baladusa? ²⁴ Panun den u aden limapulu kataw a ikelas lu kanu entu a dalepa na pangimatayan^q nengka bun silan? Ngintu, di nengka silan katigkelan sabap kanu limapulu kataw a entu lu kanu dalepa? ²⁵ Katawan ku i di nengka i entu enggulan sa pandalagkesan nengka mimatay su ikelas enggu su baladusa kagina makabpagidsan silan. Katawan ku i di nengka i entu enggulan kagina su 'bpangukum kanu dunia na matidtu i kukuman nin!”

²⁶ Sabap sa entu na nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu na “U matalanged ku i aden limapulu kataw a ikelas kanu entu a dalepa na lasamen ku sabap sa kanilan.”

²⁷ Daka midtalu 'bpaluman si Ibrahim sa “Hu Mapulu na ampun aku bu! Apia maitu sa puput aku bu nu dunia na suguti aku nengka a makadtalu 'bpaluman. ²⁸ Ugaid'a

^p18:20 *Tutuag* Sa English na *outcry*. Nia nin basi maena na su buku nu taw a di pakaayun kanu kabaladusan a galebek.

^q18:24 Su kadtalu sa English a *sweep away* na *pangimatayan* sa basa a Maguindanaon. Nia nin maena na 'bpagibpeden pegkukum sa dala ipedsama.

panun u patpulu enggu lima bu i ikelas a taw kanu entu a dalepa na binasan nengka pamun sabap kanu kulang a lima kataw?” Nia nin inisawal kani Ibrahim na “U aden patpulu enggu lima a ikelas kanu entu a dalepa na di ku binasan.”

²⁹Na midtalu 'bpaluman si Ibrahim sa “Panun u patpulu kataw bu i aden lu?” Nia nin inisawal na “Sabap kanu patpulu kataw a entu na di ku binasan.”

³⁰Daka midtalu menem si Ibrahim sa “Hu Mapulu na da ka bu 'gkalipunget ugaid'a suguti aku a makadtalu 'bpaluman. Panun menem u telupulu bu i ikelas kanu entu a dalepa?” Nia nin inisawal sa lekanin na “Sabap kanu telupulu kataw a entu na di ku bun binasan.”

³¹Na pidtalu pamun ni Ibrahim i “Hu Mapulu na kagina ka nakabulug den gaid su kinadtalu-talu ku na panun menem u duapulu bu i aden lu ba?” Nia nin inisawal na “Sabap kanu duapulu kataw a entu na di ku bun binasan.”

³²Nia den mauli a pidtalu ni Ibrahim na “Hu Mapulu na da ka bu 'gkalipunget ka nia den ba i mauli a idsa ku! Upama ka sapulu kataw bu i ikelas lu ba?” Na nia nin inisawal kani Ibrahim na “Sabap kanu sapulu kataw a entu na di ku den binasan.”

³³Na endaw i kinapasad edtalu nu Kadenan a Mapulu kani Ibrahim na ginemanat den ba a entu sekanin. Daka mimbalingan den mambu si Ibrahim lu kanu pegkakalebenan nin.

19

Naamad su Kabaladusan nu Sudum enggu su Gumura

¹Na kanu entu bun ba a magabi na nakauma su dua kataw a malaikat'u Kadenan lu sa Sudum gagal nu kabpamagagayan ni Lut lu kanu bengawan nu entu a dalepa. Na endaw i kinailay ni Lut sa kanilan na midtindeg sekanin mamagayas ka inalaw nin silan. Daka sinemugiud sekanin lu kanu lupa ²sa nia nin pidtalu na “Hu manga mapulu! 'Bpangenin ku sa lekanu i aut kanu pan kanu walay nu ulipen nu ka enggu kanu makapangagas sa ay ka lu kanu demun pangintelenen sa nia ba a magabi. Na 'bpanay kanu bu gemanat namag sa mapita.”

Ugaid'a nia nilan inisawal na “Di den! Ka sia kami den mapagkapita kanu dayag'u dalepa a nia.”

³Ugaid'a sabap sa pinamagayukan silan ni Lut na minunut bun silan lu kanu walay nin. Daka napailutu sekanin sa pan a da pakembang'in enggu pinatalagadan nin silan

sa mangapia a pegken ka kineman silan. ⁴ Na gagalu nu da pan silan mamakatulug na pidtalikupan su walay ni Lut nu manga mama sa Sudum taman den kanu langun nu lu kanu embala-bala nin magidsan i manganguda enggu su mangatua. ⁵ Nia nilan inidsangalia kani Lut na “Endaw den su manga mama a san tinemumpa kanu walay nengka? Paliu ka silan sia ka enggu nami silan 'gkagkakaluma!”

⁶ Daka liniuwan silan ni Lut ka ipembitalia nin ugaid'a pinintuan nin bun mamagayas su bengawan. ⁷ Nia nin pidtalu sa kanilan na “Manga lusud ku sa tian! 'Bpangenin ku sa lekanu i di nuunggula su nan a kadaluakan. ⁸ Pakikineg aku nu pan sa mapia! Aden dua kataw a wata ku a babay a da pamun makapagukiten sa pidtalu a kapembalagiuma! Na silan i inggay ku sa lekanu ka sekanu den i mataw u ngin i pegkiugan nu a pakaidan sa kanilan. Ugaid'a di nu bu pegkudia su manga ana ku kagina sia silan tinemumpa kanu walay ku tembu dait a dalindingan ku silan.”

⁹ Ugaid'a nia nilan ibpelalis na “Lapu bu sekanin sia! Da kawagib'in a pamantuan tanu nin sa dait a enggulan tanu. Awa ka san! Ka lawan pan i pakaidan nami sa leka kanu pakaidan nami sa kanilan.” Daka ibpanumag'ilan si Lut ka pegkiugan nilan penggeba su pintu. ¹⁰ Ugaid'a kineteng sekanin nu manga ana mapaludep kanu walay entu pan ka pinintuan nilan mamagayas su bengawan. ¹¹ Mauli sa entu na pinapangabul'ilan bu su langun na taw a lu kanu liu nu walay magidsan i manganguda enggu su mangatua tembu di nilan 'gkatun su bengawan.

¹² Daka nia pidtalu nu dua kataw a ana kani Lut na “U aden manga pagali nengka sia, manga wata enggu manga mamanugang sa leka a sia ba pegkaleben na paunut ka ka ganati nu den su dalepa a nia, ¹³ ka pembinasan nami den. Kagina su tutuag pantag kanu nia a dalepa na midsubela den tembu sinugu kami nu Kadenan a Mapulu ka enggu nami 'gkabinasa.” ¹⁴ Guna su maitu na inangayan ni Lut su 'bpamangaluma kanu manga wata nin a babay ka nia nin pidtalu kanilan na “Pamagayas kanu ka awan tanu su dalepa a nia kagina pembinasan den nu Kadenan a Mapulu.” Ugaid'a nia nilan lun kataw na pendadamangias bu sekanin.

Su Kinaganat'i Lut enggu su Binabatan nin sa Sudum

¹⁵ Daka guna su pegkalinawag den na pinapamagayas'u manga malaikat si Lut sa nia nilan pidtalu na “Pamagayas ka! Edtapik ka su kaluma nengka enggu su dua kataw a wata nengka a babay ka ganat kanu den ka enggu di kanu makaamung kanu kabinasa nu nia ba a dalepa.” ¹⁶ Ugaid'a guna su 'bpagangga-angga bun si Lut na

sinegedan nu manga malaikat su lima nin apeg su lima nu kaluma nin enggu su dua kataw a wata nin a babay ka tinundan nilan mapaliu kanu entu a siudad kagina nalat i nanam'u Kadenan a Mapulu sa kanilan. ¹⁷ Na endaw i kinaliu nilan na nia pidtalu nu isa kanu malaikat na “Palaguy kanu den ka ilipuas'u i ginawa nu! Da kanu 'bpelengi enggu da kanu a benal pebpalen lu kanu kadatalan. Lu kanu pagapas malaguy kanu manga bakuludan ka enggu di kanu pebpatay.”

¹⁸ Ugaid'a nia inisawal'i Lut na “Dikena lu manga mapulu ka mawatan a benal! ¹⁹ Saben-sabenal na masela gaid i nakadtabang'u enggu kapianan nu sa laki ka inilipuas'u su umul ku. Ugaid'a basi di aku pan makauma kanu entu a bakuludan na masaut aku den nu kapegkabinasa na matay aku. ²⁰ Ilay nu su manaut a entu a dalepa! Kena ba masupeg bu a pedtalaguyan? Manaut gaid su entu. Na suguti kami nu a lu ba makapagapas ka enggu kami di pebpatay.”

²¹ Na nia inisawal'u isa sa kanilan na “Kapakayan a benal. Pedsugutan ku su entu a 'bpangenin nengka. Di ku ilalagit minasa su manaut a entu a dalepa. ²² Na tembu pamagayas kanu malaguy lu ba kagina taman a di kanu makauma lu ba na dala manggula ku.” Na entu ba i sabap'in ka nabedtuhan su dalepa a entu sa Su-ar.^f

Su Kinabinasa sa Sudum enggu Gumura

²³ Kanu kinauma ni Lut lu sa Su-ar na nakasebang den su senang. ²⁴ Daka pinaulanan nu Kadenan a Mapulu su Sudum enggu su Gumura sa pedsindaw a apuy enggu sandawa a ebpun sa sulega. ²⁵ Na maya ba i ukit a kinabinasa nin kanu entu a manga siudad, su langun nu kadatalan enggu su manga dumadalepa lun taman den kanu langun nu 'bpamangetu sa lupa. ²⁶ Ugaid'a su kaluma ni Lut a sia kanu taligkudan nin na linemengi tembu mimbaluy sekanin a timus a mana su pinatindog a palaus.

²⁷ Daka mibpanay-panay lemu si Ibrahim kanu dalepa a pidtindegan nilan kanu Kadenan a Mapulu, ²⁸ ka sinandeng'in lu ba su Sudum enggu su Gumura taman den kanu langun nu kadatalan. Na nia nin demun nasandeng na su lawan i kakapal'in a bel a 'bpangimpulu ebpun kanu entu a dalepa a mana su bel a sia pakabpun kanu 'gkatutung a walay. ²⁹ Na maitu ba i ukit a kinabinasa nu Kadenan kanu manga siudad'u entu a kadatalan. Ugaid'a da lipatani nu Kadenan si Ibrahim tembu

^f19:22 *Su-ar* Nia nin maena na *manaut*.

pinalipuas'in si Lut kanu kinabinasa kanu entu a dalepa a pigkalebenan nin.

Su Nabpunan nu manga Taw a Muab enggu su Taw a Amun

³⁰ Guna mapasad i entu na ginanatan ni Lut apeg'u dua kataw a wata nin a babay su dalepa a Su-ar ka tinemakedeg silan lu kanu kapalawan ka lu ba silan migkaleben. Na lu silan migkaleben kanu takub kagina 'gkagilekan sekanin pegkaleben sa Su-ar.

³¹ Daka aden isa a timpu a inimbitiala nu kaka a wata su ali nin sa nia nin pidtalu na “Ilay ka ba! Pegkatua den su ama ta enggu da den mama sia sa dunia a makapangaluma sa lekita asal'a kaadenan ta na muliataw. ³² Nia mapia na languten ta si ama ka dulugen ta ka enggu 'gkauyag su tupu tanu sia makanggulalan sa lekanin.”

³³ Na maitu den i nanggula ka kanu entu bun ba a magabi na linangut'ilan su ama nilan enggu dinulug sekanin nu kaka a wata nin. Ugaid'a da demun peleng-peleng'in kanu entu a nanggula kagina nalangut a benal sekanin. ³⁴ Daka nia nin kinagkapita na pidtalu nu kaka kanu ali nin i “Pakikineg ka sa mapia! Nakadulug aku kani ama kagina magabi na languten ta sekanin 'bpaluman amay magabi ka seka menem i dulug lun ka enggu ta 'gkauyag su tupu tanu sia makanggulalan kani ama.” ³⁵ Na maitu den ba i pinggula nilan ka endaw i kinagkagabi nin na linangut'ilan 'bpaluman su ama nilan. Daka nia menem dinemulug sa lekanin na su ali a wata. Na mana bun su nauna a dala peleng-peleng'in kanu entu a nanggula kagina nalangut a benal sekanin. ³⁶ Na maya ba i ukit a kinagkagingay nu edsuled a sia nakanggulalan kanu ama nilan a si Lut.

³⁷ Guna pembata su kaka sa wata-mama na Muab^s i ininggungala nin lun. Na sekanin i nabpunan nu manga taw a pembedtuan saguna sa Muab. ³⁸ Na mimbata bun mambu sa wata-mama su ali enggu Ben-Amiⁱ i ininggungala nin lun. Sekanin menem i nabpunan nu manga taw a pembedtuan saguna sa Amun.

^s19:37 **Muab** na makamana-mana nia nin maena sa Hibu na *ebpun kanu ama ku*.

ⁱ19:38 **Ben-Ami** Nia nin maena na *wata nu maginged ku*.

20

Su Kinalu nu Ibrahim enggu si Sara sa Gerar

¹ Na iganat sa Mamri na mibpalin si Ibrahim lu kanu ipedsangul sa dalepa a Nigib taman sa lu sekanin mindadalapu kanu pageletan nu dalepa a Kadis enggu Sur. Na gagalu nu kinagkakaleben nilan lu sa Gerar, ² na nia nin inipakilala na edsuled silan kanu kaluma nin a si Sara. Sabap sa nia ba na sinemugu si Abimilik a datu na Gerar ka inipalapit'in si Sara. ³ Ugaid'a napadtaginep su Kadenan kani Abimilik sa kutika na magabi enggu nia nin pidtalu na "Pakikineg ka! Matay ka den kagina su babay a kinua nengka na kaluman."

⁴ Ugaid'a kagina ka dala madulug'i Abimilik si Sara na nia nin pidtalu na "Hu Mapulu imatayan nengka ba i taw a dala kadupangan nin? ⁵ Kena ba nia lun inipakilala sa laki ni Ibrahim na edsuled silan? Enggu apia si Sara na midtalu bun sa edsuled silan. Kanu kinanggula ku sa entu na ikelas kanu pamusungan ku enggu su lima ku na dala kabudsengi."

⁶ Daka nia pidtalu sa lekanin nu Kadenan sia kanu taginepen nin na "Katawan ku i saben-sabenal a ikelas i entu san kanu pusung'engka na tembu da ku suguti a madulug'engka sekanin ka enggu di ka makambaladusa sa laki. ⁷ Kagina ka maitu na imbalingan nengka su babay lu kanu kaluma nin. Na sabap sa nabi" su mama a entu na ipangeni-ngeni ka nin ka enggu di ka pebpatay. Ugaid'a u di nengka sekanin imbalingan na natatalanged i matay ka taman den kanu kumakaleben kanu lusud'u walay nengka."

⁸ Daka mibpanay-panay gemedam si Abimilik enggu inipatawag'in su 'gkangasaligan nin. Na guna nin mapanudtul kanilan su langun nu entu na sangat a nangagilekan silan. ⁹ Guna su maitu na inipatawag'i Abimilik si Ibrahim ka inidsan nin sa "Ngintu ka pinggula nengka i nia sa lekami? Aden ba kadupangan ku sa leka ka inipakukum aku nengka taman den kanu manga sakup ku? Su pinggula nengka sia sa laki na kena alus a enggulan nu apia entain." ¹⁰ Na pidtalu lun pan ni Abimilik i "Ngin i natagu sa ginawa nengka ka pinggula nengka i nia ba?"

¹¹ Daka nia inisawall'i Ibrahim na "Kagina natagu sa ginawa ku i su dumadalepa sia

"20:7 **Nabi** Sekanin su papedsampay kanu kadtalu nu Kadenan kanu manga taw.

na dala gilek'in kanu Kadenan tembu nagilekan aku sa imatayan aku nilan asal'a makua nilan su kaluma ku. ¹² Liu san na saben-sabenal man a edsuled kami ka isa bu i ama nami ugaid'a embidaya kami sa ina na nakadtampung kami. ¹³ Na iganat den kanu kinapaganat sa laki nu Kadenan ebpun kanu manga tupu nu ama ku na pidtalu ku kanu kaluma ku i 'Aden makagkapia nengka sa laki ka apia endaw ta mangay na nia ka edtalu na suled ku seka.' ”

¹⁴ Guna su maitu na inimbalingan ni Abimilik kani Ibrahim si Sara taman sa inenggan pan sa manga bili-bili, manga kambing enggu sapi, manga panunugun a mama enggu panunugun a babay. ¹⁵ Daka pidtalu sa lekanin ni Abimilik i “Sandeng ka su langun na kalupan ku ka 'gkalebeni ka i apia endaw san i 'gkalinian nengka.” ¹⁶ Na nia nin menem pidtalu kani Sara na “Pakikineg ka! 'Bpagenggan ku su suled'engka sa sangibu timan a pilak^v a amadan sa saben-sabenal a da ka kabudsengi. Sa maya ba a ukit na di mapagitung'u apia entain i minggula ka sa malat.”

¹⁷ Na mauli sa entu na nangenin-nengi si Ibrahim kanu Kadenan, daka pinagkapia nu Kadenan si Abimilik enggu su kaluma nin taman den kanu manga panunugun nin a babay asal bu na mamakambata silan. ¹⁸ Kagina pigkahanda nu Kadenan a Mapulu i di embabata su langun nu babay a lu kanu tulugan ni Abimilik sabap kanu kinapalapit'in kani Sara a kaluma ni Ibrahim.

21

Pimbata su Iskak

¹ Na pinalihalan nu Kadenan a Mapulu si Sara a mana bun su pidtalu nin ka tinuman nin su langun nu inibpasad'in. ² Tembu migkagingay si Sara taman sa mimbata sekanin sa wata-mama kani Ibrahim kanu timpu a matua den sekanin a mana bun su timpu a pidtalu nu Kadenan. ³ Daka pinggungalanan ni Ibrahim su wata nilan kani Sara sa Iskak.^w ⁴ Na guna su nakawalu gay den i umul'i Iskak na pinaletak^x sekanin ni Ibrahim a mana bun su inisugu sa lekanin nu Kadenan. ⁵ Na kanu timpu

^v20:16 *Sangibu timan a pilak* Nia nin kaugat na 11.5 kakilu.

^w21:3 *Iskak* Nia nin maena na *midtatawa*.

^x21:4 *Paletak* Magidsan i maena sa Manga Awal 17 ayat 10.

nu kinambata kani Iskak na nakamagatus lagun i umul'i Ibrahim.

⁶ Guna su maitu na nia pidtalu ni Sara na “Kadtatawan a benal i pinakaidan nu Kadenan a nia sa laki. Na langun na makakineg lun na edtatawa bun.” ⁷ Na pidtalu nin pan i “Aden ba taw a makadtalu kani Ibrahim sa makamuliataw aku pamun? Ugaid'a pidsan ka maitu na nakambata kami pamun sa apia matua den sekanin.”

⁸ Daka guna den pegkasela su wata taman sa minenda den semusu kanu ina nin na kanu entu demun ba a gay na midsela-sela si Ibrahim sa masela. ⁹ Na nailay ni Sara si Ismail a nambata ni Hagiar a taw sa Egypt a pedtataungaten nin si Iskak. ¹⁰ Daka nia nin pidtalu kani Ibrahim na “Paawa ka i panunugun a nan enggu su wata nin! Di ka 'bpagenggi sa umun su wata nu panunugun ka si Iskak bu i dait a makabpusaka lun.” ¹¹ Na sangat a inikalidu sa ginawa ni Ibrahim i nia ba kagina wata nin bun si Ismail.

¹² Ugaid'a nia pidtalu sa lekanin nu Kadenan na “Di ka 'bpebidua i ginawa nengka makaatag kanu wata enggu su panunugun nengka. Paginuguti ka su langun na kadtalu sa leka ni Sara kagina san makanggulalan kani Iskak su manga tupu a inibpasad ku sa leka. ¹³ Apia ka maitu na pagkadakelen ku bun su manga tupu nu wata nengka kanu panunugun^y ka enggu silan pembaluy a bangsa kagina wata nengka bun sekanin.”

¹⁴ Daka mibpanay-panay gemedam si Ibrahim ka kinemua sa pegken enggu 'bpanaguan sa ig^z entu pan ka inenggay nin kani Hagiar ka inipasalay nin lun entu pan ka inisigkil'in silan. Na ginemanat den ba a entu si Hagiar enggu mindadalaug sekanin lu kanu pamedtadan sa Birsiba.^a ¹⁵ Na guna maibped su ig a lutu nilan na initagak'i Hagiar su wata lu kanu atag'u manaut a kayu. ¹⁶ Daka tinemangka sekanin sa manga magatus kamitru i kawatan nin lun enggu nagagayan sa nia 'gkadtalu na ginawa nin na “Di ku magaga edtulik a matay su wata ku.” Na gagalu nu kabpagayan nin na minuliang sekanin sa matanug.

^y**21:13 Wata sa panunugun** Si Ismail a wata ni Ibrahim kani Hagiar a panunugun ni Sara.

^z**21:14 'Bpanaguan sa ig** Nia nin maena sa Hibru na *upis'a binatang a pinadtegas* ka entu ba i 'bpanaguan sa ig a mainem sia kanu kabpelalakaw.

^a**21:14 Birsiba** Nia nin maena na *kalut'u pitu timan a sapa*. Sia bun ba midsapai si Ibrahim enggu si Abimilik.

¹⁷ Na guna makineg'u Kadenan su uliang'u wata na midtalu su malaikat'u Kadenan a ebpun sa sulega sa “Nginan Hagiar? Da ka 'gkagilek ka nakineg'u Kadenan su uliang'u wata lu kanu nambetadan nin. ¹⁸ Na edtindeg ka, ka angayi ka sekanin. Kapeti ka su lima nin ka padtindeg ka kagina umbalen ku sekanin a mabagel a bangsa.” ¹⁹ Daka inipailay nu Kadenan kani Hagiar su kalut na minubay sekanin lu ba ka dinikenan nin sa ig su 'bpanaguan nin enggu pinainem'in su wata. ²⁰⁻²¹ Na tinapid'u Kadenan si Ismail taman sa lu sekanin migkasela kanu pamedtadan sa Paran enggu mimbaly sekanin a talinganup. Gagalu nu kinagkakaleben nilan lu ba na pinapangaluma sekanin nu ina nin sa babay a tunganay sa Egypt.

Minumbal sa Kapasadan su Ibrahim enggu si Abimilik

²² Na kanu entu bun ba a timpu na pinaunut'i Abimilik si Pikul a mapulu nu manga sundalu nin ka inimbitiala nin si Ibrahim sa nia nin pidtalu na “Katawan ku i pebpalihalan ka nu Kadenan kanu langun na penggalebeken nengka. ²³ Kagina ka maitu na idsapa nengka sa laki kanu ingala nu Kadenan i di aku nengka pagakalan maitu bun su manga wata ku taman den kanu manga tupu ku. Na ipailay nengka sa laki enggu kanu nia a dalepa a nalapuan nengka su magidsan a kalimpiu na pamusungan a inipailay ku sa leka.”

²⁴ Guna su maitu na nia pidtalu ni Ibrahim na “Uway, ipebpasad ku.” ²⁵ Ugaid'a inibpanun nin kani Abimilik su pantag sa kalut a pinggumaked'u manga panunugun nin. ²⁶ Na nia mambu pidtalu ni Abimilik na “Di ku katawan u entain i minggula sa nia ba. Da nengka ipanudtul sa laki su pantag sa nan enggu nateked i kinakineg ku lun na saguna.” ²⁷ Daka kinemua si Ibrahim sa manga bili-bili enggu sapi ka inenggay nin kani Abimilik entu pan ka minumbal silan dua sa kapasadan. ²⁸ Ulian nu entu na sinemenggay si Ibrahim sa pitu timan a babay na bili-bili lu ebpun kanu pangangayamen nin. ²⁹ Na nia nakaidsa sa lekanin ni Abimilik na “Nginan ka sinemenggay ka sa pitu timan a babay na bili-bili?”

³⁰ Nia inisawal'i Ibrahim na “Talima ka su pitu timan a babay na bili-bili a nia ka namba i amadan sa minayun ka sa saki i kinemalut kanu kalut.” ³¹ Na tembu nabedtuan su kalut a entu sa Birsiba kagina lu ba midsapai si Ibrahim enggu si Abimilik.

³² Guna mapasad su kinadsapai nilan lu sa Birsiba na mimbalingan den ba a entu si Abimilik enggu si Pikul a mapulu nu manga sundalu lu kanu pendalepan nu Pilistin.

³³ Na si Ibrahim menem na namula sa kayu a bedtuan sa tamaris lu ba sa Birsiba enggu sinemimba sekanin sia nakanggulalan kanu ingala nu Kadenan a Mapulu Taman sa Taman. ³⁴ Na malu nauget bun i kinagkakaleben ni Ibrahim lu kanu kalupan nu Pilistin.

22

Su Kinabatalu nu Kadenan kanu Ibrahim

¹ Guna maipus su entu na binatalu nu Kadenan si Ibrahim sa nia nin lun pidtalu na “Ibrahim!”

Nia inisawal'i Ibrahim na “Hu Kadenan ku, nia aku bun!”

² Daka pidtalu sa lekanin nu Kadenan i “Bpangenin ku sa leka i paunut ka su wata nengka, su kaisa-isa nin bu a pinupusan nengka sa limu a si Iskak enggu lu kanu sa kalupan nu Moriah. Na igkurban^b nengka sekanin sa laki a penggepulen lu kanu palaw a itutulu ku sa leka.”

³ Daka nia nin kinagkapita na mibpanay-panay si Ibrahim ka inipagadil'in su kimar^c nin. Na pinaunut'in su dua kataw a panunugun nin enggu su wata nin a si Iskak. Daka nananggit silan sa pinangulay a kayu^d ka linemu den ba a entu kanu dalepa a pidtalu sa lekanin nu Kadenan.

⁴ Na guna su ikatelu nin den gay na nasandeng'i Ibrahim su dalepa a entu. ⁵ Daka nia pidtalu ni Ibrahim kanu manga panunugun nin na “Gkalidtabun kanu demun sia kanu kimar ka embalinganan nami bu sekanu. Na sekami bu kanu wata i temalus lu ba ka enggu kami makasimba.”

⁶ Na inipapananggit'i Ibrahim kani Iskak su kayu a ibpelaleg kanu kapegkurban enggu sekanin menem i nananggit kanu waga na apuy enggu kanu masela a gelat.^e

^b22:2 *Ipegkurban a penggepulen* Katatapan a ipegkurban na binatang a 'bpagimatayan muna entu pan ka penggepulen kanu untul'u pegkurbanan. Su kurban ba a entu na ipedsela-sela kanu Kadenan.

^c22:3 *Kimar* Magidsan sa Manga Awal 12 ayat 16.

^d22:3 *Pinangulay a kayu* Manganaut a sapak a kayu a ibpelaleg kanu kapegkurban.

^e22:6 *Masela a gelat* Sa Hibru na *gelat* na di 'gkasigulu u ngin i kasela nin. Entu i inusal'in sa kabpagimatay nin kani Iskak ka ipegkurban nin kanu Kadenan.

Na kanu kabpelalakaw nilan ⁷ na tinawag'i Iskak si ama nin sa "Ama!" Nia mambu inisawal'i Ibrahim sa lekanin na "Ngin i entu ba wata ku?" Daka inidsan sekanin ni Iskak sa "Aden den waga na apuy enggu ibpelaleg ugaid'a endaw i bili-bili a penggepulen a ipegkurban?" ⁸ Nia inisumpat'i Ibrahim na "Hu wata ku, su Kadenan demun i mangaden lun^f i entu sa lekita." Daka tinemalus den ba a entu silan lemakaw.

⁹ Guna silan makauma kanu dalepa a pidtalu sa lekanin nu Kadenan na minumbal si Ibrahim sa pegkurbanan.⁸ Daka inantang'in lu ba sa mapia su ibpelaleg a kayu entu pan ka pinawik'in su wata nin a si Iskak enggu pinaiga nin lu kanu untul'u manga kayu a lu kanu pegkurbanan. ¹⁰ Daka kinua ni Ibrahim su gelat ka 'bpagimatayan nin den su wata nin. ¹¹ Ugaid'a nakineg'in su suala nu malaikat'u Kadenan a Mapulu a ganat sa sulega a pedtawag lun sa "Ibrahim! Ibrahim!"

Nia nin nakasawal na "Hu Kadenan ku, nia aku bun."

¹² Daka pidtalu nin kani Ibrahim i "Di ka 'bpagimatayi su wata nengka! Di ka sekanin mapakasakiti! Kagina naamad ku den i masela i gilek'engka kanu Kadenan kagina da nengka idsingit sa laki su kaisa-isa nin bu a wata nengka."

¹³ Na guna 'bpelengi si Ibrahim na nailay nin su mama a bili-bili a nakasangangat i manga sidung'in kanu manga sapaken a kayu. Daka kinua ni Ibrahim su bili-bili a entu ka ginepul'in 'gkurban a sambu kanu wata nin a si Iskak. ¹⁴ Mandiadi na binedtuan ni Ibrahim su entu a dalepa sa "Su Kadenan a Mapulu i 'Bpangaden lun." Na iganat kanu entu a timpu na nia pedtaki-takin nu manga taw na "Lu kanu palaw nu Kadenan a Mapulu na sekanin i mangaden."

¹⁵ Na tinawag 'bpalaman nu malaikat'u Kadenan si Ibrahim ¹⁶ enggu pidtalu nin i "Nia kadtalu nu Kadenan a Mapulu na 'Ipebpsad ku sia sa ginawa ku i kagina ka pinggula nengka i nia enggu da nengka idsingit sa laki su kaisa-isa nin bu a wata nengka, ¹⁷ na palihalan ku seka. Pagkadakelen ku su manga tupu nengka a mana su

^f**22:8 Kadenan i mangaden lun** Nia nin maena na sekanin bu a Kadenan i makagaga mangaden kanu bili-bili a ipegkurban.

⁸**22:9 Pegkurbanan** Nia ba su pedtutungan kanu binatang a ipegkurban kanu Kadenan. Pinapamaguntula a watu enggu lu kanu untul'in su manga ginulay a kayu ka lu ba pebpagigan ni Ibrahim si Iskak. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

kadakil'u manga bitun sa kawang-kawangan enggu mana su kadakil'u pedtad'u dedsan. Na tabanan nilan su manga dalepa nu manga kuntela nilan. ¹⁸ Na kapalihalan su langun nu bangsa sia sa liwawaw na dunia san makanggulalan kanu manga tupu nengka kagina pinaginugutan nengka su kadtalu ku.' ” ¹⁹ Na guna su maitu na pimbalinganan ni Ibrahim su manga panunugun nin ka minuli silan lu sa Birsiba taman sa lu den ba silan mindalepa.

²⁰ Da gaid mauget kanu kinaipus'u langun nu entu a nanggula na nakineg'i Ibrahim i si Milka a kaluma nu suled'in a si Nahur na nakambata bun. ²¹ Nia ngala nu kaka na si Yus entu pan ka si Bus, si Kamuil a ama ni Aram, ²² si Kisid, si Hasu enggu si Pildas, si Hidlap enggu si Bitul. ²³ Na si Bitul ba a nia i ama ni Ribeka. Na silan ba a nia su walu kataw a nambata ni Milka kani Nahur enggu si Nahur ba a nia i suled'i Ibrahim. ²⁴ Na sia menem kani Riuma a pegk akaluman ni Nahur na nia nin nambata na si Tiba, si Gaham, si Tahas enggu si Maaka.

23

Su Kinapangilay nu Ibrahim sa Kalebengan kani Sara

¹ Na nakasaut pan su umul'i Sara sa nakamagatus enggu duapulu enggu pitu lagun ² entu pan ka minatay sekanin lu sa Kiriya-arba a bedtuan bun sa Hibrun lu kanu kalupan sa Kanaan. Na sangat a inikalidu sa ginawa^h i nia ba ni Ibrahim taman sa inuliangan nin.^a

³ Daka ginanatan muna ni Ibrahim su mayat'u kaluma nin ka inimbitiala nin su manga taw a Hitⁱ sa nia nin pidtalu na ⁴ “Lapu aku bu sia sa kanu dalepa nu. Na 'bpasai aku nu sa lupa a kapamelebengan ka enggu ku den makalebeng su mayat'u kaluma ku.”

⁵ Daka nia inisawal sa lekanin nu manga tupu nu Hit na ⁶ “Pakikineg kami nengka mapulu! Ipedtimbang'ami seka sa 'bpagadatan a datu. Na pamili ka i mapia sa langun a kalebengan kanu kaluma nengka ka apia sakataw sa lekami na dala

^h**23:2 Inikalidu sa ginawa** enggu **inuliangan nin** Sia sa adat-betad'u manga Hibru na aden a entu na pembubusan sa aw su ulu, pegkisek sa matanug a benal enggu pegkisin su banggala a tanda nu gagaw kanu minatay.

ⁱ**23:3 Manga taw a Hit** Manga tunganay kanu dalepa enggu manga tupu nu Hit.

edsingit sa kaenggay sa kalebengan kanu kaluma nengka.”

⁷ Daka midtindeg si Ibrahim ka dinemukum^j sekanin kanu manga taw a Hit a manga tunganay kanu dalepa. ⁸ Nia nin pidtalu sa kanilan na “U saben-sabenal a pedsugutan aku nu sa sia ku makalebeng su kaluma ku na 'bpangenin ku sa lekanu i tabangi aku nu mamitiala kani Iprun a wata ni Suhar ⁹ sa 'bpasan nin sa laki su takub sa Makpila a lu kanu tedtab'u lupa nin. Pangeni nu sa lekanin i pabayadan nin i entu sa laki sia kanu kaadapan nu kanu ngin i tidtu a alaga nin ka enggu ku kapamelebengan.”

¹⁰ Saleta mambu na natabu a benal i lu ba si Iprun kanu nangalimud a manga taw. Daka nia nin pidtalu kani Ibrahim sa 'gkagineg bun nu manga taw a Hit a lu kanu bengawan nu ciudad^k a entu na ¹¹ “Ampun bu mapulu, pakikineg aku pan. Saksi ku su madakel a taw a natabu sia i dikena bu matag su takub ka langun nu lupa a nabetadan nin na ibpagenggay ku. Ibpagenggay ku sa leka i entu ka enggu nengka pakalebeng su kaluma nengka.”

¹² Daka dinemukum 'bpaluman si Ibrahim lu kanu kasangulan nu manga tunganay kanu dalepa. ¹³ Na inipapakikineg'in kanu manga tunganay lu ba i kinadtalu nin kani Iprun sa “Bpangenin ku sa leka i pakikineg aku pan. Pamasan ku sa leka su lupa nengka sa endaw i kasela na alaga nin. Na talima ka den ka enggu ku makalebeng su kaluma ku.”

¹⁴ Nia inisawal sa lekanin ni Iprun na ¹⁵ “Saki menem i pakikineg ka mapulu. Nia alaga nu lupa na pat gatus timan a pilak.¹ Ugaid'a timbang a da i entu kapantag'in sa lekita ka nia balapantag na makalebeng su kaluma nengka.” ¹⁶ Daka inayunan ni Ibrahim su pidtalu sa lekanin ni Iprun. Guna su maitu na tinemimbang si Ibrahim sa pat gatus timan a pilak a mana bun su pidtalu ni Iprun sia kanu kaadapan nu manga

^j**23:7 Midtindeg ka dinemukum** Adat-betad'u manga Hibru a tanda nu kabpagadat sa apia entain a taw.

^k**23:10 Bengawan nu ciudad** Adat-betad'u manga Hibru na lu ba pembatunen su manga bitiala ka enggu 'gkadsaksian nu madakel a taw a natalabu lu ba.

¹**23:15 Pat gatus timan a pilak** Nia nin ugat na patpulu enggu lima kakilu. Nia ba i timbang a napagalaga nu lupa a pinamasa ni Ibrahim. Madakel kanu manga namangagi sa Kitab i midtalu sa mapulu a benal su inipapagalaga kanu lupa a entu a pinamasa ni Ibrahim kumin kanu tidtu a alaga nin.

taw. Nia kasela nu entu na mana bun su kadsalilidan a pilak a 'bpagusalen nu manga padagang.

¹⁷Na maya ba i ukit a kinapamasa ni Ibrahim kanu lupa ni Iprun lu sa Makpila sa sebangan na Mamri. Nakalusud bun sia ba su takub taman den kanu langun nu manga kayu a nakabalibet lun. Na langun nu nakaludep kanu dulunan nin ¹⁸na si Ibrahim den i kigkuan lun. Pinamasa nin i entu sia kanu kaadapan nu manga taw a Hit a nangalimud lu kanu bengawan nu siudad. ¹⁹Na guna su maitu na inilebeng den ni Ibrahim si Sara a kaluma nin lu kanu takub kanu lupa sa Makpila sa sebangan na Mamri a bedtuan bun sa Hibrun lu kanu kalupan sa Kanaan. ²⁰Na su lupa ba a entu enggu su takub a nakaludep lun na pinamasa ni Ibrahim kanu tupu nu Hit ka inumbal'in a 'bpamelebengan.

24

Su Ukit a Kinapangaluma nu Iskak

¹Na kanu nia ba a manga kutika na matua den a benal si Ibrahim enggu sangat a pinalihalan sekanin nu Kadenan a Mapulu. ²Daka pidtalu ni Ibrahim kanu 'gkasaligan^m nin kanu manga panunugun enggu sinaligan kanu langun nu kaaden nin i "Ililip'engka su lima nengka sia kanu didalem'u bubun" ku ³ka enggu ku seka makapadsapa sia kanu ingala nu Kadenan a Mapulu, a su Kadenan nu langit enggu lupa, sa di nengka papangaluman su wata ku a si Iskak kanu manga babay sia sa Kanaan a su pendalepan ku saguna. ⁴Ugaid'a lu ka angay kanu dalepa ku, lu kanu manga pagali ku ka lu ka ba sekanin pangilayi sa mapangaluma nin."

⁵Daka inidsan sekanin nu panunugun sa "Upama ka su matun ku a babay ka di munut sa laki embalingan sia, na ngintu, kapakayan a si Iskak i pananggiten ku lu ba?" ⁶Ugaid'a nia pidtalu sa lekanin ni Ibrahim na "Di kapakayan! Kalimu-limu ka na di ka pedtapika su wata ku lu ba. ⁷Kagina su Kadenan a Mapulu, a su Kadenan nu

^m**24:2 'Gkasaligan** Sekanin i sinaligan kanu manga panunugun enggu kaaden nu Ibrahim. Di 'gkatalanged u sekanin su *Eliasar a taw sa Damaskus* a nalabit sa Manga Awal 15 ayat 2, 4.

ⁿ**24:2 Ililip su lima kanu didalem'u bubun** Maya ba su adat-betad'u manga Hibru bagu papedsapan su taw sa tumanen nin su ipedsugu lun.

sulega, su napaawa sa laki lu kanu manga tupu nu ama ku enggu dalepa nu manga pagali ku na inibpasad'in sa laki i inggay nin kanu mangauma a tupu ku su lupa ba a nia. Na paunan nin sa leka su malaikat'in ka enggu ka makatun lu ba sa babay a mapangaluma nu wata ku. ⁸Upama menem ka di munut sa leka embalingan su babay a matun nengka na makapukas ka den ba a entu kanu sapa. Ugaid'a kalimu-limu ka bu na di ka pedtapika su wata ku lu ba.” ⁹Na guna su maitu na inililip den nu panunugun su lima nin lu kanu didalem'u bubun ni Ibrahim enggu inidsapa nin i enggulan nin su langun nu ipedsugu sa lekanin.

¹⁰Daka kinemua su panunugun sa sawati a unta enggu ginemanat a init'in su uman i embalangan kanu mapia a tamuk'u mapulu nin. Na linemudsu den ba a entu sekanin lemakaw 'bpawang lu kanu siudad a pindalepan ni Nahur a lu sa Aram-Naharaim. ¹¹Guna sekanin makauma na pinadtinggaleb'in su manga unta lu kanu ubay nu kalut^o a lu tampal kanu liu nu siudad kagina pedsedep den su senang. Na entu ba su kadsalilidan a kutika nu kabpanageb'u manga babay. ¹²Daka nangadap^p sekanin sa nia nin kadtalu na “Hu Kadenan a Mapulu a pedsimban nu mapulu ku a si Ibrahim! Palihalai aku nengka kanu lakaw ku saguna enggu inggay nengka kanu mapulu ku su da idsan nin a limu nengka sa lekanin. ¹³Sia aku saguna pedtindeg kanu ubay nu kalut a 'bpamanageban nu manga laga a dumadalepa kanu nia a siudad. ¹⁴Na pangenin ku kanu isa sa kanilan i maya ba ‘U mapakay bu na ibaba nengka pan su 'bpanaguan nengka sa ig ka enggu aku makainem.’ Na upama ka sawalen aku nin sa ‘Inem ka enggu taman kanu manga unta nengka na painemen ku bun.’ U maitu ba na sekanin den su pinamili nengka a mapangaluma nu ulipen nengka a si Iskak. Sa maya ba a ukit na maamad ku su da idsan nin a limu nengka kanu mapulu ku.”

¹⁵Ugaid'a da gaid matana-tana gagalu nu kapengguniat'in na aden babay a nakatekaw demun nakauma a 'bpamusan sa 'bpanaguan sa ig a bedtuan sa Ribeka. Nia ama ni Ribeka na si Bitul a nia nin ama na si Nahur a kaluma ni Milka. Na si Nahur enggu si Ibrahim na edsuled. ¹⁶Na manisan a benal a babay si Ribeka enggu

^o24:11 *Kalut* Sa basa a English na *well of water*. Di 'gkasigulu u bualan ugaid'a sia ba 'bpamanageb su babay. Sia nakabetad tampal sa liu na siudad.

^p24:12 *Nangadap* Kena matanug a kabpangeni-ngeni ka pangguniat bu sia kanu atay nin.

laga pamun ka da pan makapagukiten sa pidtalu a kambalagiuma. Daka linemu sekanin kanu kalut ka dinikenan nin sa ig su 'bpanaguan nin entu pan ka mimbalingan. ¹⁷ Daka inalaw sekanin mamagayas'u panunugun enggu nia nin lun pidtalu na “Bpangenin ku sa leka i enggi aku pan sa paidu bu a ig a mainem ku.” ¹⁸ Na nia nin mambu inisawal na “Inem ka mapulu.” Daka inibaba nin mamagayas su 'bpanaguan nin sa ig ka inenggan nin su panunugun sa ig a mainem'in.

¹⁹ Guna nin den sekanin makapainem na pidtalu nin kanu panunugun i “Sageban ku bun sa mainem'in su manga unta nengka taman sa makainem silan langun.”

²⁰ Daka inidingil'in mamagayas su ig lu kanu pebpagineman kanu manga ayam ka mimbabalingan sekanin manageb taman sa nakainem langun su manga unta.

²¹ Saleta na pedsima-siman a benal sekanin nu panunugun ka enggu nin 'gkaamad u pinambantas'u Kadenan a Mapulu su lakaw nin atawa ka dala.

²² Na guna den makapasad minem su manga unta na inenggay lun nu panunugun su bulawan a ipebpamalang sa ngilung enggu su dua timan a bulawan a bulusu a mangapulu a benal i alaga nin. ²³ Guna su maitu na inidsan nin sa “Mapakay a edtalun nengka sa laki u entain i kiwata sa leka? Aden kapangintelenan nami lu kanu walay ni ama nengka?” ²⁴ Nia nin inisawal kanu panunugun na “Wata aku ni Bitul a wata-mama ni Nahur enggu si Milka.” ²⁵ Na pidtalu nin lun pan i “Madakel gaid i makan lu nu manga unta nu enggu aden bun kaigan lu. Na maitu bun aden kaigan nu lu kagina madaya su walay nami.” ²⁶ Guna su maitu na sinemugiud su panunugun ka pinugi nin su Kadenan a Mapulu ²⁷ sa nia nin pidtalu na “Pugin su Kadenan, su Kadenan nu mapulu ku a si Ibrahim! Da nin lipatani su dala idsan nin a limu nin kanu mapulu ku. Tinutulu aku nin sia kanu pegkalebenan nu pagali nu mapulu ku.” ²⁸ Na minuli mamagayas si Ribeka lu kanu ina nin ka pinanudtul'in kanilan su langun nu entu a nanggula.

²⁹ Na aden suled'i Ribeka a nia nin ngala na si Laban. Inangayan nin mamagayas su mama a entu a lu kanu ubay nu kalut. ³⁰ Ka endaw demun i kinailay nin kanu pamalang^q sia sa ngilung'i Ribeka, su manga bulusu lu kanu bulunguan nin enggu su kinakineg'in kanu kadtalu ni Ribeka na inangayan nin taman sa nauman nin a pedtindeg masupeg kanu manga unta a lu kanu ubay nu kalut. ³¹ Nia pidtalu ni

^q24:30 *Pamalang sa ngilung* Nia su adat-betad'ilan kanu paganay a timpu na pebpamalangan nu manga babay su ngilung'ilan.

Laban sa lekanin na “Talus ka lu sa walay. Seka i mama a pinalihalan nu Kadenan a Mapulu na nginan ka san ka pedtindeg? Aden lu pinagadil ku a kapangintelenan enggu kaigan nu manga unta.”

³² Na guna su maitu na minunut den mambu su panunugun. Daka guna silan makauma na inipapamaba den ni Laban su inipamelulan kanu manga unta enggu pinakan nin pan su manga ayam ba a entu. Daka nananggit si Laban sa ig a makapangagas sa ay^r nu panunugun apeg den nu manga tagapeda nin. ³³ Guna den mapagatul su pegken nilan na nia pidtalu nu panunugun na “Taman a di ku madtalu su tangga nu lakaw ku na di aku babaya keman.” Daka nia mambu pidtalu ni Laban na “U maitu na edtalu ka den.”

³⁴ Guna su maitu na nia nin pidtalu sa kanilan na “Saki na panunugun ni Ibrahim. ³⁵ Na sangat a pinalihalan nu Kadenan a Mapulu su mapulu ku a si Ibrahim sa langun na embalangan na pangangayamen a mana su bili-bili, manga kambing enggu sapi, manga unta enggu kimar. Pinalihalan nin bun sa manga pilak enggu bulawan, manga panunugun magidsan i mama enggu babay tembu migkawasa a benal sekanin. ³⁶ Na pigkahanda bun nu Kadenan i makambata pamun si Sara a kaluma nu mapulu ku apia matua den sekanin. Na su wata nilan ba a nia i makabpusaka kanu langun nu kaaden nin. ³⁷ Pinadsapa aku nu mapulu ku sa pinakalimu-limu nin sa laki i di ku papangaluman su wata nin kanu manga babay sa Kanaan, su pendalepan nin saguna. ³⁸ Na sia aku nin ba pinaangay kanu dalepa nu manga lukes'in enggu manga pagali nin ka enggu ku 'gkapangilayan sia ba su wata nin sa mapangaluma nin. ³⁹ Daka inidsan ku sekanin sa ‘Upama ka di munut sa laki su babay a matun ku?’ ⁴⁰ Ugaid'a nia nin inisawal sa laki na ‘Su Kadenan a Mapulu a pidtapenayan ku kanu uyag-uyag ku na paunan nin su malaikat a makatapid sa leka asal'a pembantas su lakaw nengka ka enggu ka makatun sa babay a mapangaluma nu wata ku a ebpun kanu dalepa nu manga lukes enggu manga pagali ku. ⁴¹ U maitu na makapukas ka den ba a entu kanu sapa. Na u makalu ka kanu manga pagali ku enggu di nilan paunuten sa leka su babay na makapukas ka bun kanu entu a sapa.’

⁴² “Na endaw demun i kinauma ku lu kanu ubay nu kalut na nia ku nadtalu sa ginawa ku na ‘Hu Kadenan a Mapulu, su Kadenan nu mapulu ku a si Ibrahim!

^{24:32} *Ig a makapangagas sa ay* Nia ba su adat-betad'ilan sa ukit a kapedsakaw sa ana kagina mayaw enggu libubuk su entu a dalepa.

'Bpangenin ku sa leka i pambantas ka su lakaw ku saguna. ⁴³ Sia aku saguna pedtindeg kanu ubay nu kalut. Na pangenin ku kanu isa kanu manga babay a 'bpamanageb i painemen aku nin sa apia paidu bu ebpun kanu sinageb'in a ig. ⁴⁴ Na amaika nia nin isawal sa laki i "Inem ka enggu taman kanu manga unta nengka na painemen ku bun" na sekanin den su pinamili nengka a mapangaluma nu wata nu mapulu ku.'

⁴⁵ "Na da aku pamun makapasad kanu kapenggunit ku na nakauma si Ribeka a aden 'bpamusayn nin a 'bpanaguan sa ig enggu linemu sekanin kanu kalut ka sinemageb. Daka pinangeni ku sa lekanin i painemen aku nin. ⁴⁶ Na inibaba nin mamagayas su 'bpananggiten nin a ig ka nia nin pidtalu na 'Inem ka enggu taman kanu manga unta nengka na painemen ku bun.' Daka mininem aku mambu enggu pinainem'in bun su manga unta. ⁴⁷ Na inidsan ku sekanin u entain i kiwata sa lekanin. Na nia nin pidtalu sa laki na wata kun sekanin ni Bitul a wata-mama ni Nahur enggu si Milka. Guna su maitu na inenggan ku sekanin sa ipebpamalang sa ngilung enggu manga bulusu. ⁴⁸ Daka sinemugiud aku enggu sinimba ku su Kadenan a Mapulu ka pinugi ku su Kadenan nu mapulu ku a si Ibrahim. Pinangunanan aku nin ka enggu ku matun su babay a apu nu suled'u mapulu ku asal'a mapangaluma nu wata nin.

⁴⁹ "Na kagina ka maitu na edtalu nu sa laki u ngin i makaungaya enggu makagkapia nu kanu mapulu ku ka enggu ku 'gkatawan u ngin i temundug a enggulan ku."

⁵⁰ Daka nia mambu inisawal'i Laban enggu si Bitul na "Kagina ka langun nu entu na ebpun kanu Kadenan a Mapulu na di nami mapamalaw. ⁵¹ Nan si Ribeka kanu kaadapan nu na paunut'u den sekanin ka enggu mapangaluma nu wata nu mapulu nengka a mana bun su kahanda nu Kadenan a Mapulu."

⁵² Na endaw demun i kinakineg'u panunugun kanu entu a kadtalu na sinemugiud sekanin ka pinugi nin su Kadenan a Mapulu. ⁵³ Mauli sa entu na inipameliu nin su manga pagimuan a pilak enggu bulawan maitu bun su manga balegkas ka inenggay nin kani Ribeka. Na pinangenggan nin bun sa mangalegen i alaga nin a langun taman si Laban enggu su ina nin.

⁵⁴ Na entu pan ka ginemabi sekanin enggu su manga tagapeda nin. Na lu den ba silan tinemulug kanu walay ni Laban kanu entu ba a magabi. Daka nia nilan kinagedam na nagetaw sekanin sa nia nin pidtalu na "Bpangenin ku sa lekanu i

suguti kami nu a makambalingan lu kanu mapulu ku.”⁵⁵ Ugaid'a nia pidtalu ni Laban enggu su ina ni Ribeka na “Padtangen ka pan muna sekanin sia sa lekami sa apia pila gay bu ka endaw i kaipus'u sapulu gay na entu pan ka makaganat sekanin.”

⁵⁶ Guna su maitu na nia mambu pidtalu nu panunugun na “Kagina ka su Kadenan a Mapulu i napambantas kanu lakaw ku a nia na di aku nu den 'bpagangga. Suguti kami nu den a makaganat ka enggu kami makambalingan kanu mapulu ku.”⁵⁷ Daka nia nilan pidtalu na “Tawagen nami pan muna sekanin ka enggu 'gkaidan.”⁵⁸ Na tinawag'ilan den mambu si Ribeka ka inidsan nilan sa “Na panun, 'bpagunut ka sa lekanin?” Nia mambu inisawal'i Ribeka na “Uway, 'bpagunut aku.”

⁵⁹ Na guna su maitu na sinugutan nilan den mapaunut si Ribeka apeg'u panunugun nin a babay lu kanu panunugun ni Ibrahim enggu kanu manga tagapeda nin a mama.⁶⁰ Nia nilan pan kadtalu kani Ribeka na

“Ipangeni-ngeni nami
i mabaluy ka a ina nu ngibu-ngibuan a tupu
enggu tabanan nilan
su apia entain a 'gkuntela kanilan.”

⁶¹ Guna den makadtataka si Ribeka enggu su manga panunugun nin na migkuda den silan kanu manga unta ka minunut kanu manga mama. Na maitu ba i ukit a kinalapit'u panunugun kani Ribeka.

⁶² Na nakambalingan den mambu si Iskak lu kanu pendalepan nin sa Nigib kagina lu sekanin ebun sa Bir-lahay-ruwi.⁶³ Guna su pedsusukilep den na linemu si Iskak kanu malinawag ka 'bpagisnad.^s Kanu kabpangingilay nin na nakasandeng sekanin sa pakauma a manga unta.⁶⁴ Na guna mambu masandeng'i Ribeka si Iskak na mimbaba sekanin kanu pegkudan nin a unta⁶⁵ ka inidsan nin su panunugun sa “Entain i mama a nan a 'bpagalaw sa lekitanu?” Nia inisawal'u panunugun na “Sekanin su mapulu ku.” Daka kinemua si Ribeka sa tendung ka midtendung^t sekanin.⁶⁶ Na pinanudtul

^s**24:63 'Bpagisnad** Sia sa basa a Hibru na di 'gkatalanged u ngin i maena nin, basi *pendadalakaw* atawa ka *'bpangeni-ngeni*.

^t**24:65 Midtendung** Di 'gkasigulu u ngin i embalangan nin a tendung ugaid'a entu ba basi su adat-betad'ilan. Di bun 'gkasigulu u panun i kinadtendung'in.

den mambu nu panunugun kani Iskak su langun nu nanggula nin.

⁶⁷ Na guna su maitu na pidtapik'i Iskak si Ribeka lu kanu pigkakalebenan nu ina nin taman sa pinakawingan nin. Inikalimu a benal sekanin ni Iskak na si Ribeka bun i nakalimpang kanu gagaw ni Iskak pantag kanu kinapatay ni ina nin.

25

Su Kinapatay nu Ibrahim

¹ Na nangaluma si Ibrahim sa ped a babay a nia nin ngala na Kitura. ² Nakambata sekanin kani Ibrahim sa manga wata-mama a mana si Simran, Yuksian, Midan, Midian, Isbak enggu si Suak. ³ Si Yuksian ba a nia i ama ni Siba enggu si Didan. Na si Didan ba a nia i nabpunan nu manga taw a Asur, manga Litus enggu su manga Lium. ⁴ Daka nia menem manga wata ni Midian na si Ipa, si Ipir enggu si Hanuk, si Abida enggu si Ildaha. Na silan ba a nia langun su manga tupu ni Kitura.

⁵ Na langun nu kaaden ni Ibrahim na lu nin inipusaka kani Iskak. ⁶ Ugaid'a sa kanu da pan sekanin matay na pinangumunan nin den muna sa tamuk su manga wata nin a mama sa ped a manga babay^u enggu pinalu nin silan kanu dalepa a tampal sa sebangan a mawatan kanu wata nin a si Iskak.

⁷ Nia kinauget'u kinapaguyag-uyag'i Ibrahim na magatus enggu pitupulu enggu lima lagun. ⁸ Daka matua den a benal sekanin kanu kinapatay nin enggu nauget a benal i kinapaguyag-uyag'in entu pan ka midtatangguna sekanin kanu limu nu Kadenan. ⁹ Na inilebeng sekanin nu dua kataw a wata nin a si Iskak enggu si Ismail lu kanu takub sa Makpila a tampal sa sebangan na Mamri lu kanu kalupan ni Iprun a wata-mama ni Suhar a taw a Hit. ¹⁰ Napamasa i entu ni Ibrahim kanu tupu nu Hit ka lu ba inilebeng su kaluma nin a si Sara enggu lu bun ba mambu sekanin inilebeng. ¹¹ Ulian nu kinapatay ni Ibrahim na pinalihalalan nu Kadenan su wata nin a si Iskak enggu lu sekanin migkaleben sa Bir-lahay-ruwi.^v

^u**25:6 Ped a babay** Nia nin maena sa Hibru na dikena tidtu a kaluma ka pegkakaluman bu. Dikena bun duaya.

^v**25:11 Bir-lahay-ruwi** Nia nin maena sa Hibru na *su kalut'u Pakailay sa laki a Da Papatayan* nin.

Su Tarsilan kanu Ismail

¹² Nia ba su nakasulat makapantag kanu manga tupu ni Ismail a wata ni Ibrahim kanu taw sa Egypt a si Hagiari a panunugun ni Sara.

¹³ Nia su kinadtundug-tundug'u kinambata kanu manga wata-mama ni Ismail. Si Nibayut i kaka sa langun entu pan ka si Kedar, si Adbil, si Mibsam, ¹⁴ si Misma, si Duma, si Massa, ¹⁵ si Hadad, si Tima, si Hitul, si Napis enggu si Kidima. ¹⁶ Silan ba a nia su sapulu enggu dua a manga datu a wata ni Ismail a manga 'gkaunutan nu sapulu enggu dua a manga lumpukan. Nia inibedtu kanu lumpukan nilan taman den kanu pendalepan nilan na su ngala nu uman i isa kanilan. ¹⁷ Na nakauma pan sa magatus enggu telupulu enggu pitu lagun su umul'i Ismail entu pan ka midtatangguna den kanu limu nu Kadenan. ¹⁸ Na lu mindalepa su manga tupu ni Ismail kanu pageletan nu kalupan na Habila enggu Sur a mag kanu lalan a ipedsangul sa Asiria a mag sa sebangan na Egypt. Na lalayun nilan pedsamuken su kapegakaleben nu manga pagali nilan.

Su Kinambata kanu Yakub enggu si Isaw

¹⁹ Nia ba su nakasulat makapantag kanu manga tupu ni Isak a wata ni Ibrahim.

²⁰ Nakapatpulu lagun si Isak kanu kinapangaluma nin kanu suled'i Laban a si Ribeka a wata-babay ni Bitul. Si Bitul na taw sa Aram a lu pendalepa sa Padan-Aram. ²¹ Na kagina ka di pembata su kaluma ni Isak na nangeni-ngeni sekanin kanu Kadenan a Mapulu. Na pinakikineg sekanin nu Kadenan a Mapulu taman sa migkagingay si Ribeka. ²² Na sia pan sa tian su ipegkagingay nin na pedsumaga den silan taman sa nia nadtalu na ginawa ni Ribeka na "Ngin i nia ka maya i 'gkanggula ku?" Tembu nangeni-ngeni sekanin kanu Kadenan a Mapulu.

²³ Na nia inisawal sa lekanin nu Kadenan a Mapulu na

"Su ipegkagingay nengka na leping,
 enggu su dua kataw a wata kanu wawatan nengka
 na su katupuan nu dua timan a bangsa a 'bpitas.
 Su sakataw na mabagel kumin kanu sakataw,
 taman sa mapanunugu nu mauli
 su mauna embatan."^w

^w25:23 *Su mauna embatan* Su adat-betad'u Hibriu na nia kaka kanu leping na su

²⁴ Guna mauma su gay nu kapembata nin na leping den ba i pimbata nin. ²⁵ Nia nauna ginememaw na maliga-liga i lanitan nin enggu bumbulen tembu Isaw^x i ininggungala lun. ²⁶ Daka nakatundug bun su sakataw a nakakapet kanu palu nu leping'in tembu binedtuan sa Yakub.^y Na nakanempulu lagun i umul'i Iskak kanu kinambata kanilan.

Su Kinadsambi ni Isaw kanu Kawagib'in sa Kakakai

²⁷ Guna su manga kanakan den silan na migkategel manganup si Isaw enggu nia nin bu dalepa na damakayu. Ugaid'a si Yakub na matanek enggu di gaid semugud. ²⁸ Na nia tinemu ni Iskak na si Isaw kagina 'gkalinian nin pegkan su manga talaw a binatang a 'gkakua ni Isaw 'bpanganup, ugaid'a si Ribeka na nia nin tinemu na si Yakub.

²⁹ Kanu isa a gay na gagalu nu kabpagilutu ni Yakub sa kamu na nakauma si Isaw ebpun kanu kinapanganup'in a 'gkagutem a benal. ³⁰ Daka nia nin pidtalu kani Yakub na “Gkagutem aku gaid. Enggi aku pan sa 'bpagilutun nengka a nan a maliga.” Nia ba i sabapan na kinabedtu kani Isaw sa Idum.^z

³¹ Nia inisawal'i Yakub na “Uway, leka den langun amaika inggay nengka sa laki su kawagib'engka sa kakakai.”^a ³² Nia inisawal'i Isaw na “Ilay ka, ngin i katagan na kakakai ku u pebpatay aku menem?” ³³ Nia pidtalu ni Yakub na “Amaika maitu na edsapa ka muna.” Na midsapa mambu si Isaw ka inenggay nin su kawagib'in sa kakakai. ³⁴ Daka inenggay mambu ni Yakub kani Isaw su inilutu nin a kamu a mana munggu taman sa inenggan nin bun sa pan. Guna makapasad keman enggu minem na minawa bun semambut si Isaw. Dala pinatagan ni Isaw kanu kawagib'in sa kakakai.

'gkauna pembatan.

^x25:25 **Su Isaw** sa basa a Hibu na makandalagida kanu kadttalu a *bumbulen*.

^y25:26 **Su Yakub** sa basa a Hibu na makandalagida kanu sindil a kadttalu a *palu* a nia nin maena na *tagakalen*. Sia sa Maguindanaon na su Yakub ba a nia na nia bun ba su bedtuan sa Nabi Yakub.

^z25:30 **Su Idum** sa basa a Hibu na makandalagida kanu kadttalu a *maliga*.

^a25:31 **kawagib'engka sa kakakai** Sa adat-betad'u Hibu na su kaka i madakel i kawagib'in kanu manga tamuk a ibpagumun.

26

Su Kinapagakal'u Iskak kani Abimilik

¹ Na aden nakatingguma a kinanggutem kanu entu a dalepa a liu kanu nauna a kinanggutem kanu timpu ni Ibrahim. Na linemu si Iskak sa Gerar a nia lun pendatu na ginelalan sa Abimilik a datu nu manga Pilistin. ² Daka pibpayagan sekanin nu Kadenan a Mapulu ka nia nin pidtalu na “Da ka 'bpele sa Egypt ka lu ka endalepa kanu dalepa a edtalun ku sa leka. ³ Sia ka demun ba 'gkaleben ka tapiden ku seka taman sa palihalan ku seka kagina inggay ku sa leka enggu kanu tupu nengka su nia a kalupan a mana su inibpasad ku kanu ama nengka a si Ibrahim. ⁴ Pagkadakelen ku su tupu nengka a mana su kadakel'u bitun lu sa kawang-kawangan, enggu inggay ku kanu tupu nengka su nia a kalupan. Sia makanggulalan kanu tupu nengka na kapalihalan su langun nu bangsa sia sa liwawaw na dunia. ⁵ Kagina pinaginugutan ni Ibrahim su kadtalu ku, su manga kasuguan ku, su manga pangitaban ku enggu su inipapata ku lun.” ⁶ Guna su maitu na lu den ba mindadalepa sa Gerar si Iskak.

⁷ Sabap sa manisan a babay su kaluma ni Iskak a si Ribeka na guna ibpagidsa nu manga mama kanu entu a dalepa u ngin nin si Ribeka na nia nin inisumpat na “Suled ku sekanin.” Da nin edtalua i kaluma nin kagina 'gkagilekan sa imatayan sekanin asal'a makua nilan si Ribeka.

⁸ Guna su naugetan den lu si Iskak na natulungan ni Abimilik a datu nu manga Pilistin kanu kabpamuliangan nin i si Iskak na pedsuyaten nin si Ribeka. ⁹ Daka inipatawagi Abimilik si Iskak ka pidtalan nin sa “Su kabantang'in na kaluma nengka sekanin! Na enduken ka nia nengka pidtalu na suled'engka?”

Na nia nakasawal'i Iskak na “Kagina 'gkagilekan aku sa matay aku sabap sa lekanin.” ¹⁰ Nia pan pidtalu ni Abimilik na “Ngintu ka maya i pinakaidan nengka sa lekami? Panun u dinulug sekanin nu isa kanu manga mama sia? Na seka i nananggit sa makapambaladusa sa lekami.” ¹¹ Daka pinasabutan ni Abimilik kanu langun nu manga taw i “Apia entain i mamungkaid kanu 'gkalumay a nia na paimatayan ku.”

Su Kinapagakag makapantag kanu manga Kalut

¹² Na nangangawid si Iskak kanu entu a dalepa taman sa nakasabpet sekanin sa nakamagatus takep kanu entu bun ba a lagun kagina pinalihalan sekanin nu

Kadenan a Mapulu,¹³ tembu migkawasa sekanin. Na 'gkaumanan-'gkaumanan bun su kapegkapantiali nin taman sa migkawasa a benal sekanin.¹⁴ Na nadsekelan a benal sekanin nu manga Pilistin kagina madakel gaid i panunugun nin enggu su manga bili-bili nin, su manga kambing'in enggu su manga sapi nin.¹⁵ Sabap kanu kinadsekel'u manga Pilistin na tinampulan nilan su manga kalut'i Iskak a inumbal pan nu manga panunugun ni Ibrahim a ama nin kanu timpu a bibiag pan sekanin.¹⁶ Daka pidtalan ni Abimilik si Iskak sa “Tangkai kami nengka ka mabagel ka den a benal sa lekami.”

¹⁷ Guna su maitu na minalat si Iskak lu kanu kadatalan nu Gerar ka lu ba sekanin migkakaleben.¹⁸ Na inipakagkal 'bpaluman ni Iskak su manga kalut a inumbal kanu timpu nu ama nin a si Ibrahim kagina tinampulan nu manga Pilistin ulian nu kinapatay ni Ibrahim. Nia lun bun inibedtu ni Iskak na su andang a inibedtu lun nu ama nin.¹⁹ Na kinemalut su manga panunugun ni Iskak lu kanu kadatalan na nakatun silan sa pembual a ig,²⁰ ugaid'a nalimbul su manga tunganay a pedtuganul sa bili-bili kanu 'bpamedtuganul sa bili-bili ni Iskak makapantag kanu kalut sa nia nilan kadtalu na “Lekami su ig.” Tembu binedtuan ni Iskak su kalut a entu sa Esek^b kagina pinagukag sekanin nu manga tunganay lu.²¹ Daka kinemalut menem su panunugun ni Iskak sa kaped a kalut, na linimbul bun silan nu manga tunganay sa Gerar tembu binedtuan ni Iskak sa Sitnah.^c ²² Na inawan nin menem i entu ka kinemalut silan sa kaped a kalut na da den a entu ba linemimbul sa kanilan lu tembu binedtuan nin sa Rihubut^d ka nia nin pidtalu na “Saguna na inenggan tanu nu Kadenan a Mapulu sa kadayagan enggu embuad-buad tanu kanu nia a dalepa.”

²³ Iganat lu ba na linemu si Iskak sa Birsiba.²⁴ Na kanu entu bun ba a magabi na pibpayagan sekanin nu Kadenan a Mapulu sa nia nin pidtalu na “Saki su Kadenan a Mapulu ni Ibrahim a ama nengka. Na da ka 'gkagilek ka tapiden ku seka enggu palihalan ku seka taman sa pagkadakelen ku su tupu nengka sabap kanu ulipen ku a si Ibrahim.”²⁵ Daka minumbal si Iskak sa pegkurbanan lu ba ka sinemimba sia nakanggulalan kanu ingala nu Kadenan a Mapulu. Pinatindeg'in lu ba su

^b26:20 Nia maena nu *Esek* sa basa a Hibru na *ukag*.

^c26:21 Nia maena nu *Sitnah* sa basa a Hibru na *da pagayun*.

^d26:22 Nia maena nu *Rihubut* sa basa a Hibru na *dayag*.

kagkakalebenan nin taman sa minumbal bun lu ba sa kalut su manga panunugun nin.

Su Kapasadan nu Iskak enggu si Abimilik

²⁶ Na linemu kani Iskak si Abimilik a ebpun sa Gerar a kaped'in si Ahusat a 'bpangingindawan sa lekanin taman kani Pikul a mapulu nu manga sundalu nin.

²⁷ Inidsan silan ni Iskak sa “Ngin i pegkuan nu sia? Kena ba pinakabulugan aku nu a benal taman sa pinaawa aku nu?”

²⁸ Nia inisumpat'i Abimilik na “Gkatalanged'ami sa mapia i pedtapiden ka nu Kadenan a Mapulu. 'Gkapangingalap'ami i aden kapasadan tanu a mabagel. ²⁹ Idsapa nengka i di kami 'bpamungkaidani a mana bun kanu da nami kabpamungkaid sa leka. Pibpia-pianan nami seka enggu malilintad i kinapaganat'ami sa leka. Saben-sabenal a pinalihalan ka nu Kadenan a Mapulu.”

³⁰ Daka inadilan silan ni Iskak sa madakel a pegken ka kineman silan enggu mininem. ³¹ Na nia nin kinagkapita na mibpanay silan gemedam ka midsasapaya silan. Na nagetaw silan kani Iskak enggu pinaganat'in silan a malilintad. ³² Na kanu entu bun ba a gay na nakauma su manga panunugun ni Iskak ka inipanudtul'ilan su makapantag kanu kalut a nakagkal'ilan. Nia nilan lun pidtalu na “Nakatun kami sa ig!” ³³ Na binedtuan ni Iskak su kalut a entu sa Siba^e enggu sampay den saguna na su ngala nu dalepa a entu na Birsiba.^f

³⁴ Guna su nakapatpulu lagun i umul'i Isaw na nangaluma sekanin. Nia nin napangaluma na si Yudit a wata ni Be-eri a taw a Hit enggu si Basimat a wata ni Ilun a taw bun a Hit. ³⁵ Na su manga kaluma ni Isaw ba a nia i napakapasang sa kanu kabpaguyag-uyag'i Iskak enggu Ribeka.

27

Su Kinakua nu Yakub kanu Palihala ni Isaw

¹ Guna su matua den si Iskak enggu di den pakaalung na inipatawag'in su kaka a

^e26:33 Nia maena nu **Sibasa** basa a Hibru na *sapa*.

^f26:33 Nia maena nu **Birsiba** sa basa a Hibru na *kalut'u pitu timan a sapa (Manga Awal 21 ayat 31)*.

wata nin a si Isaw. Guna sekanin makauma na nia nin pidtalu na “Ngintu ba ama?”

²Daka nia inisawal'i Iskak na “Ilay ka, matua aku den na di ku katawan u kanu i kapatay ku. ³Na kua ka su busug'engka ka lu ka sa damakayu ka panganupi aku sa talaw a binatang. ⁴Ilutu ka sa laki sa mapia i nanam'in a pegken a mana su 'gkalilinian ku. Edtanggapit ka sa laki ka endaw i kapasad ku lun keman na palihalan ku seka bagu aku matay.”

⁵Na 'bpaninilung besen si Ribeka kanu kapembitala ni Iskak kani Isaw. Daka guna makaganat si Isaw kanu kabpanganup'in ⁶na pidtalu ni Ribeka kani Yakub i “Nakineg ku a inimbitiala ni ama nengka si Isaw sa tig'in ⁷‘Pananggiti aku sa talaw a binatang ka ilutu ka sa laki sa mapia i nanam'in a pegken ka endaw i kapasad ku lun keman na palihalan ku seka sia kanu kaadapan nu Kadenan a Mapulu bagu aku matay.’ ⁸Kagina ka maitu wata ku na pakikineg aku ka enggula ka i isugu ku sa leka. ⁹Lu ka kanu manga ayam ka kuayi aku sa dua timan a mangasebud enggu manganguda a kambing. Daka ilutun ku a mapia i nanam'in a pegken kani ama nengka a mana bun su 'gkalilinian nin. ¹⁰Italagad'engka kani ama nengka ka enggu ka nin kapalihalan bagu sekanin mauma na limu nu Kadenan.”

¹¹Ugaid'a nia inisumpat'i Yakub kanu ina nin na “Ugaid'a panun! Si Isaw na bumbulen ugaid'a saki na kena. ¹²Na basi abpelen aku ni ama na katawan nin sa maitu i 'bpagakalan ku sekanin na kena palihala i makua ku ka sinta.”

¹³Nia inisumpat'u ina nin na “Sia makasugat sa laki su sinta sa leka. Paginuguti ka bu i ipedsugu ku sa leka. Lu ka den, ka sigkem ka sa laki su manga kambing.” ¹⁴Na linemu den mambu sekanin ka sinemigkem sa dua timan a kambing entu pan ka pidtanggapit'in kanu ina nin enggu inilutu nu ina nin a mapia i nanam'in a pangenkanen a mana bun su 'gkalilinian nu ama nin. ¹⁵Daka kinua ni Ribeka su mapia a balegkas'i Isaw a lu nakatagu kanu walay ka inipambalegkas'in kani Yakub, ¹⁶enggu inibaus'in kanu lima ni Yakub taman kanu tengu nin su upis'u kambing. ¹⁷Daka inidual'in kani Yakub su mapia i nanam'in a pegken maitu bun su pan a inilutu nin.

¹⁸Na linemu den si Yakub kanu ama nin ka nia nin pidtalu na “Nia aku den ama!” Na nia nakasawal'u ama nin na “Entain i nia? Si Isaw atawa ka si Yakub?” ¹⁹Nia inisumpat'i Yakub na “Saki su kaka a wata nengka a si Isaw. Nanggula ku den su inisugu nengka sa laki. Na embangun ka enggu kan ka kanu napanganup ku ka enggu aku nengka 'gkapalihalan.”

²⁰Nia nadtalu ni Iskak na “Panun a entu! Ka mangagan gaid i kinatun nengka lun?”

Nia nin inisumpat na “Kagina su Kadenan nengka a Mapulu na tinabangan aku nin sa katun ku lun.”²¹ Na nia menem pidtalu ni Iskak kani Yakub na “Ubay ka sia wata ku. Pegkiugan ku seka 'bpagabpel asal'a matalanged ku i saben-sabenal a seka si Isaw.”²² Daka minubay den mambu si Yakub entu pan ka inabpel'u ama nin a nia natagu sa ginawa nin na “Su suala nin na si Yakub ugaid'a su lima nin na su lima ni Isaw.”²³ Na da nin katusi si Yakub kagina su lima nin na mana bun su lima nu kaka nin a si Isaw a bumbulen. Na pebpalihalan nin den si Yakub²⁴ ugaid'a inidsan nin pan 'bpaluman sa “Saben-sabenal na seka ba si Isaw?” Nia nin inisawal na “Uway, saki.”

²⁵ Daka nia pidtalu ni Iskak na “Inggay nengka sa laki su inilutu nengka a talaw a binatang ka endaw i kapasad ku na palihalan ku seka.” Na inenggay lun den ni Yakub na kinan nin den taman sa inenggan nin pan sa alak.²⁶ Daka nia pidtalu ni Iskak sa lekanin na “Ubay ka sia ka sium aku.”

²⁷ Daka minubay den sekanin ka sinium'in su ama nin. Na guna mabaw ni Iskak su balegkas'i Yakub na nakapaginugut bun entu pan ka pinalihalan nin sa nia nin kadtalu na

“Ilay ka! Su baw nu wata ku
na mana bun su baw nu malinawag
a nia lun pebpalihala na su Kadenan a Mapulu.

²⁸ 'Bpangenin ku kanu Kadenan
i enggan ka nin sa namug, enggu masibukal a lupa,
taman sa madakel a masabpet enggu alak.

²⁹ 'Bpangenin ku bun i sugutan nin
a mapanunugu nengka su manga bangsa
taman sa semugiud silan sa leka.

“Endatu ka kanu manga suled'engka
taman sa semugiud bun silan sa leka.
Makadsinta su apia entain a edsinta sa leka,
enggu kapalihalan su apia entain a mangalimuan sa leka.”

Su Kinapamagayuk'i Isaw sa Kapalihalan nu Iskak

³⁰ Na endaw i kinapasad malihala ni Iskak kani Yakub na ginemanat den si Yakub. Na nia mambu kinauma ni Isaw ebpun kanu kinapanganup'in. ³¹ Na inilutu nin bun a mapia i nanam'in a pegken ka pinananggit'in kanu ama nin. Na nia nin pidtalu kanu ama nin na “Embangun ka ama, ka kan ka su pinanganup'u wata nengka ka enggu aku nengka 'gkapalihalan.”

³² Daka nia nakaisa nu ama nin lun na “Entain ka?” Nia nin nakasawal na “Saki su kaka a wata nengka a si Isaw.”

³³ Na kinegkel a benal si Iskak taman sa nia nin nadtalu na “Entain maitu i nananggit a entu sa laki sa pinanganup'in? Bagu pan a entu i kinapasad ku lun keman taman sa pinalihalan ku den sekanin na lekanin den i entu taman sa taman.”

³⁴ Guna makineg'i Isaw su kadtalu nu ama nin na minuliang sekanin sa lawan i katanug'in taman sa namagayuk den kanu ama nin sa “Saki bun ama, palihalai aku!”

³⁵ Ugaid'a nia pidtalu ni Iskak na “Pinagakalan aku nu suled'engka na nakua nin den su palihala sa leka.”

³⁶ Na nia nadtalu ni Isaw na “Natumanan gaid kanu maena nu ngala nin a Yakub kagina nia den ba i ikadua nin magakal sa laki! Kinua nin den i kakakai ku lun na saguna na kinua nin menem su palihala sa laki.” Nia nin pan nadtalu na “Da demun nasama nengka san a palihala sa laki?”

³⁷ Nia nakasawal'i Iskak na “Pinandatu ku den sekanin sa leka taman sa inipayag ku i mapangungulipen nin su langun nu suled'in taman sa pambalilidsekin sekanin nu Kadenan a Mapulu sa manga masabpet enggu alak. Na da den katawan ku a pakaidan ku sa leka wata ku!” ³⁸ Na nia bu nakaisa ni Isaw kanu ama nin na “Apia sawalu na da den makapalihala nengka sa laki ama? Palihalai aku bun ama!” Na minuliang menem si Isaw.

³⁹ Daka nia nakasawal sa lekanin nu ama nin na

“Pakikineg ka, su pendadalepan nengka
na tangkan nu namug
enggu dala mangengetu lun.

⁴⁰ Na su sundang'engka bu
i 'gkabpunan nu kauyagan nengka,

enggu mapanunugu ka nu suled'engka,
 ugaid'a amaika papembekal ka
 na mapukas'engka
 su ingkul'in sa leka.”

⁴¹ Na nabensian a benal'i Isaw si Yakub sabap kanu nakapalihala nu ama nilan lun. Nia natagu sa ginawa nin na “Amaika matay den si ama, kagina mangagan den i entu mauma na imatayan ku si Yakub.”

⁴² Guna katawi ni Ribeka su kahanda ni Isaw na inipatawag'in si Yakub ka pidtalu nin lun i “Pakikineg ka, pegkahandan ni Isaw i kabpagimatay sa leka asal'a makasuli. ⁴³ Kagina ka maitu na pagadil ka, ka palaguy ka lu kanu suled ku a si Laban lu sa Haran. ⁴⁴ Lu ka demun 'gkakaleben sa lekanin taman sa kadenggawan su pamusungan nu suled'engka. ⁴⁵ Na amaika maawa den su lipunget'in enggu kalipatanan nin den u ngin i pinakaidan nengka sa lekanin na entu pan ka ipakua ku seka. Kagina di ku magaga u dua kanu den na madala sa laki sa sakelap bu taman sa taman.”

Su Kinapalu nu Iskak kanu Yakub lu kani Laban

⁴⁶ Daka nia pidtalu ni Ribeka kani Iskak na “Gkasemu aku den kanu manga babay a nia a Hit. Amaika nia bun mapangaluma ni Yakub i isa kanilan na nia tinemu i minatay aku den.”

28

¹ Guna su maitu na inipatawag'i Iskak si Yakub ka pinalihalan nin taman sa sinugu nin sa “Da ka a benal mangaluma sia sa babay sa Kanaan. ² Makin ka pagadil ka lu ka sa Padan-Aram kanu sakambinabatan ni Bitul a ama nu ina nengka. Lu ka ba pamili sa mapangaluma nengka kanu manga edtenged'engka a wata ni Laban a suled'u ina nengka. ³ 'Bpangenin ku kanu Kadenan a Barakat sa Langun i palihalan ka nin enggu enggan ka nin sa madakel a muliataw taman sa mabaluy kanu a bangsa nu manga tribu. ⁴ Nia ku bun 'bpangenin na inggay nin sa leka taman kanu manga tupu nengka su palihala kani Ibrahim, ka enggu nengka mabpusaka su lupa a pendadalepan nengka a inenggay nu Kadenan kani Ibrahim.” ⁵ Daka pinaganat'i Iskak si Yakub taman sa linemu den sekanin 'bpawang sa Padan-Aram kanu bapa nin

a si Laban a wata ni Bitul a taw a Aram. Si Laban na suled'i Ribeka a ina ni Yakub enggu si Isaw.

Su Kinapangaluma ni Isaw kanu Wata nu Ismail

⁶ Na nakineg'i Isaw i pinalihalan ni Iskak si Yakub taman sa pinalu nin sa Padan-Aram ka enggu pakapangilay lu sa mapangaluma nin kagina sinapalan nin sa di mangaluma sa kanu manga babay a Kanaan. ⁷ Na natawan nin bun i pinaginugutan ni Yakub su ama enggu su ina nin ka linemu sa Padan-Aram. ⁸ Guna katuntayi ni Isaw i di 'gkalilinian nu ama nin su manga babay sa Kanaan ⁹ na linemu sekanin kanu bapa nin a si Ismail a wata ni Ibrahim ka inipanduaya nin su wata ni Ismail a si Mahalat a ali ni Nibayut.

Su Kinadtaginep'u Yakub lu sa Betel

¹⁰ Na guna ganati ni Yakub su Birsiba na minebpun sekanin lemalakaw 'bpawang lu sa pagedan na Haran. ¹¹ Guna su pedsukilep den kanu kabpelalakaw nin na nakauma sekanin sa mapia a dayag a kapangintelenan na lu ba sekanin napadtigabi. Na nakailay sekanin lu ba sa watu a mapia a 'bpagulunanan na miniga lu ka tinemulug. ¹² Na midtaginep sekanin sa aden panikan a nakaudsad sia sa dunia enggu su pundu nin na nakauma lu sa sulega taman sa nailay nin su manga malaikat'u Kadenan a manik-maba kanu panikan. ¹³ Daka nailay nin su Kadenan a Mapulu a pedtindeg lu kanu ubay nin a midtalu sa "Saki su Kadenan a Mapulu a su Kadenan nu ama nengka lukes a si Ibrahim enggu Kadenan nu ama nengka a si Iskak. Su kalupan ba a nia a 'bpagigan nengka na inggay ku sa leka taman kanu manga tupu nengka. ¹⁴ Na su tupu nengka na mana su kadakel'u libubuk taman sa makalapat silan kanu pat a pisuk'u dunia. Sia makanggulalan sa leka enggu kanu tupu nengka na kapalihalan su langun nu bangsa. ¹⁵ Na tademi ka, tapiden ku seka, pangelungan ku seka apia endaw ka mangay enggu pambalinganen ku seka kanu nia a kalupan. Di ku seka tagaken taman sa tumanen ku su langun na inibpasad ku sa leka."

¹⁶ Daka nakagedam si Yakub taman sa nia nin nadttalu na "Di ku katawan i sia ba besen su Kadenan a Mapulu! ¹⁷ Ngin den a makagilek i nia a dalepa! Ka nia ba su walay nu Kadenan enggu bengawan sa sulega."

¹⁸ Na mibpanay sekanin gemedam kanu entu a mapita. Na kinua nin su watu a

inulunanan nin ka pinatindeg'in a tademan taman sa binubusan nin sa lana ka inidsela-sela nin kanu Kadenan. ¹⁹ Na binedtuan nin i dalepa ba a entu sa Betel,⁸ ugaid'a nia andang a ngala nu dalepa a entu na Lus. ²⁰ Daka mibpasad si Yakub kanu Kadenan sa “Hu Kadenan ku na amaika unutan aku nengka enggu tiakapan kanu nia a kabpelalakaw ku taman sa enggan aku nengka sa makan enggu mambalegkas, ²¹ taman sa makambalingan aku sa dala bun baya-baya nin kanu walay nu ama ku na seka su Kadenan a Mapulu i mabaluy a Kadenan ku. ²² Su nia a pinatindegan ku sa watu a tademan na mabaluy a pedsimban kanu Kadenan taman sa inggay ku sa leka su ikasapulu bad'u langun nu inggay nengka sa laki.”

29

Nakauma su Yakub lu sa Padan-Aram

¹ Na tinemalus si Yakub kanu kabpelalakaw nin taman sa nakauma sekanin kanu dalepa a pedtamanan nin a kalupan nu manga taw sa sebangan. ² Daka nakailay sekanin lu kanu kadatalan sa telu kalumpukan a manga ayam a 'bpangintelenen lu kanu ligid'u kalut kagina lu ba silan pebpaginemen. Su kalut na dinapengan sa masela a watu ³ enggu 'bpagukan bu i nia amaika 'gkangalimud den lu su langun nu manga ayam. Amaika makapainem'ilan den langun na pintuan nilan menem su kalut.

⁴ Na inubay ni Yakub su 'bpamedtuganul sa bili-bili lu ka inidsan nin sa “Endaw kanu pegkaleben?” Nia nilan nakasawal na “Lu sa Haran.” ⁵ Nia nin menem nakaidsa na “Katawan nu si Laban a apu ni Nahur?” Nia nilan inisawal na “Uway.” ⁶ Na nia nin menem inidsa kanilan na “Ngin i betad'in?” Nia nilan nakasawal na “Mapia bun sekanin. Nan! Pakauma su wata nin a si Rakil apeg'u manga ayam'ilan.” ⁷ Pidtalun pan ni Yakub i “Mapanay pan i nia! Kena pan i nia kutika na kabpeligken sa manga ayam. Enduken u painemen nu su manga ayam ka enggu silan pakambalingan lu kanu 'bpanadtaban entu pan ka ligkenen?” ⁸ Nia nilan nakasawal na “Di kapakayan a ukan nami su kalut enggu mapainem taman a di malimud sia su kaped a manga ayam.”

⁹ Gagalu na kapembitala ni Yakub kanilan na nakauma si Rakil apeg'u manga

⁸28:19 Nia maena nu *Betel* sa basa a HIBRU na walay nu Kadenan.

ayam'u ama nin kagina sekanin i pedtuganul lun. ¹⁰ Na guna mailay ni Yakub su edtenged'in a si Rakil a wata ni Laban a suled'u ina nin, enggu nailay nin bun su manga ayam'i Laban na iniawa ni Yakub su masela a watu a inidapeng kanu kalut ka pinainem'in su manga ayam'u bapa nin. ¹¹ Daka endaw i kinapasad'in mapainem na inubay nin si Rakil ka sinium'in taman sa nakauliang si Yakub kanu kinagalaw nin. ¹² Pinasabutan ni Yakub lun i “Pakiwatan aku nu ama nengka enggu wata nu babu nengka a si Ribeka!”

Na nalalaguy muli si Rakil ka pidtalu nin kanu ama nin. ¹³ Daka endaw demun i kinakineg'i Laban makapantag kani Yakub na namamagayas lemiu ka inalaw nin taman sa kinakep enggu sinium'in entu pan ka pinaunut'in muli. Na guna mapanudtul'i Yakub kani Laban su langun nu napagukitan nin ¹⁴ na nia nadtalu ni Laban lun na “Benal gaid a wata ku seka enggu lugu ka nu lugu ku!”

Su Kinapangaluma nu Yakub kani Lia enggu si Rakil

Guna maipus su nakasaulan a kinagkaleben ni Yakub lu ¹⁵ na pidtalu ni Laban sa lekanin i “Kena nia nin maena i 'bpagalia ta na papenggalebeken ku pan seka sa da den bayad'in. Edtalu ka sa laki u pila i ibayad ku sa leka.” ¹⁶ Na si Laban na aden dua kataw a wata nin a laga. Nia ngala nu kaka na si Lia na su ali na si Rakil. ¹⁷ Si Lia na malantik i pipilek ugaid'a si Rakil na mapia i kanggulawas'in enggu manisan. ¹⁸ Nalilinian ni Yakub si Rakil tembu nia nin pidtalu kani Laban na “Enggalebek aku sa leka sa dalem'u pitu lagun a sungud ku kani Rakil.” ¹⁹ Na nia pidtalu ni Laban na “Ayun aku! Nia ku pan tinemu i seka i mapangaluma nin kumin sa salakaw. Sia ka demun enggalebek.”

²⁰ Na minggalebek si Yakub sa nakapitu lagun asal'a mapangaluma nin si Rakil, ugaid'a sabap kanu lilini nin kani Rakil na mana su namakapila gay bu i kinagedam'in lun.

²¹ Daka nia pidtalu ni Yakub kani Laban na “Nauma den su kutika a dait a makawing kami den kanu wata nengka.” ²² Guna su maitu na nagadil sa masela a kinagkalilang si Laban taman sa pinagakat'in su langun nu taw lu. ²³ Ugaid'a kanu magabi ba a entu na da katawi ni Yakub i si Lia i inipadulug'i Laban lun kena si Rakil. ²⁴ Na inenggay ni Laban su panunugun nin a si Silpa kani Lia.

²⁵ Guna su mapita den na nakakedu si Yakub sa kinadsuliman nin sa si Lia i nandulug'in. Daka linemu sekanin kani Laban ka pidtalu nin sa “Ngintu ka maya i

pinakaidan nengka sa laki? Kena ba minggalebek aku sa leka sa nakapitu lagun asal'a mapangaluma ku si Rakil? Na ngintu ka pinagakalan aku nengka?" ²⁶ Nia pidtalu ni Laban na "Benal, ugaid'a kena adat-betad sia i mauna pan mangaluma su ali kumin kanu kaka. ²⁷ Palepas ka den muna i kapebpakalagian a nia. Endaw i kaipus'u sakapadian na inggay ku bun sa leka si Rakil u enggalebek ka pan sa laki sa pitu lagun."

²⁸ Na minayun si Yakub sa enggalebek pan sa pitu lagun. Daka guna maipus su sakapadian na inenggay den ni Laban si Rakil a mapangaluma nin. ²⁹ Na inenggay bun ni Laban su panunugun nin a si Bilha kani Rakil. ³⁰ Na dinulug bun ni Yakub si Rakil enggu inikalimu nin a benal kumin kani Lia. Daka minggalebek pan sekanin kani Laban sa nakapitu lagun.

Su manga Wata nu Yakub

³¹ Na katawan nu Kadenan a Mapulu i di ipegkalimu ni Yakub si Lia, tembu pigkahanda nu Kadenan i 'gkagingay si Lia ugaid'a si Rakil na dili. ³² Daka migkagingay si Lia taman sa mimbata sa mama. Nia nadtalu ni Lia na "Nailay nu Kadenan a Mapulu su kasimuketan ku, na labi a ikalimu aku nu kaluma ku saguna." Tembu nia nin lun inibedtu na Rubin.^h ³³ Migkagingay menem sekanin taman sa mama bun i pimbata nin. Na nia nin pidtalu na "Inenggay bun sa laki i nia nu Kadenan a Mapulu kagina nakineg'in i di aku ipegkalimu," tembu pinggungalanan nin sa Simiun.ⁱ ³⁴ Na migkagingay menem sekanin 'bpaluman enggu mama bun i pimbata nin. Nia nin nadtalu na "Mangiseg i kapikit'u kaluma ku sa laki kagina telu kataw den i wata nami a mama." Tembu binedtuan nin sa Libi.^j ³⁵ Daka migkagingay menem sekanin taman sa mimbata sa mama. Nia nin pidtalu na "Saguna na pugin ku su Kadenan a Mapulu," tembu nia nin inipanggungala lun na Yahuda^k entu pan ka tinemelen sekanin embata.

^h29:32 Nia maena nu **Rubin** sa basa a Hibru na *ilay ka su wata*. Su kadtalu a Rubin na makalagid sa *nailay nin su kasimuketan ku*.

ⁱ29:33 Nia maena nu **Simiun** sa basa a Hibru na *su 'bpakikineg*.

^j29:34 Su kadtalu a **Libi** sa basa a Hibru na makalagid sa *pikit*.

^k29:35 Su kadtalu a **Yahuda** sa basa a Hibru na makalagid sa *pugi*.

30

¹ Guna madsuliman ni Rakil i di sekanin pegkagingay na nangalikud sekanin kanu suled'in a si Lia taman sa nia nin pidtalu kani Yakub na "Pagkagingay aku udi na matay aku!" ² Na pibuatan na sakit'a ginawa si Yakub kani Rakil taman sa nia nin pidtalu na "Ngintu, saki su Kadenan? Sekanin i 'bpagelen sa di nengka kapegkagingay."

³ Na nia pidtalu ni Rakil na "Nia su panunugun ku a si Bilha, dulug ka sekanin asal'a sekanin i makanggalebek kanu kalubayan ku. Sa maitu na makaaden aku sa wata a sia makanggulalan sa lekanin." ⁴ Daka inenggay den ni Rakil su panunugun nin a si Bilha a mapangaluma ni Yakub taman sa dinulug den mambu ni Yakub. ⁵ Na migkagingay si Bilha taman sa pimbatan nin sa wata a mama si Yakub. ⁶ Daka nia pidtalu ni Rakil na "Su Kadenan na kinemukum na nailay nin i pakabenal aku enggu pinakikineg'in bun su 'bpangenin ku taman sa inenggan aku nin sa wata a mama." Na tembu Danl i inibedtu nin lun.

⁷ Na migkagingay menem su panunugun ni Rakil a si Bilha enggu wata bun a mama i ikadua a pimbata nin kani Yakub. ⁸ Daka nia pidtalu ni Rakil na "Kanu mapasang a kapegkisua na nanaban aku kanu suled ku." Tembu binedtuan nin su wata sa Naptali.^m

⁹ Guna madsuliman ni Lia i di den sekanin pegkagingay na inenggay nin su panunugun nin a si Silpa ka inipagkaluma nin kani Yakub, ¹⁰ taman sa pimbatan ni Silpa sa wata a mama si Yakub. ¹¹ Na nia pidtalu ni Lia na "Balaukul aku!" tembu binedtuan nin sa Gad.ⁿ ¹² Daka pimbatan menem'i Silpa sa wata bun a mama si Yakub. ¹³ Na nia pidtalu ni Lia na "Magalaw aku! Saguna na tawagen aku nu manga babay sa magalaw." Tembu binedtuan nin su wata sa Asir.^o

¹⁴ Na kanu timpu nu kapedsabpet sa bantad na linemu si Rubin sa benday enggu nakatun sa unga nu pamulan a mandirik^p taman sa init'in kanu ina nin a si Lia. Daka

^l30:6 Nia maena nu **Dan** sa basa a Hibu na *kukum*.

^m30:8 Nia maena nu **Naptali** sa basa a Hibu na *pegkisua*.

ⁿ30:11 Nia maena nu **Gad** sa basa a Hibu na *mapia a ukul*.

^o30:13 Nia maena nu **Asir** sa basa a Hibu na *magalaw*.

^p30:14 Su **mandirik** na isa a pamulan a nia paginugut'u manga babay kanu nia a

nangeni si Rakil kani Lia sa “Enggi aku pan kanu manga mandirik'u wata nengka.”

¹⁵ Daka nia nin lun inisumpat na “Di ka den 'gkasukul sa kinakua nengka kanu kaluma ku ka apia su manga mandirik'u wata ku na pegkuan nengka pan?” Nia pidtalu ni Rakil na “U enggan aku nengka kanu manga mandirik'u wata nengka na san sa leka makatulug si Yakub saguna magabi.”

¹⁶ Daka guna makauma si Yakub kanu entu a edsukilep a ebpun lu sa benday na inalaw ni Lia taman sa nia nin pidtalu na “Sia ka makadulug sa laki saguna magabi kagina inenggan ku si Rakil sa kanu manga mandirik'u wata ku sa kawagib ku sa leka saguna.” Daka mindulug silan kanu entu a magabi ¹⁷ taman sa naadenan si Lia kagina pinakikineg'u Kadenan su pangeni-ngeni nin. Na migkagingay sekanin taman sa pimbata nin su ikalima a wata nilan a mama kani Yakub. ¹⁸ Nia pidtalu ni Lia na “Binalasan aku nu Kadenan kagina inenggay ku kanu kaluma ku su panunugun ku.” Tembu binedtuan nin su wata nin sa Isakar.^q ¹⁹ Na ulian nu entu na migkagingay menem si Lia enggu pimbata nin su ikanem a wata nin a mama kani Yakub. ²⁰ Nia pidtalu ni Lia na “Balaalaga a benal su inenggay nu Kadenan a nia sa laki. Saguna na pagadatan aku nu kaluma ku ka pimbata ku sekanin sa nem kataw a manga wata-mama.” Tembu binedtuan nin su wata sa Sibulun.^r ²¹ Ulian nu entu na mimbata menem sekanin sa wata a babay na binedtuan nin sa Dina.

²² Na su Kadenan na dala nin bun kalipatani si Rakil ka pinakikineg'in su pangeni-ngeni nin taman sa pigkahanda nu Kadenan i 'gkagingay sekanin. ²³ Na migkalaling si Rakil taman sa mimbata sa wata a mama. Nia nin pidtalu na “Pinambangun aku nu Kadenan kanu kinalusak ku.” ²⁴ Tembu pinggungalanan nin su wata sa Yusup^s kagina nia nin kadtalu na “Bpanginalapen ku i enggan aku nu Kadenan a Mapulu sa sakataw pan a wata.”

Su Kinagkawasa nu Yakub

²⁵ Guna mambata si Yusup na inimbitala ni Yakub si Laban sa nia nin kadtalu na “Suguti aku den a makauli lu kanu dalepa ku. ²⁶ Paunut ka su manga kaluma ku

dalepa na amaika kanen nilan na mapakay a makambata silan.

^{30:18} Su *Isakar* sa basa a Hibu na makalagid sa *balas*.

^{30:20} Nia maena nu *Sibulun* sa basa a Hibu na *adat*.

^{30:24} Nia maena nu *Yusup* sa basa a Hibu na *'bpangenin ku i umanan nin*.

taman kanu manga wata ku ka enggu aku pakaganat kagina napantiali ku mambu silan kanu kinanggalebek ku sa leka. Katawan nengka u panun i kinanggalebek ku sa leka.”

²⁷ Ugaid'a nia inisawal'i Laban na “Suguti aku pan a madtalu ku i nia. Natawan ku sia kanu ilyan ku i benal a linidsekian aku nu Kadenan a Mapulu sabap sa leka.

²⁸ Edtalu ka sa laki u pila i ibayad ku sa leka ka entu i ibayad ku.”

²⁹ Nia inisawal'i Yakub na “Katawan nengka u panun i kinanggalebek ku sa leka enggu panun i kinagkadakel'u pangangayamen nengka kanu kinatuganul ku lun.

³⁰ Su paidu a nauman ku sa leka na masela a benal i kinambuad-buad'in taman sa uman i kedu ku na pebpalihalan ka nu Kadenan a Mapulu. Na kanu pan i kapangaden ku kanu laki menem a sakatiwalayan?”

³¹ Nia inidsa ni Laban na “Ngin i ibayad ku sa leka?” Nia menem inisawal'i Yakub na “Di aku pembayadi. Amaika mayun ka kanu 'bpangenin ku na patalusen ku i katuganul ku kanu manga ayam'engka. ³² Suguti aku a makalu kanu manga ayam'engka amay ka isenggay ku su manga bili-bili enggu manga kambing a mimbutek-butek enggu babalek, taman kanu manga maitem a bili-bili. Na entu den ba i bayad'engka sa laki. ³³ Kanu maya ba a ukit na malemu i kailay nengka lun u mimbantang aku. Amaika makailay ka kanu manga ayam ku sa maputi a bili-bili atawa ka kena babalek a kambing na katawan nengka i tinegkaw ku i entu sa leka.”

³⁴ Nia pidtalu ni Laban na “Mapia! Makua nengka i kiug'engka.” ³⁵⁻³⁶ Ugaid'a kanu entu demun ba a gay na inipasenggay ni Laban su langun nu babalek enggu mimbutek-butek kanu manga kambing magidsan i mandangan atawa ka babay enggu su langun nu maitem a bili-bili ka initangka nilan kani Yakub sa manga telu gay i kabpelakaw lun. Na inipatuganul'in kanu manga wata nin su manga ayam a entu ni Yakub. Na saleta mambu na langun nu natabun a manga ayam'i Laban na tinuganul den ni Yakub.

³⁷ Na kinemua si Yakub sa telu balang a sapak'a kayu^t ka pinangupisan nin sa makaliu su maputi nu kayu asal'a pembabalek. ³⁸ Daka initagu nin su pinangupisan nin a sapak'u kayu lu kanu pabpagineman sa manga ayam asal'a mailay nu manga ayam amaika minem silan. Kagina kanu kabpaginem'ilan ba a nia i kutika na

^{30:37} Su telu timan a nia a kayu sa basa a Hibru na nia lun bedtuan na *libneh*, *lus* enggu *irmon* atawa ka sa basa a English na *poplar*, *almond* enggu *plane*.

kapegkiug 'bpanguntul'u manga ayam. ³⁹ Mandiadi na 'bpanguntulan nu manga mandangan su manga ayam lu kanu ubay nu sapak'u kayu enggu nia nilan 'gkapamipis na mimbutek-buttek enggu mimbabalek. ⁴⁰ Na su manga bili-bili na ipedsenggay ni Yakub enggu lu nin papedsangulen kanu babalek enggu maitem a lu kanu manga ayam'i Laban na kanu maya ba a ukit na pakapangaden sekanin sa lekanin demun a manga ayam enggu di nin ibpedtampung kanu manga ayam'i Laban. ⁴¹ Amaika su mangasebud kanu manga ayam i pegkiug 'bpaguntulan na ipedtagu ni Yakub su sapak'u kayu lu kanu pabpagineman kanu manga ayam lu kanu kasangulan nilan ka enggu nilan mailay, ⁴² ugaid'a amaika mangagasa a ayam na di nin ipembetad lu asal'a su mangagasa na kani Laban enggu su mangasebud na kani Yakub. ⁴³ Sabap sa entu na migkawasa a benal sekanin enggu nakangguayam sa madakel a benal a manga bili-bili enggu kambing, manga unta enggu manga kimar" taman sa naumanan bun su manga panunugun nin a babay enggu mama.

31

Su Kinaawa nu Yakub kani Laban

¹ Na nakineg'i Yakub i pedtalu-talun nu manga wata-mama ni Laban i "Si Yakub na kinua nin den i langun na kanu ama tanu. Su kakawasan nin na sia nakabpun kanu ama tanu," ² taman sa nadsuliman bun ni Yakub i su palangay ni Laban sa lekanin na kena den pagidsan kanu paganay. ³ Daka pidtalu nu Kadenan a Mapulu kani Yakub i "Uli ka den kanu dalepa a pimbatan sa leka lu kanu manga pagali nengka ka tapiden ku seka."

⁴ Guna su maitu na inipatawag'i Yakub si Rakil enggu si Lia sa lemu silan sa lekanin lu kanu 'bpanadtaban nu manga ayam. ⁵ Na nia nin pidtalu kanilan na "Nadsuliman ku i su palangay nu ama nu sa laki na kena den pagidsan kanu paganay. Ugaid'a tinapid aku nu Kadenan a pedsimban nu ama ku. ⁶ Katawan nu i inibped ku i bagel ku sa kinanggalebek ku kanu ama nu. ⁷ Na apia ka maitu na pidsalimbut aku nin bun sa nakapidsan-pila nin bu sinalin i sukay nin sa laki ugaid'a da sekanin suguti nu Kadenan sa kapamakaidanan aku nin. ⁸ Amaika pedtalun ni

^{30:43} Su *kimar* na mana su kuda ugaid'a manaut sa kuda enggu lu i nia katatapan 'gkailay sa dalepa nu manga Arab.

Laban i nia nin ibayad sa laki na su mimbutek-butek kanu manga ayam na langun nu manga ayam na mimbutek-butek i 'bpamipisen nin. Amaika nia nin menem pedtalun na babalek i laki na babalek i 'bpamipisen nu langun nu ayam. ⁹ Na maya ba i ukit a kinaenggay nu Kadenan sa laki kanu manga ayam'u ama nu.

¹⁰ “Kanu timpu na kabpaguntul'u manga mandangan na midtaginep aku. Nailay ku i mimbutek-butek enggu babalek den langun su manga mandangan a 'bpanguntul.

¹¹ Na sia kanu taginepen ku na tinawag aku nu malaikat'u Kadenan sa nia nin pidtalu na ‘Yakub!’ Nia ku inisawal na ‘Nia aku bun.’ ¹² Daka nia nin pidtalu sa laki na ‘Ilay ka! Su 'bpanguntul a manga mandangan na mimbutek-butek enggu mimbabalek.

Kahanda ku i nia kagina katawan ku i pinakaidan sa leka ni Laban. ¹³ Saki su Kadenan a mibpapayag sa leka lu sa Betel, lu kanu pinatindegan nengka sa watu a tademan enggu binubusan nengka sa lana ka inidsela-sela nengka sa laki taman sa lu ka bun ba mibpasad sa laki. Na pamagayas ka enggu ganati ka i nia a dalepa ka embalingan ka lu kanu dalepa a pimbatan sa leka.’ ”

¹⁴ Nia menem inisawal'i Rakil enggu si Lia na “Dala den nasama a 'bpangingapan nami a mabpusaka ebpun kani ama. ¹⁵ Initimbang kami nin a lapu ka pibpasa kami nin pan taman sa pidsamundala nin su langun nu sunggudan sa lekami. ¹⁶ Saben-sabenal a su langun nu kakawasan a nia a kinua nu Kadenan ebpun kanu ama nami na lekitanu enggu kanu manga wata tanu. Enggula ka u ngin i pidtalu nu Kadenan sa leka.”

¹⁷⁻¹⁸ Daka nagadil si Yakub sa kambalingan nilan lu kanu ama nin lu sa Kanaan. Pinagkuda nin kanu manga unta su manga wata nin taman kanu manga kaluma nin enggu inipapanedseg'in su manga ayam asal'a mauna taman sa pidtapik'in bun su langun nu kaaden a napantiali nin lu sa Padan-Aram. ¹⁹ Kanu timpu na kabpagawa nilan na tinegkaw ni Rakil su manga balahala^v a kadenan nu ama nin, ka dala lu si Laban ka napapanampad sa bumbul'u manga bili-bili nin. ²⁰ Na liu san na tinabu bun ni Yakub i entu sa dala nilan kapagetaw mawa kani Laban a taw a Aram.

²¹ Namagayas sekanin gemanat a it'in su langun taman nin. Da matana-tana na linemipag sekanin lu kanu lawas'a ig'u Yupratis enggu sinemangul 'bpawang lu kanu kabakuludan nu Giliad.

^v**31:19 Balahala** Nia nin maena na su pinangumbal bu nu taw a mana tinataw atawa ka rebultu asal'a masimba nilan.

Su Kinaseled'i Laban kanu Yakub

²² Na kanu ikatelu nin gay na pinakatawan kani Laban i minawa si Yakub. ²³ Daka pinaunut'i Laban su manga pagali nin a mama ka kanu dalem'u nakapitu gay na sineled'ilan bu si Yakub entu pan ka nasaut'ilan lu kanu kabakuludan nu Giliad.

²⁴ Kanu naipus a magabi na pibpayagan nu Kadenan si Laban a taw a Aram sa ukit a kinadtaginep sa nia nin kadtalu na “Pangingat ka a benal sa mapamagigis'engka si Yakub.”

²⁵ Na nakapatindog den ni Yakub su pegkakalebenan nin kanu kinagaus'i Laban lun enggu lu bun ba sa kabakuludan nu Giliad a entu napatindog si Laban enggu su manga pagali nin a mama sa kagakalebenan nilan.

²⁶ Daka pidtalu ni Laban si Yakub sa “Ngin i pinakaidan nengka a nia sa laki ka pinagakalan aku nengka taman sa pidtatanggiti'engka su manga wata ku a mana su nangasigkem sa kinabunua. ²⁷ Enduken ka pinagakalan aku nengka kanu kinaawa nengka sa dala ku katawi? U pidtalu nengka bu sa laki na makadsela-sela tanu pan kanu kaganat'u enggu kadsengalan kanu nu uni nu tambul enggu kutiapi. ²⁸ Da nengka demun apasa i masium ku su manga wata ku taman den kanu manga apu ku kanu kinaganat'u. Kababalan i nan a pinggula nengka! ²⁹ Aden kagaga ku sa kapakasakit ku sa leka, ugaid'a su Kadenan nu ama nengka na pidtalu ni aku nin kagina magabi sa ukit a taginepen sa di ku seka pamagigisen. ³⁰ Basi ginemanat ka kagina pegkiug ka den a benal 'bpaguli. Ugaid'a ngintu ka kinua nengka pan su manga kadenan ku?”

³¹ Nia nakasawal'i Yakub kani Laban na “Minggagan aku mawa kagina 'gkagilekan aku sa agawn nengka sa laki su manga wata nengka. ³² Ugaid'a makapantag kanu balahala nengka na paimatayan su apia entain i katunan nengka lun. Na sia kanu kaadapan nu manga pagali ta na pangilay ka u ngin i langun taman a leka ka kua ka.” Ugaid'a di katawan ni Yakub na si Rakil i tinemegkaw kanu balahala ni Laban.

³³ Entu pan na pinangilay ni Laban kanu pegkakalebenan ni Yakub, temundug na lu kani Lia taman den kanu pegkakalebenan nu dua kataw a panunugun ugaid'a dala nin matun su balahala nin. Daka linemudep sekanin kanu pegkakalebenan ni Rakil.

³⁴ Saleta na nakapagena ni Rakil su manga balahala lu kanu uyut'u ampis sa unta enggu inayanan nin. Pinangilay den ni Laban lu kanu pegkakalebenan ugaid'a dala nin matun. ³⁵ Nia pidtalu ni Rakil kanu ama nin na “Ampun aku ama sa di ku

kapedtindeg kagina nauma aku na gay.” Na apia kinayat den langun ni Laban na dala nin bun matun su manga balahala nin.

³⁶Na inetuan na lipunget si Yakub taman sa inidsan nin si Laban sa “Ngin i kadupangan ku sa leka? Ngin i kadusan ku ka mapasang a benal i kinapaneled'u sa laki? ³⁷Pinangilay nengka den kanu manga langun taman ku na ipailay nengka sa lekami u ngin i natun nengka a leka! Ibetad'engka sia kanu kaadapan nu manga taw ta enggu padtadayn ta i silan i kemukum u entain i ikelas sa lekita. ³⁸Kanu dalem'u nakaduapulu lagun na kaped aku nengka. Su manga bili-bili enggu su manga kambing'engka na dala kalebati na kabpamipis enggu apia sawalu kanu manga mandangan a bili-bili nengka na dala ku makan.^w ³⁹Amaika aden kanu manga ayam i 'bpagimatayan nu talaw a binatang na saki demun i pedsambi kanu minatay. Papembayadan nengka bun sa laki su manga ayam magidsan i tinegkaw sa malamag atawa ka tinegkaw sa magabi. ⁴⁰Kanu kagagabian na 'gkalasay aku kanu kayaw nu senang enggu pedtekgigen na tenggaw kanu kalalamagan taman sa di aku pakatulug. ⁴¹Namba i natala ku kanu dalem'u nakaduapulu lagun a kinanggalebek ku sa leka. Nakasapulu enggu pat lagun i kinanggalebek ku sa leka asal bu na mapangaluma ku su manga wata nengka enggu nakanem lagun kanu manga ayam'engka ugaid'a apia ka maitu na nakapidsan-pila nengka sinambian su sukay ku. ⁴²U kena aku bu pedtapiden nu Kadenan nu Ibrahim a su Kadenan a ipegkagilek'u ama ku a si Iskak na natatalanged ku i paganaten aku nengka sa apia sawalu na dala madtanggiti ku. Ugaid'a su Kadenan na nailay nin mambu su kamalasan ku enggu su kapasang'u kinanggalebek ku tembu sinapalan ka nin kagina magabi.”

Su Kapasadan nu Yakub enggu si Laban

⁴³Daka nia inisawal'i Laban kani Yakub na “Su manga babay a nia na manga wata ku enggu su manga wata nilan na manga apu ku. Su manga ayam a nia na laki taman sa langun nu 'gkailay nengka sia na laki. Ugaid'a iganat saguna na dala den manggula ku kanu manga wata ku taman den kanu manga wata nilan. ⁴⁴Na sia ka, ka mangaden ta sa kapasadan enggu mabaluy i nia a saksi sa lekita dua.”

^w**31:38** Sa ula-ula na Hibu na su pedtuganul sa bili-bili na nia nin bu kapakayan keman na su mandangan na bili-bili. Apia sawalu kanu babay nu bili-bili na da nin bun kana.

⁴⁵ Daka kinemua si Yakub sa watu ka pinatindeg'in a tademan ⁴⁶ taman sa pidtalu nin bun kanu manga taw nin i lelimud silan sa watu enggu ikamada nilan temambak. Na lu ba silan langun kineman kanu ubay nu inikamada a watu. ⁴⁷ Na binedtuan ni Laban su entu sa Yegar-Sahaduta,^x ugaid'a si Yakub na binedtuan nin sa Galid.^y

⁴⁸ Nia pidtalu ni Laban na “Su nia a inikamada a watu na mabaluy a saksi sa lekita saguna.” Entu ba i sabapan nin ka nabedtuan su entu a dalepa sa Galid ⁴⁹ enggu Mispaz^z kagina pidtalu bun ni Laban i “Bpangenin ku i edsulimanen ta nu Kadenan a Mapulu kanu kapebpitas ta. ⁵⁰ Amaika pakapasangan nengka i manga wata ku a nia, udi na mangaluma ka sa manga kaped na apia di ku 'gkailay na 'gkalendem ka i 'bpagilayn ta nu Kadenan.” ⁵¹ Na pidtalu bun ni Laban i “Ilay ka su inikamada ku a nia a watu sa pageletan ta enggu su watu a pinatindeg a tademan. ⁵² Su nia a inikamada enggu su nia a tademan a watu na saksi sa di aku lemampas lun sa kapakasakit ku sa leka enggu di ka bun lemampas kanu nia a pinatindeg a tademan sa kapakasakit'engka sa laki. ⁵³ Bpangenin ku kanu Kadenan ni Ibrahim enggu su kadenan ni Nahur na silan i kemukum sa lekita.”

Guna su maitu na midsapa si Yakub sia kanu ingala nu Kadenan a ipegkagilek'u ama nin a si Iskak sa pagadatan nin su dulunan. ⁵⁴ Daka migkurban si Yakub kanu Kadenan lu kanu bakulud a entu taman sa pinangenggat'in su langun nu pagali nin lu sa edtatagapeda silan keman. Guna silan makapasad keman na lu silan napalepas sa magabi kanu bakulud a entu. ⁵⁵ Kanu kinagkapita nin na sinium enggu pinalihalan ni Laban su manga wata nin taman kanu manga apu nin entu pan ka minuli sekanin.

32

Su Kinapagadil'u Yakub sa Kapagilaya nilan kani Isaw

¹ Na tinemalus si Yakub apeg'u sakatiwalayan nin. Na kanu kabpelalakaw nilan na nadsumbak'ilan su manga malaikat. ² Guna silan masandeng'i Yakub na nia nin

^x31:47 Nia maena nu **Yegar-Sahaduta** sa basa a Aram na *su inikamada a saksi*.

^y31:47 Nia maena nu **Galid** sa basa a Hibu na *su inikamada a saksi*.

^z31:49 Nia maena nu **Mispa** sa basa a Hibu na *tantawan* atawa ka sa English na *watchtower*.

pidtalu na “Nia ba su kampu nu Kadenan!” Tembu binedtuan nin i nia a dalepa sa Mahanaim.^a

³Na sinemugu si Yakub sa makauna sa lekanin lu kanu kaka nin a si Isaw lu sa Seir a bedtuan bun sa Idum. ⁴Nia nin inidtutuma kanilan na “Nia i edtalu nu kanu mapulu ku a si Isaw. Edtalu nu lun i ‘Saki si Yakub su ulipen nengka, kanu manga naipus a nia na lu aku migkakaleben kani Laban na nia pan i kauli ku. ⁵Saguna na madakel i sapi, kimar, bili-bili, kambing enggu panunugun ku. Pinauna ku i nakadtanggit a nia sa katigan ka 'gkapangingalap ku i matalima aku nengka.’ ”

⁶Guna makambalingan su sinugu na nia nilan pidtalu kani Yakub na “Nakalu kami den kanu suled'engka a si Isaw. Na sia den sekanin pedsangul enggu aden kaped'in a pat gatus kataw a manga mama sa kabpagalaw nin sa leka.” ⁷Daka nagilekan a benal si Yakub kanu entu a katigan taman sa binad'in sa dua kalumpukan su langun nu kaped'in taman kanu manga bili-bili, kambing, sapi enggu manga unta nin. ⁸Nia nin 'gkapagitung na “Amaika makauma si Isaw enggu bunun nin su salumpuk na makapalalaguy su salumpuk.”

⁹Daka nangenin-nengi si Yakub sa “Hu Kadenan nu ama ku lukes a si Ibrahim enggu Kadenan bun nu ama ku a si Iskak na tabangi aku! Pidtalu nengka sa laki i embalingan aku kanu dalepa ku enggu kanu manga pagali ku taman sa pidtalu nengka i tiakapan aku nengka sa mapia. ¹⁰Di aku pakadait kanu langun nu limu nengka sa laki a ulipen nengka ugaid'a lalayun aku nengka bun pedtabangan. Guna ku ganati su dalepa ku na dala nadtanggit ku nia tabia na su tungked^b ku ugaid'a saguna na dua kalumpukan den i kaped ku 'bpaguli. ¹¹'Bpangenin ku i ilipuas aku nengka kanu lima nu suled ku a si Isaw. 'Gkagilekan aku sa kanu kapagilaya nami na bunun kami nin apeg'u manga babay taman kanu manga wata. ¹²'Bpangenin ku i nia kagina pidtalu nengka sa laki i tiakapan aku nengka sa mapia taman sa pagkadakelen nengka su tupu ku a mana su pedtad lu kanu dedsan a di 'gkabilang.”

¹³Daka lu ba napalepas sa magabi si Yakub taman kanu manga kaped'in. Na kanu mapita na namili si Yakub kanu manga ayam a makaenggay nin kani Isaw. ¹⁴Na nia nin pinamili na dua gatus i babay a kambing enggu duapulu i mandangan, dua gatus

^a32:2 Nia maena nu **Mahanaim** sa basa a HIBRU na *dua timan a kampu*.

^b32:10 Su **tungked** a nia na manga nem kapis i kalendu nin. Katatapan a 'bpagusalen nu pedtameng sa ayam.

i babay a bili-bili enggu duapulu i mandangan,¹⁵ telupulu i babay a unta apeg'u manga pipis'in, patpulu i babay a sapi enggu sapulu i tudu, duapulu i babay a kimar enggu sapulu i tudu a kimar.¹⁶ Uman i sabalang na inipatuganul'in kanu isa a panunugun nin taman sa nia nin pidtalu kanu manga panunugun nin na "Una kanu den sa laki enggu edtundug-tundug kanu a aden pageletan nu uman i sabalang a ayam."

¹⁷ Daka pinapatan nin su nauna sa "Kanu kadsumbak'u kanu kaka ku a si Isaw enggu midsa sa 'Entain i mapulu nengka? Endaw ka 'bpagangay? Entain i kigkuan sa manga ayam a nia?'¹⁸ na nia nengka isawal na 'Nia kigkuan sa nia na kanu ulipen nengka a si Yakub. Ibpagenggay nin i nia kanu mapulu nin a si Isaw enggu pakatundug bun sekanin sa lekami.' "

¹⁹ Na maitu bun ba i inipapata nin kanu temundug taman kanu manga kaped a pedtuganul kanu manga ayam sa nia nin pidtalu na "Na maitu bun ba i edtalu nu langun kanu kaka ku a si Isaw amaika madsumbak'u sekanin,²⁰ enggu sigulu nu a madtalu nu i 'Su ulipen nengka a si Yakub na pakatundug bun sa lekami.' " Pidtalu nin i nia kagina nia nin 'gkapagitung na "Basi kapangungumpian ku sekanin kanu langun nu ibpagenggay ku lun a nia na kanu kapagilaya nami na basi ampunen aku nin."²¹ Na pinauna ni Yakub su manga ibpagenggay nin enggu lu pan sekanin napalepas sa magabi kanu pegkakalebenan nilan.

Su Kinagkisua nu Yakub lu sa Peniel

²² Ugaid'a kanu magabi ba a entu na ginemedam si Yakub ka inilipag'in kanu lawas'a ig'u Yabuk su dua kataw a kaluma nin taman kanu dua kataw a pegkakalaman nin a panunugun enggu su sapulu enggu isa a manga wata nin a mama.²³ Guna nin makalipag na inisukeli nin menem lemipag su langun nu tamuk'in²⁴ ugaid'a migkalidtabun si Yakub lu.

Daka aden mama a nakatekaw demun nakauma ka inigkisua nin si Yakub taman sa magan mapita.²⁵ Guna madsagipa nu mama i di nin magaga si Yakub na binetay nin i nia sa tebing na nalepu.²⁶ Daka nia pidtalu nu mama na "Pitasi aku ka magan den pedsisi i mapita!" Nia inisumpat'i Yakub na "Di ku seka pitasan nia tabia na palihalan aku nengka."²⁷ Na nia inidsa nu mama na "Entain i ngala nengka?" Nia nin inisawal na "Yakub."²⁸ Na nia pidtalu nu mama lun na "Su ngala nengka na kena den Yakub ugaid'a Israil kagina inidsigi nengka sa bagel su Kadenan enggu su

manga taw taman sa nanaban ka.”

²⁹ Daka pinangeni ni Yakub i “Edtalu ka pan sa laki i ngala nengka.” Nia nin inisawal na “Enduken ka ibpagidsa nengka pan i ngala ku?” Daka pinalihalan nin si Yakub.

³⁰ Na nia nadtalu ni Yakub kanu ginawa nin na “Nakapagadapa ku su Kadenan ugaid'a bibiag aku pan,” tembu binedtuan nin su dalepa a entu sa Peniel.^c ³¹ Na sinemebang den i senang kanu kinaganat'in lu ba a pedtiud-tiud bu kanu kabpelakaw nin. ³² Nia ba i sabap'in u enduken ka sampay saguna na di pegkan su manga taw a Israil sa kumindel'u tebing'a binatang kagina sia ba sa kumindel'u tebing binetay nu mama si Yakub.

33

Su Kinapagilaya nu Yakub enggu su Kaka nin a si Isaw

¹ Na da gaid mauget na nasandeng'i Yakub si Isaw a pakauma apeg'u pat gatus a taw nin a mama. Daka pinalu ni Yakub su manga wata kanu manga ina nilan. ² Na inatul'i Yakub mapadtundug-tundug su sakambinabatan nin a nia nauna na su dua kataw a panunugun taman kanu manga wata nilan, nia menem temundug na si Lia enggu su manga wata nin, na si Rakil enggu si Yusup menem i temampal sa ulian. ³ Daka minuna si Yakub kanilan na gagalu nu kabpagubay nin kanu kaka nin na nakapitu sekanin nakasugiud. ⁴ Ugaid'a pinalalaguy sekanin malaw ni Isaw enggu kinakep'in taman sa sinium'in. Na nakauliang silan dua. ⁵ Guna mailay ni Isaw su manga babay taman kanu manga wata nin na nia nin nakaidsa na “Entain i manga kaped'engka a nia?”

Nia inisawal'i Yakub na “Namba su inipalihala nu Kadenan kanu ulipen nengka.” ⁶ Daka minubay su manga panunugun taman kanu manga wata nilan enggu sinemugiud. ⁷ Na tinemundug menem si Lia taman kanu manga wata nin ka sinemugiud entu pan ka nia den mauli a minubay na si Rakil enggu su wata nin a si Yusup ka sinemugiud bun.

⁸ Daka nia menem nakaidsa ni Isaw na “Ngin i maena nu manga ayam a entu a nadsumbak ku?” Nia inisawal'i Yakub na “Ibpagenggay i entu nu ulipen nengka sa

^c32:30 Su *Peniel* a nia na mana makalagid sa *beneng'u Kadenan* sa basa a Hibu.

leka.”⁹ Ugaid'a nia pidtalu ni Isaw na “Di ka den ali ku ka madakel den i kaaden ku.”¹⁰ Nia nakasawal'i Yakub na “Bpangenin ku i talima ka den su ibpagenggay nu ulipen nengka u saben-sabenal a mapia den i 'gkanggiginawa nengka sa laki. Su bantang'in na kanu kinailay ku bu sa buntal'engka na mana ku bun nailay su Kadenan ka tinalima aku nengka sa mapia.¹¹ Na 'bpangenin ku i talima ka su ibpagenggay ku sa leka suled ku, ka su Kadenan na ipegkalimu aku nin enggu pembalilidsekian aku nin.” Na kagina ka ipedtegel'i Yakub lun na tinalima nin bun.

¹² Daka nia pidtalu ni Isaw lun na “Temalus tanu kanu kabpelalakaw ka enggu ku sekanu 'gkaunutan.”¹³ Ugaid'a nia inisawal'i Yakub na “Basi sia kami demun pan suled ku. Kagina su manga wata ku na mangalumbat enggu 'gkalidu bun i ginawa ku kanu manga ayam a papedsusu kanu manga pipis'ilan. Amaika mategel i nia sa kasedseg lun sa apia kagagabian bu na matay silan langun.¹⁴ 'Bpangenin ku i una kanu den sa lekami ka edtatagitu kami bu kanu manga wata apeg'u manga ayam sa endaw i magaga nilan taman a makapagilaya ta bun lu sa Seir.”

¹⁵ Na nia pidtalu ni Isaw lun na “Suguti aku maitu a katabunan ku seka kanu manga taw ku.” Ugaid'a nia inisawal'i Yakub na “Di ka den suled ku. Di ka den 'bpebidua i ginawa nengka. Nia balapantag na mapia den i 'gkanggiginawa nengka sa laki.”

¹⁶ Na kanu entu bun ba a gay na minuli si Isaw lu sa Seir apeg'u manga taw nin.
¹⁷ Daka lu tinemalus si Yakub apeg'u manga kaped'in sa dalepa a Sukut enggu mimbalay silan lu ba taman sa pinaumbalan nin bun sa manga balal su manga ayam'in. Nia ba i sabapan na kinabedtu kanu nia a dalepa sa Sukut.^d

Su Malilintad a Kinauma nu Yakub lu sa Sikem

¹⁸ Na nia mauli na malilintad bun i kinauma ni Yakub lu sa dalepa a Sikem a lu sa Kanaan kanu kinambalingan nin ganat sa Padan-Aram. Daka lu sekanin napatindeg sa pegkakalebenan nin kanu masiken sa siudad'u Sikem.¹⁹ Guna su maitu na pinamasa nin su lupa a entu a pindadalepan nin kanu manga wata ni Hamur a ama ni Sikem sa alaga na magatus timan a pilak.²⁰ Daka minumbal sekanin lu ba sa pegkurbanan a binedtuan nin sa El-Elohe-Israil.^e

^d33:17 Nia maena nu *Sukut* sa basa a Hibru na *manga balal*.

^e33:20 Nia maena nu *El-Elohe-Israil* sa basa a Hibru na basi *su Kadenan na Kadenan*

34

Su Kinagkudi ni Sikem kani Dina

¹ Isa a gay na si Dina a wata ni Lia kani Yakub na tinemalaw ka kinakap'in su manga laga a tunganay kanu dalepa a entu. ² Guna sekanin madsima ni Sikem a wata ni Hamur a isa a Hib a datu nu entu a dalepa na sinigkem'in si Dina ka pinggiabuan nin. ³ Ugaid'a naulug i pamusungan ni Sikem kani Dina enggu inikalimu nin taman sa pinangungumpian nin asal'a kalilinian bun sekanin nu laga. ⁴ Na inimbitiala ni Sikem su ama nin a si Hamur sa nia nin pidtalun na "Ipanalanguni aku nengka kanu laga a nia."

⁵ Guna katawi ni Yakub i su wata nin a si Dina na pinggiabuan na dala den sekanin 'gkenu-kenu taman a dala makauma su manga wata nin a pedtuganul kanu manga ayam lu sa malinawag.

⁶ Daka linemu si Hamur a ama ni Sikem kani Yakub enggu inimbitiala nin i nia. ⁷ Guna katawi nu manga wata ni Yakub su nanggula na minuli silan ebpun lu sa malinawag. Na nakeduan silan taman sa nalipunget a benal silan sabap kanu mawag a pinakaidan ni Sikem kanu suled'ilan a nakadtanggit sa kayayan kanu Israil. Su nia a pinggula ni Sikem na kadupangan na di dait a penggulan.

⁸ Ugaid'a nia pidtalun ni Hamur kanilan na "Sabensabenal a 'gkalinian ni Sikem su wata nu. Na 'bpangenin ku i suguti nu a mapangaluma sekanin nu wata ku. ⁹ Suguti nu i makanggia-giamunga tanu. Ipapangaluma nu su manga laga nu sa lekami enggu ipapangaluma nami bun su manga laga nami sa lekanu. ¹⁰ Amaika maitu na mapakay kanu den endalepa sia kanu dalepa nami sa apia endaw kanu pegkiug. Makambayabaya kanu sa kapamantiali nu sia taman sa kapakayan kanu bun a makaaden sa lupa sia."

¹¹ Na nia pidtalun ni Sikem kanu ama ni Dina taman kanu manga suled'in na "Bpangenin ku sa lekanu i ikalimu aku nu, enggu apia ngin i ipatut'u sa laki na inggay ku sa lekanu. ¹² Edtalun nu sa laki apia ngin i kadakel a 'gkalinian nu a makasunggud ku enggu ngin i 'gkalinian nu a inggay ku sa lekanu ka inggay ku, suguti aku nu bu a mapangaluma ku su laga nu."

nu Israil.

¹³ Na sabap kanu kinapakaid'i Sikem kanu suled'ilan na dala embantangan su manga wata ni Yakub kanu kinasawal'ilan kani Sikem enggu kanu ama nin. ¹⁴ Nia nilan inisawal na “Di kami makasugut sa makapangaluma su suled'ami sa mama a dala mapaletak,^f kagina makapananggit i entu sa kayayan sa lekami. ¹⁵ Makasugut kami bu u mayun kanu a makailing sa lekami sia kanu kapaletak'u kanu langun nu manga mama nu. ¹⁶ Entu pan na mayun kami sa kanggia-giamunga tanu enggu endadalepa kami sia sa lekanu taman sa maisa su bangsa tanu. ¹⁷ Ugaid'a u di kanu pakaayun sa kapaletak sa lekanu na kuan nami su suled'ami ka mawa kami den.”

¹⁸ Na nalilinian ni Hamur taman kanu wata nin a si Sikem su kadtalu nilan a nia. ¹⁹ Daka dala den pagangga su manguda kanu kapenggula nin sa nia kagina nalilinian nin a benal si Dina. Na si Sikem i labi a 'bpagadatan nu manga taw sia kanu sakambinabatan ni Hamur kanu nia a dalepa. ²⁰ Kagina ka maitu na linemu si Hamur apeg'u wata nin a si Sikem kanu pembatunan sa bitiala a lu kanu bengawan nu siudad ka inimbitiala nilan su manga mama nu siudad a entu. ²¹ Nia nilan pidtalu na “Su manga taw a nia na malilintad sa lekitanu. Enduken u sugutan tanu silan a endalepa sia enggu makapambaya-baya silan sa kapamantiali? Kagina su kalupan sia na maulad gaid enggu makanggia-giamunga tanu pan kanilan. ²² Ugaid'a su manga taw a nia na makaayun bu sa kandalepa nilan sia enggu su kaisa nu bangsa tanu amaika mapaletak su uman i manga mama sia a mana bun silan a entu a napaletak. ²³ Kena ba mabaluy pan a lekitanu su langun nu manga pangangayamen nilan taman den kanu manga kaaden nilan? Nia tanu bu penggulan na makaayun tanu kanilan ka enggu silan pakandalepa sia.” ²⁴ Na minayun su langun nu manga mama lu kanu bengawan nu siudad kanu bitiala ni Hamur enggu si Sikem. Daka pinaletak su langun nu manga mama taman den kanu langun a makagaga pan embunua.^g

²⁵ Ulian nu ikatelu nin gay kanu timpu a 'bpanalang-talang i lebag'u kinapaletak kanilan na su dua kataw kanu wata ni Yakub a si Simiun enggu si Libi a tebped sa pused'i Dina na kinemua sa sundang ka sinulung'ilan su siudad sa dala mapangantap taman sa binunu nilan su langun nu manga mama. ²⁶ Binunu nilan bun kanu sundang

^f34:14 Su kadtalu a *paletak* na nia nin maena sa basa a Tagalog na *tuli*. Nia ba su tanda nu kapasadan nu Kadenan kani Ibrahim (*Manga Awal 17 ayat 10*).

^g34:24 *Kanu langun a makagaga pan embunua* Sia sa basa a HIBRU na *kanu langun a mama a makagaga lemiu kanu siudad*.

si Hamur apeg'u wata nin a si Sikem taman sa kinua nilan si Dina lu kanu walay ni Sikem entu pan ka minuli silan. ²⁷ Daka linudepan nu manga wata ni Yakub su nangabunu ka namakut silan manggua-gua kanu siudad a suli nilan kanu kinanggiabu kanu suled'ilan. ²⁸ Pinangua nilan su langun nu manga bili-bili enggu manga kambing, manga sapi enggu su manga kimar taman den kanu endaw i nagaga nilan kemua magidsan i lu sa siudad enggu lu kanu malinawag. ²⁹ Kinua nilan su langun nu manga tamuk enggu apia ngin a lu kanu manga walay. Pinanigkem'ilan bun su manga babay taman den kanu manga wata.

³⁰ Na guna katawi ni Yakub su pinggula ni Simiun enggu si Libi na nia nin pidtalu kanilan na “Binudsengan nu a benal su ngala ku kanu manga taw nu nia a dalepa pagidsan i kanu manga Kanaan enggu kanu manga Piris. Na u magisa-isa silan sa kabunu nilan sa lekitanu na mana tanu bu tungaw. Na maibped-ibped tanu langun, saki enggu su langun nu sakambinabatan ku.” ³¹ Ugaid'a nia nilan inisawal na “Dait ba a pakabulugan nin su suled'ami ka iniling'ilan sa sundal?”

35

Su Kinambalingan nu Yakub lu sa Betel

¹ Na pidtalu nu Kadenan kani Yakub i “Saki su Kadenan a mibpapayag sa leka lu sa Betel kanu kinapalaguy nengka kanu kaka nengka a si Isaw. Na pamagayas ka lemu sa Betel ka lu ka ba endalepa enggu umbali aku lu ba sa pegkurbanan.”

² Daka pidtalu ni Yakub kanu sakambinabatan nin taman kanu manga kaped'in i “Idtug'u su manga balahala nu enggu limpiu nu su badan nu sa kaikelas'u taman sa edsambi kanu sa balegkas. ³ Na magadil tanu ka 'bpele tanu sa Betel ka enggu aku pakaumbal sa pegkurbanan kanu Kadenan a tinemabang sa laki kanu timpu nu kamalasyon ku enggu pedtapiden aku nin apia endaw aku 'bpagangay.” ⁴ Kagina ka maitu na inenggay nilan kani Yakub su langun nu manga balahala nilan taman den kanu pakayan nilan a pamalang enggu inilebeng'i Yakub lu kanu atag'u masela a kayu a masiken sa Sikem. ⁵ Guna su pengganat den silan na su gilek a ganat kanu Kadenan na nakatingguma kanu manga taw kanu manga dalepa a masiken sa kanilan asal'a dala makatika semeled kanilan.

⁶ Nia mauli lu na si Yakub enggu su langun nu manga kaped'in na nakauma bun lu sa Lus a nia bun ba su Betel a sakup'u kalupan na Kanaan. ⁷ Daka minumbal sekanin

lu ba sa pegkurbanan enggu binedtuan nin su lugal a entu sa El-Betel^h kagina sia ba mibpapayag sa lekanin su Kadenan kanu kinapalaguy nin kani Isaw. ⁸ Na si Diburah a linemibal kani Ribeka iganat pan sa wata na minatay enggu inilebeng lu kanu atag'u masela a kayu a lu kanu kababan nu Betel tembu binedtuan i kayu a entu sa Alun-Bakut.ⁱ

⁹ Guna makambalingan si Yakub lu sa Betel iganat lu sa Padan-Aram na mibpapayag menem sa lekanin su Kadenan taman sa pinalihalan nin si Yakub. ¹⁰ Nia pidtalu nu Kadenan sa lekanin na "Iganat saguna na kena den Yakub i itawag sa leka ka Israil." Maitu ba i kinabedtu nu Kadenan lun sa Israil. ¹¹ Nia pan pidtalu sa lekanin nu Kadenan na "Saki su Kadenan a Barakat sa Langun. Pagkadakel ka! San makabpun sa leka su mabagel a bangsa a bangsa nu manga tribu. Na su ped kanu manga tupu nengka na mabaluy a datu. ¹² Su kalupan a inibpasad ku kani Ibrahim enggu kani Iskak na inggay ku sa leka taman den kanu mangauma a tupu nengka." ¹³ Daka ginanatan sekanin nu Kadenan lu kanu dalepa a entu a pimbitalan nin lun.

¹⁴ Na napatindog si Yakub sa watu a tademan lu kanu dalepa a entu a pimbitalan nu Kadenan lun taman sa binubusan nin sa panginginemen enggu lana ka inidsela-sela nin kanu Kadenan. ¹⁵ Binedtuan ni Yakub su dalepa a entu sa Betel^j kagina sia ba sekanin inimbitala nu Kadenan.

Su Kinagemaw ni Buniamin enggu su Kinapatay ni Rakil

¹⁶ Ulian nu entu na ginanatan nilan su Betel. Guna su pakasiken den silan lu sa Iprat na binalilit si Rakil taman sa 'gkapasangan a benal sekanin pembata. ¹⁷ Na sia kanu kapasang'u kapembata nin na nakagemaw bun su wata enggu nia nadtalu nu walian na "Pakabagel ka i manggiginawa nengka ka wata a mama menem i pembata nengka." ¹⁸ Daka kanu kapebpaya ni Rakil na nanggungalan nin su wata sa Ben-oni^k bagu sekanin natebpedan na napas ugaid'a si Yakub na Buniamin^l i

^h35:7 Nia maena nu **El-Betel** sa basa a Hibru na *Kadenan nu Betel*.

ⁱ35:8 Nia maena nu **Alun-Bakut** sa basa a Hibru na *su masela a kayu a tinugan na lu*.

^j35:15 Nia maena nu **Betel** sa basa a Hibru na *walay nu Kadenan*.

^k35:18 Nia maena nu **Ben-oni** sa basa a Hibru na *wata a mama kanu kamalasyan ku atawa ka wata a mama kanu gagaw ku*.

^l35:18 Nia maena nu **Buniamin** sa basa a Hibru na *wata a mama kanu kawanan ku*

ininggungala nin lun.

¹⁹ Guna matay si Rakil na lu nilan nakalebeng kanu ubay nu lalan a ipedsangul sa Iprat a bedtuan bun sa Bitlihim. ²⁰ Daka napatindeg si Yakub sa watu a tanda lu kanu lebeng'i Rakil enggu sampay saguna na lu pamun i tanda a entu.

²¹ Na tinemalus si Israil^m apeg'u manga kaped'in kanu lakaw nilan taman sa pinatindeg'ilan su pegkakalebenan nilan guna silan makalampas sa Migdal-Eder.ⁿ

²² Gagalu nu kapendalepa nilan lu na dinulug'i Rubin si Bilha a kaluma nu ama nin taman sa natawan ni Israil i nanggula a entu.

Su manga Wata a Mama nu Yakub

Sapulu enggu dua den i wata a mama ni Yakub. ²³ Nia su manga wata ni Yakub kani Lia. Su kaka sa langun na si Rubin, temundug na si Simiun, si Libi, si Yahuda, si Isakar entu pan ka si Sibulun. ²⁴ Sia menem kani Rakil na si Yusup enggu si Buniamin. ²⁵ Na sia menem kani Bilha a panunugun ni Rakil na si Dan enggu si Naptali. ²⁶ Nia nin menem wata sia kani Silpa a panunugun ni Lia na si Gad enggu si Asir. Nia ba su manga wata a mama a nambata sa lekanin lu sa Padan-Aram.

Su Kinapatay nu Iskak

²⁷ Na minuli si Yakub lu kanu ama nin a si Iskak lu sa Mamri a lu tampal sa Kiriatarba a bedtuan bun sa Hibrun. Na sia bun ba nakandadalepa si Ibrahim. ²⁸ Na su umul'i Iskak na nakagaus sa magatus enggu walupulu lagun ²⁹ bagu sekanin nauma na limu nu Kadenan enggu inilebeng sekanin nu manga wata nin a si Isaw enggu si Yakub.

36

Su Tarsilan kani Isaw

¹ Nia ba su nakasulat makapantag kanu manga tupu ni Isaw a bedtuan bun sa Idum.

kagina su kawanan a lima na tanda sa mabagel.

^m**35:21** *Israil* Si Yakub na sekanin bun si Israil.

ⁿ**35:21** Nia maena nu *Migdal-Eder* sa basa a Hibru na *tantawan* a *'bpanandengan kanu manga ayam*.

²Na nangaluma si Isaw sa manga babay a Kanaan a si Adah enggu si Uhulibama. Si Adah na wata ni Ilun a taw a Hit. Si Uhulibama menem na wata ni Anah. Si Anah na wata ni Sibiun a taw a Hib. ³Na pinangaluma nin bun su wata ni Ismail a si Basimat a suled'i Nibayut. ⁴Nia wata a mama ni Isaw kani Adah na si Elipas enggu sia kani Basimat na si Ruel. ⁵Sia menem kani Uhulibama na nia nin manga wata a mama na si Yeus, si Yalam enggu si Kurah. Na langun nu nia a manga wata a mama ni Isaw na pimbata lu sa Kanaan.

⁶Na pinitas'i Isaw su suled'in a si Yakub taman sa minalat sekanin kanu ped a kalupan. Pinaunut'i Isaw su manga kaluma nin, su manga wata nin enggu su manga taw nin. Na init'in bun su manga ayam'in taman den kanu manga tamuk a napantiali nin lu sa Kanaan. ⁷Minitas sekanin kagina su dayag'u pendadalepan nilan na di den pakagaga kanu manga ayam'ilan ka 'bpagiseg bun i kadakel'in. ⁸Daka lu mindalepa si Isaw kanu kabakuludan nu Seir. Si Isaw na bedtuan bun sa Idum.

⁹Nia su tarsilan kani Isaw a katupuan nu manga Idum a lu 'bpamendalepa kanu manga bakulud'u Seir. ¹⁰⁻¹²Nia nin wata a mama kani Adah na si Elipas. Na nia menem manga wata a mama ni Elipas na si Teman, si Umar, si Zepu, si Gatam enggu si Kenas. Na si Amalik menem i wata ni Elipas kanu ikadua a kaluma nin a si Timna. Silan ba a nia su manga apu ni Isaw kanu kaluma nin a si Adah.

Na su wata a mama ni Isaw kani Basimat na si Ruel. ¹³Nia menem manga wata a mama ni Ruel na si Nahat, si Zira, si Samah enggu si Misa. Silan ba a nia su manga apu ni Isaw kanu kaluma nin a si Basimat. ¹⁴Nia menem manga wata ni Isaw kanu kaluma nin a si Uhulibama a wata ni Anah a wata ni Sibiun na si Yeus, si Yalam enggu si Kurah.

¹⁵Nia su manga 'gkaunutan^o a manga wata ni Isaw. Nia manga muliataw ni Elipas a kaka a wata ni Isaw na si Teman, si Umar, si Zepu, si Kenas, ¹⁶si Kurah, si Gatam enggu si Amalik. Nia ba langun su 'gkangaunutan a manga wata nu wata ni Adah a si Elipas lu kanu kalupan nu Idum.

¹⁷Na nia menem muliataw nu wata ni Isaw a si Ruel na si Nahat, si Zira, si Samah enggu si Misa. Nia ba langun su 'gkangaunutan a manga wata ni Ruel a wata nu kaluma ni Isaw a si Basimat lu kanu kalupan nu Idum.

^o**36:15** Su manga ngala nu 'gkaunutan a nia na inibedtu bun kanu manga lumpukan enggu kanu manga pendalepan nilan.

¹⁸ Na nia menem muliataw nu kaluma ni Isaw a si Uhulibama na si Yeus, si Yalam enggu si Kurah. Nia ba langun su 'gkangaunutan a manga wata nu kaluma ni Isaw a si Uhulibama a wata ni Anah. ¹⁹ Silan ba a entu langun i manga 'gkaunutan nu manga lumpukan a nakabpun kani Isaw a bedtuan bun sa Idum.

Su Tarsilan kanu Tunganay a manga Taw lu sa Seir

²⁰⁻²¹ Nia su tarsilan kanu manga wata-mama ni Seir a taw a Hur. Nia ba a entu manga wata-mama ni Seir na si Lutan, si Subal, si Sibiun, si Anah, si Disun, si Iser enggu si Disan. Silan ba a nia su manga 'gkaunutan nu lumpukan nu Hur a tunganay kanu kalupan na Idum. ²² Na su manga wata-mama menem'i Lutan na si Huri enggu si Hemam. Si Lutan na aden suled'in a babay a bedtuan sa Timna. ²³ Su manga wata-mama ni Subal na si Alban, si Manahat, si Ibal, si Sipu enggu si Unam. ²⁴ Na su manga wata-mama menem'i Sibiun na si Ayah enggu si Anah. Sekanin su Anah a nakatun sa bualan a mayaw a ig lu kanu pabpanadtaban kanu timpu a kapedtuganul'in kanu manga kimar^p nu ama nin. ²⁵ Na su manga wata ni Anah na si Disun enggu su wata nin a babay a si Uhulibama. ²⁶ Na su manga wata-mama menem'i Disun na si Hemdan, si Isban, si Itran enggu si Kiran. ²⁷ Su manga wata-mama ni Iser na si Bilhan, si Saban enggu si Akan. ²⁸ Na su manga wata-mama menem'i Disan na si Yus enggu si Aran. ²⁹ Na su manga 'gkaunutan nu lumpukan nu Hur na si Lutan, si Subal, si Sibiun, si Anah, ³⁰ si Disun, si Iser enggu si Disan. Nia ba su manga 'gkaunutan nu manga Hur lu sa kalupan na Seir.

Su manga Sultan nu Idum

³¹ Bagu naadenan na manga sultan su manga taw a Israil na nadsultanan den su kalupan na Idum. Nia su kinadtundug-tundug'u kinadsultan nilan ³² na si Bila a wata ni Biur i nauna a midsultan lu sa kalupan na Idum. Su siudad'in na binedtuan sa Dinhaba. ³³ Guna matay si Bila na nia menem nakatundug edsultan na si Yubab a wata ni Zira a taw sa Budsra. ³⁴ Guna matay si Yubab na nia menem nakatundug edsultan na si Husam a taw sa Teman. ³⁵ Guna matay si Husam na nia menem nakatundug edsultan na si Hadad a wata ni Bedad. Si Hadad na taw sa Abit. Na si Hadad ba a nia i tinemaban kanu manga sundalu nu manga Midian lu sa Muab. ³⁶ Guna matay si Hadad na nia menem nakatundug edsultan na si Samlah a lu ganat

^p36:24 Su *kimar* na lagid'u kuda ugaid'a manaut bu sa kuda.

sa Masrika. ³⁷ Guna menem matay si Samlah na nia menem nakatundug edsultan na si Saul a taw sa Rihubut a lu tampal kanu lawas'a ig'u Yupratis. ³⁸ Guna menem matay si Saul na nia menem nakatundug edsultan na si Baal-Hanan a wata ni Akbul. ³⁹ Guna menem matay si Baal-Hanan a wata ni Akbul na nia menem nakatundug edsultan na si Hadar a taw sa Pau. Nia kaluma ni Hadar na si Mihitabel a wata a babay ni Matrid a wata ni Mesahab.

Su manga 'Gkangaunutan a manga Wata ni Isaw

⁴⁰ Na nia manga ngala nu 'gkangaunutan a ganat kani Isaw sia kanu kanilan a dalepa enggu lumpukan na si Timna, si Alba, si Yetit, ⁴¹ si Uhulibama, si Ilah, si Pinun, ⁴² si Kenas, si Teman, si Mibsal, ⁴³ si Magdiel enggu si Iram. Na silan ba a entu su manga 'gkaunutan nu manga Idum sia kanu kalupan a pindalepan nilan. Si Isaw i katupuan nu manga Idum ba a nia.

37

Su Taginepen nu Yusup

¹ Su Yakub na lu pendalepa kanu inged sa Kanaan a pindadalepan nu ama nin a si Iskak.⁹

² Nia ba su nakasulat makapantag kanu manga tupu ni Yakub.

Na nakasapulu enggu pitu lagun pan i umul'i Yusup a wata ni Yakub na pedtabangan den ni Yusup su manga suled'in a mama sa kapedtuganul kanu manga ayam'ilan. Na su manga suled'i Yusup a entu na manga wata nu ama nin kanu manga kaluma nin a si Bilha enggu si Silpa. Na inipanudtul'i Yusup kanu ama nilan su mawag a 'gkangguniat'u manga suled'in. ³ Na si Yusup i pinadtaya ni Israil' kanu langun nu manga wata nin a mama sabap sa pimbata sekanin kanu timpu a lukes den gaid si Israil. Kagina ka maitu na inumbalan sekanin ni Israil sa lambung a pedtinang.⁵ ⁴ Ugaid'a guna kasipati nu manga suled'in i sangat den i kapapedtaya ni

⁹37:1 *Iskak* Nia bun ba su Nabi Iskak a wata nu Nabi Ibrahim.

¹37:3 *Israil* Nia ba su ngala nu Yakub a inisambi nu Kadenan.

⁵37:3 *Lambung a pedtinang* Malendu i nia taman sa lisen enggu malendu bun i ngelay nin.

Yakub kani Yusup kumin kanilan na nabensian na ginawa nilan si Yusup taman sa da den mapia a bitiala nilan lun.

⁵ Kanu isa a gay na midtaginep si Yusup na pinanudtul'in i entu kanu manga suled'in na makin nalunsanan i kinabensi nilan sa lekanin. ⁶ Na nia pidtalu ni Yusup kanilan na “Pakikineg'u pan su taginepen ku a nia. ⁷ Nanguyun tanu kun sa bantad lu sa dalem. Daka midtindeg kun su pinanguyun ku enggu binalibet'u lekanu a pinanguyun ka sinugiudan nilan.” ⁸ Ugaid'a nia inisumpat'u manga suled'i Yusup sa lekanin na “Ngin! 'Gkapanganayanay nengka i kandatu nengka udi na kandatuan kami nengka?” Guna su maitu na lawan den i kinabensi nilan sa lekanin sabap kanu manga pidtalu nin enggu pantag kanu entu a taginepen nin.

⁹ Daka midtaginep menem sekanin enggu pinanudtul'in kanu manga suled'in sa tig'in “Nia ku menem pidtaginep na su senang kun enggu su ulan-ulan enggu su sapulu enggu isa a manga bitun na sinemugiud sa laki.” ¹⁰ Ugaid'a guna nin panudtula kanu ama nin enggu kanu manga suled'in na dinaway sekanin nu ama nin sa nia nin pidtalu na “Ngin i taginepen i leka a nan! Ngintu, 'gkapagitung'engka besen i saki enggu su ina nengka taman kanu manga kaka nengka na mamedsugiud sa leka?” ¹¹ Entu menem ba i ped a kinapangalikud sa lekanin nu manga suled'in. Ugaid'a langun nu entu a pinanudtul'i Yusup na initagu sa ginawa nu ama nin.

Su Kinabpasa kanu Yusup nu manga Suled'in

¹² Na kanu isa a gay na pinapanadtab'u manga suled'i Yusup su manga ayam'u ama nilan lu kanu manga damautan a masiken sa dalepa a Sikem. ¹³ Na nia pidtalu ni Israil kani Yusup na “Dikena ba napapanadtab su manga suled'engka lu sa Sikem? Na lu ka, ka tundug ka silan.” Na nia nin inisawal na “Uway, temundug aku.” ¹⁴ Daka pidtalu pan nu ama nin i “Lu ka den ka ilay ka u ngin i betad'u manga suled'engka enggu su manga ayam tanu. Panudtuli aku bu endaw i kambalingan nengka.” Na pinaganat'in den ba a entu si Yusup ebpun kanu kadatalan nu Hibrun.

Na guna sekanin makauma sa Sikem ¹⁵ na aden isa a mama a nakadsuliman kani Yusup a pendadalakaw lu kanu manga damautan. Daka inidsan sekanin nu mama a entu sa “Ngin i 'bpangilayn nengka?” ¹⁶ Nia inisawal'i Yusup na “Bpangilayn ku su manga suled ku. Mapakay a makatutulu nengka sa laki u endaw den silan papebpanadtab?” ¹⁷ Nia pidtalu nu mama na “Ginemanat den silan, ka nia ku nakineg na lu silan 'bpagangay sa Dutan.” Guna su maitu na tinundug'i Yusup silan

lu sa Dutan daka lu nin ba silan nauman.

¹⁸ Ugaid'a mawatan pan si Yusup na nasandeng den nu manga suled'in. Na unan nu kapedsupeg'in kanilan na 'bpamagayunan nilan i kaimatay lun ¹⁹ sa nia pedtalun nu uman i isa na "Nan den su datu nu patataginep! ²⁰ Entanu den ka imatayan tanu sekanin enggu idtug tanu lu kanu isa kanu manga kalut. Nia tanu bu edtalun na kinan sekanin na talaw a binatang na ilayn tanu kun ba u ngin i manggula nu taginepen nin." ²¹ Ugaid'a guna i entu makineg'i Rubin na inapas'in i makalipuas'in si Yusup kanu kabpagimatay lun sa nia nin pidtalu kanilan na "Di tanu sekanin imatayan! ²² Di nu papedtuga i lugu nin. Idtug'u bu sekanin kanu nia a kalut a sia kanu damautan ugaid'a di nu bu sekanin mapakasakiti." Pidtalu nin i entu ka enggu nin pakalipuas si Yusup enggu makambalingan sekanin kanu ama nilan.

²³ Na guna den makaubay si Yusup kanu manga suled'in na linuwas'ilan su pimbagekas'i Yusup a lambung a pedtinang. ²⁴ Daka tinundan nilan sekanin ka inidtug'ilan lu kanu kalut. Su kalut a entu na dala ig'in.

²⁵ Na kanu kapegkan nilan na aden nasandeng'ilan a manga tupu nu Ismail a ebpun sa Giliad. Na su manga unta nilan na linulanan sa embalang-balang a manga mamut^t ka 'bpananggiten nilan lu sa Egypt. ²⁶ Daka nia pidtalu ni Yahuda kanu manga suled'in na "Dala mapagasil tanu amaika imatayan tanu su suled tanu enggu ipagena tanu su inipakaid tanu sa lekanin. ²⁷ Na makin tanu sekanin 'bpasan kanu manga tupu nu Ismail. Sa maya ba a ukrit na di tanu sekanin kapakasakitan kagina suled tanu bun sekanin enggu lugu tanu bun." Na inayunan mambu nu manga suled'in. ²⁸ Guna den 'bpagukit su manga padagang a taw sa Midian,^u na inabat'u manga suled'in mamagayas si Yusup lu kanu kalut ka pibpasa nilan sekanin sa alaga na duapulu timan a pilak.^v Na pidtapik den nu manga tupu nu Ismail si Yusup lu sa Egypt.

^t**37:25 Embalang-balang a manga mamut** Na su nia a manga mamut na makalagid sa banali enggu balsam a inusal'u manga taw sa Egypt kanu timpu a entu asal'a di maledak su bangkay na minatay. Inusal'ilan bun i nia a gamut enggu kamutan.

^u**37:28 Su taw sa Midian** na nia bun ba su manga tupu nu Ismail a ebpun sa Giliad.

^v**37:28 Duapulu timan a pilak** Nia su katatapan a alaga na manguda a ulipen a mama kanu timpu a entu.

²⁹ Na guna den makambalingan si Rubin lu kanu kalut na nailay nin i da den lu si Yusup. Na kinisi nin su balegkas'in.^w ³⁰ Na mimbalingan menem sekanin lu kanu manga suled'in sa nia nin pidtalu na "Da den lu su wata kanu kalut! Panun aku den?"

³¹ Daka kinua nilan su lambung'i Yusup enggu minimatay silan sa kambing ka inisumbuk'ilan su lambung a entu lu kanu lugu. ³² Na pidtapik'ilan su lambung a entu lu kanu ama nilan. Na nia nilan inipanudtul na "Natun nami i nia ba. Ilay ka u nia ba su lambung'u wata nengka atawa ka dikena." ³³ Na nakilala nu ama nilan su entu taman sa nia nin pidtalu na "Benal a kanu wata ku i nia! Kinan sekanin na talaw a binatang. Pidsalupet'in su wata ku a si Yusup!"

³⁴ Daka kinisi mambu ni Yakub su balegkas'in ka mimbalegkas sa saku⁸ enggu nauget a gay na ginagawan bu sekanin. ³⁵ Na 'bpelimpangen sekanin nu sakambinabatan nin ugaid'a di sekanin pegkiug 'bpelimpangen taman sa nia nin pidtalu na "Taman sa pakubulan na madtapik ku su gagaw ku kanu wata ku." Na nauliangan nin sa matanug su wata nin.

³⁶ Saleta na pibpasa den nu manga taw sa Midian si Yusup lu kanu Putipar a 'gkasaligan nu Piraun enggu 'gkaunutan nu manga pedtameng kanu tulugan lu sa Egypt.

38

Si Yahuda enggu si Tamar

¹ Guna su maitu den ba i nanggula na minitas si Yahuda kanu manga suled'in ka lu mibpawang kanu mama a taw sa Adulam a bedtuan sa Hira. ² Na aden lu ba babay a nadsima ni Yahuda a wata ni Sua a taw sa Kanaan daka pinangaluma ni Yahuda. Guna penduluga ni Yahuda su kaluma nin ³ na migkagingay taman sa mimbata sa wata a mama a pinggungalanan sa Ir. ⁴ Na guna 'gkagingay edsaluman su kaluma nin na mimbata menem sa wata a mama a pinggungalanan sa Unan. ⁵ Na migkagingay menem sekanin enggu wata bun a mama i pimbata nin a pinggungalanan sa Sila. Na

^w**37:29, 34** *Kinisi nin su balegkas* enggu *mimbalegkas sa saku* Na nia ba i adat-betad'u manga taw a nia amaika pegkalat i ginawa nilan udi na 'gkalidu i ginawa nilan.

kanu kinambata kani Sila na lu silan sa Kisib.

⁶ Na pinapangaluma ni Yahuda su kaka sa langun a wata nin a si Ir sa babay a bedtuan sa Tamar. ⁷ Ugaid'a si Ir na inimatayan nu Kadenan a Mapulu ka mawag i palangay nin. ⁸ Daka nia pidtalu ni Yahuda kani Unan na “Dulug ka su balu nu kaka nengka enggu inggulalan nengka su nakabpaliugat^x sa leka kanu balu nu kaka nengka sa kaenggan nengka sa muliataw su suled'engka.” ⁹ Ugaid'a katawan ni Unan i dikena lekanin su mamuliataw nin. Kagina ka maitu na uman nin ipembalagiuma su kaluma nu suled'in na lu nin papedtugan sa lupa ka enggu di nin kaadenan sa muliataw su suled'in. ¹⁰ Na da kalilini nu Kadenan a Mapulu su pinggula a entu ni Unan tembu inimatayan nin bun sekanin. ¹¹ Daka nia pidtalu ni Yahuda kanu mamanugang lun a si Tamar na “Lu ka demun pan edtangen kanu walay nu ama nengka taman a di pan pegkasela su wata ku a mama a si Sila.” Pidtalu nin bu i nia kagina 'gkagilekan sa matay si Sila a makailing kanu manga suled'in. Kagina ka maitu na minuli si Tamar lu kanu walay nu ama nin.

¹² Na naipus su manga timpu na minatay su kaluma ni Yahuda a wata ni Sua. Na guna kalipapasi su kinagagaw^y ni Yahuda na linemu sekanin sa Timna lu kanu 'bpanabungaw kanu manga bili-bili nin a kaped'in su pakat'in a si Hira a taw sa Adulam. ¹³ Na guna mapanuudtul kani Tamar i 'bpagangay sa Timna su panugangan nin ka papedtabungawan nin su manga bili-bili nin ¹⁴ na iniawa nin su balegkas'in sa kabaluan ka migkumbung sa tendung. Entu pan na minayan lu kanu 'bpeludepan sa Inaim a 'bpawang sa Timna kagina natagu sa ginawa nin i masela den si Sila ugaid'a da pamun sekanin ipakawing lun.

¹⁵ Na guna den sekanin mailay ni Yahuda na nia nin lun kataw na sundal kagina mindinapengan sekanin sa bias. ¹⁶ Kagina ka di nin 'gkakilala i entu ba su mamanugang lun na inubay nin lu kanu ligid'u lalan ka inidsan nin sa “Mapakay a dulugen^z ku seka?” Na nia nin inisumpat na “Ngin i makaenggay nengka kanu kadulug'engka sa laki?” ¹⁷ Na nia nin inisawal na “Pasigkilan ku seka sa pipis'a

^x**38:8 Nakabpaliugat** Nia ba i adat-betad'ilan na pangaluman nu suled su balu nu suled'in ka endaw i mambata nilan na lu makaunut kanu suled'in apia minatay den.

^y**38:12 Kalipapasi su kinagagaw** Sia sa adat-betad'ilan na di 'gkatalanged su kalendu nu gay sa kapenggagaw nilan kanu minatay.

^z**38:16 Dulugen** Inenggat'in embalagiuma.

kambing a ebpun kanu manga ayam ku.”

Pidtalu pamun ni Tamar i “Ngin mambu i pakapetan nengka sa laki taman a di nengka pan i entu makapasigkil?”¹⁸ Nia nin mambu pidtalu na “Ngin i kalinian nengka a makapakapet ku sa leka?” Na nia nin inisumpat na “Su ibpanatak'engka enggu su iket'in enggu su tungked'engka a nan.”

Na inenggay nin su langun na entu. Entu pan ka dinulug'in si Tamar taman sa migkagingay.¹⁹ Daka guna den maipus i entu na minuli si Tamar enggu iniawa nin su tendung'in ka iniselub'in menem su balegkas'in sa kabaluan.

²⁰ Saleta na inipasigkil'i Yahuda su pipis'u kambing'in kanu pakat'in a taw sa Adulam ka enggu nin makua 'bpaluman su inipakapet'in a entu kanu babay ugaid'a da nin den matun su babay.²¹ Na inidsan nin su manga taw kanu entu a dalepa sa “Endaw den su sundal^a kanu nia a ligid'u lalan?” Ugaid'a nia nilan inisawal na “Dala nailay nami a sundal sia.”²² Guna su maitu na mimbalingan sekanin lu kani Yahuda sa nia nin pidtalu na “Da ku sekanin matun. Nia pan pidtalu nu manga taw kanu entu a dalepa na da kun nailay nilan lu a sundal.”²³ Na nia inisawal'i Yahuda na “Lekanin den langun su entu ka edtatawan ta bu nu manga taw lu. Nia balapantag na napananggit'engka lun den mambu su nia a pipis'a kambing ugaid'a da nengka sekanin matun.”

²⁴ Na guna su manga telu ulan den na aden midtalu kani Yahuda sa “Si Tamar a mamanugang sa leka na midsundal taman sa migkagingay sekanin!” Na nia pidtalu ni Yahuda na “Pananggit'u sa liu ka tutungen sekanin.”²⁵ Kanu kabpananggit lun sa liu na napapait sekanin sa katigan kanu panugangan nin sa tig'in “Nagingay aku nu mama a kigkuan kanu nia ba a manga imu.” Pidtalu nin pan i “Kilala nengka u entain i kigkuan kanu nia a ibpanatak, su iket enggu su nia ba a tungked?”²⁶ Daka tinalima ni Yahuda i lekanin i entu enggu nia nin pidtalu na “Labi a ikelas sekanin kumin sa laki kagina da ku sekanin makapakawing kanu wata ku a si Sila.” Na da nin den sekanin duluga 'bpaluman.

^a**38:21** Su *sundal* sia na embidaya i maena nin kanu kadtalu sa Hibru sa ayat 15, kagina su ayat 15 na su sundal a katatapan saguna a 'gkailay kanu manga lalan. Ugaid'a su nia a sundal na nia nin maena sa Hibru na su sundal a 'bpamangamung kanu 'bpamedsimba sa kena tidtu a kadenan atawa ka kena tidtu i agama nin a mana su manga taw sa Kanaan a 'bpamedsimba sa rebultu.

Su Kinambata kanu Leping

²⁷ Guna mauma su gay nu kapembata ni Tamar na leping besen su kagingay nin.
²⁸ Na guna su pembata den sekanin na nia nauna ginememaw na su lima nu sakataw. Na kinapetan nu walian su lima nin ka iniketan nin sa maliga a tanul enggu nia nin pidtalun na “Nia ba i 'gkauna penggemaw.” ²⁹ Ugaid'a nia kinaketeng'u wata kanu lima nin na minuna den ba gememaw su leping'in. Na nia pidtalun nu walian na “Ngintu ka tinemegel ka lemiu?” Sabap sa entu na binedtuan sekanin sa ngala a Parez.^b ³⁰ Daka tinemundug menem gememaw su leping'in a iniketan sa tanul a maliga i lima nin na binedtuan menem sa ngala a si Zira.

39

Su Kinabilanggu kanu Yusup lu sa Egypt

¹ Guna den mapananggit si Yusup lu sa Egypt na pibpasa sekanin nu manga tupu nu Ismail lu kanu Putipar a 'gkasaligan nu Piraun^c enggu 'gkaunutan nu manga tameng kanu tulugan.^d ² Na migkakaleben si Yusup lu kanu walay nu mapulu nin a taw sa Egypt enggu tinapid sekanin nu Kadenan a Mapulu taman sa mimbantas sekanin. ³ Na nadsima nu mapulu nin a su Putipar i pedtapiden nu Kadenan a Mapulu si Yusup ka papembantasan nu Kadenan su langun nu penggalebeken nin. ⁴ Guna su maitu na nasuatan nin si Yusup tembu binaluy nin a 'gkasaligan. Sekanin i pinatiakap'in kanu walay enggu su langun nu kaaden nin. ⁵ Iganat kanu kinasalig'u Putipar kani Yusup kanu walay nin enggu su langun nu kaaden nin na pinambalilidseki nu Kadenan a Mapulu su walay nu Putipar a taw sa Egypt. Maitu bun su langun nu kaaden nin pagidsan i lu sa walay enggu lu sa 'bpangangawidan. ⁶ Na inisalig'u Putipar kani Yusup su langun nu kaaden nin taman sa apia ngin na di den 'bpangutiapan nu Putipar nia tabia a 'bpangutiapan nin bu na su pegken nin.

Na si Yusup na manisan a mama enggu mapia i pilalakaw nu lawas'in. ⁷ Na da gaid mauget na nabimban i ginawa nu kaluma nu Putipar kani Yusup taman sa nia nin

^b38:29 *Parez* Na nia nin maena sa basa a HIBRU na *tinemegel lemiu*.

^c39:1 *Piraun* Nia nin maena kanu manga taw sa Egypt na *Sultan*. Ugaid'a dikena nia su Piraun kanu timpu nu Nabi Musa.

^d39:1 *Tulugan* Nia nin maena na su walay nu sultan udi na datu nu dalepa.

lun pidtalu na “Dulug aku.”⁸ Ugaid'a da kiug si Yusup enggu nia nin pidtalu kanu kaluma nu mapulu nin na “Ilay ka! Su mapulu ku na di nin 'bpangutiapan su apia ngin sia kanu walay ka inisalig'in sa laki su langun nu kaaden nin sia.”⁹ Na dala salakaw a sinaligan kanu walay a nia ka saki bu. Apia ngin na dala ibpagungen nu mapulu ku nia tabia na seka a kaluma nin. Panun i katika ku enggula sa kabaladusan a nan a sungkang a benal kanu Kadenan?”¹⁰ Apia ka maitu sa uman-uman gay den i kabpelingasa nu babay sa lekanin na di bun sekanin ibpamamantag'i Yusup atawa ka da nin bun duluga.

¹¹ Aden isa a gay a linemudep si Yusup kanu walay ka penggalebeken nin su galebek'in ugaid'a dala lu su manga mama a taw nu walay. ¹² Na kinakangan nu babay su balegkas'in enggu nia nin lun pidtalu na “Dulug aku.” Ugaid'a nalalaguy sekanin lemiu a natagak'in su balegkas'in lu kanu lima nu babay. ¹³ Endaw i kinailay nu babay lu kanu lima nin i natagak'i Yusup su balegkas'in kanu kinapalalaguy nin ¹⁴ na tinawag'in su manga mama nu walay a entu ka nia nin pidtalu kanilan na “Ilay nu! Su Hibru a pinananggit'u kaluma ku sia na papegkayan tanu nin. Linudepan aku nin sia ka pegkiugan aku nin pegkudi ugaid'a nakalalis aku. ¹⁵ Endaw i kinalalis ku na nakapalalaguy sekanin a natagak'in su balegkas'in a nia.”

¹⁶ Daka tinimu nu babay su balegkas a entu taman sa kinauli nu mapulu ni Yusup, ¹⁷ ka inipanudtul'in lun su pantag sa entu sa nia nin pidtalu na “Su pinananggit'engka sia a Hibru a panunugun na linudepan aku nin ka papegkayan aku nin. ¹⁸ Ugaid'a endaw i kinalalis ku na nakapalalaguy sekanin taman sa natagak'in sia su balegkas'in.”

¹⁹ Na nasakit a benal i ginawa nu mapulu ni Yusup guna nin makeg su kadtalu nu kaluma nin a tig'in “Maya ba i kinapakaid sa laki nu panunugun nengka.” ²⁰ Daka inipabilanggu si Yusup nu mapulu nin lu kanu bilangguan nu manga pinamilanggu nu sultan.

Ugaid'a guna su lu si Yusup kanu bilangguan, ²¹ na pedtapiden bun sekanin nu Kadenan a Mapulu enggu inipailay nin lun su dala idsan nin a limu taman sa nasuat i ginawa sa lekanin nu mapulu nu 'bpamedtiakap kanu bilangguan. ²² Guna su maitu na sinaligan nin si Yusup sa katiakap'in kanu langun na manga bilanggu. Na langun na penggulan lu kanu bilangguan na si Yusup i pegkakataw lun. ²³ Na apia ngin na di den 'bpangutiapan nu mapulu nu 'bpamedtiakap kanu bilangguan si Yusup kagina

pedtapiden sekanin nu Kadenan a Mapulu enggu papembantasen nin su langun nu penggalebeken nin.

40

Su manga Taginepen lu sa Bilangguan

¹⁻² Na guna maipus su entu a nanggula na nakasungkang su 'gkaunutan nu 'bpanalagad sa pangi-nginemen enggu su 'gkaunutan nu 'bpangumbal sa pan kanu mapulu nilan a su sultan nu Egypt a su Piraun. Na nasakit a benal i ginawa nu Piraun kanu dua kataw a entu a 'gkangaunutan. ³ Daka inipabilanggu nin silan lu kanu 'gkaunutan nu manga pedtameng kanu tulugan nu Piraun lu kanu binilangguan kani Yusup. ⁴ Na lu inisalig'u 'gkaunutan nu manga pedtameng kanu tulugan kani Yusup su dua kataw a entu. Na nauget i kinadtatagapeda nilan lu kanu bilangguan.

⁵ Aden isa a magabi na midtaginep lu kanu bilangguan su 'bpanalagad sa pangi-nginemen enggu su 'bpangumbal sa pan kanu sultan nu Egypt. Ugaid'a embidaya su tadilan kanu taginepen nilan. ⁶ Na guna den 'gkapita na nadsuliman silan ni Yusup a 'gkangalidu i ginawa nilan. ⁷ Guna su maitu na inidsan silan ni Yusup sa “Nginan ka mangalimeng kanu saguna?” ⁸ Na nia nilan inisawal na “Midtaginep kami ugaid'a dala isa bu sia i mataw lun temadil.” Na nia pidtalun ni Yusup kanilan na “Su Kadenan bu i mataw temadil. Edtalun nu sa laki u ngin i pidtaginep'u.”

⁹ Guna su maitu na pidtalun den sa lekanin nu 'gkaunutan nu 'bpanalagad sa pangi-nginemen i “Sia kanu taginepen ku na aden kun waged a ubas sia kanu adapan ku ¹⁰ a telu timan i sapak'in. Na endaw i kinanggulaun nin na ginememaw bun su ulak'in taman sa nangagan migkalutu su unga nu waged a ubas. ¹¹ Saleta mambu na pegkapetan ku su tagayan nu Piraun enggu kinua ku su unga nu waged a ubas ka kinemes ku lu kanu tagayan nu Piraun entu pan ka inenggay ku lun.” ¹² Daka nia pidtalun ni Yusup sa lekanin na “Nia maena nu telu timan a sapak na su telu gay. ¹³ Na telu gay saguna na paliun ka nu Piraun enggu pambalinganen ka nin kanu galebekan nengka. Mapanalagad'engka sekanin sa mainem'in a mana bun su galebek'engka lun paganay. ¹⁴ Ugaid'a tademi aku bu amaika makambetad ka den sa mapia. Pangenin ku sa leka i labit aku bu kanu Piraun asal'a makaliu aku kanu bilangguan a nia. ¹⁵ Kagina inintangag aku bu man ebpun kanu kalupan nu manga

Hibru enggu apia sia na da bun pinggula ku a mawag a dait a ikabilanggu ku saguna.”

¹⁶Na guna makineg'u mapulu nu 'bpangumbal sa pan i mapia i tadilan kanu taginepen nu ped'in na nia nin mambu pidtalu kani Yusup na “Midtaginep aku bun mambu. Aden kun 'bpangutun ku a telu katakuyad^e a maputi a pan. ¹⁷Na su takuyad lu sa untul na aden embalang-balang a pan nin a kanu Piraun. Ugaid'a pegkanen nu manga papanuk su manga pan ba a entu.” ¹⁸Nia inisawal lun ni Yusup na “Nia maena nu telu timan a takuyad na su telu gay. ¹⁹Na telu gay saguna na paliun ka nu Piraun ka paputukan ka nin sa ulu enggu bitinen ka nin lu sa kayu ka enggu makan na manga papanuk su sapu nengka.”

²⁰Na kanu ikatelu nin gay na entu ba su gay a kinambata kanu Piraun na migkanduli sekanin kanu langun nu 'gkangasaligan nin. Pinaliu nin su 'gkaunutan nu 'bpanalagad lun sa pangin-ningemen enggu su 'gkaunutan nu 'bpangumbal lun sa pan ka iniadap'in kanu 'gkangasaligan nin. ²¹Na inimbalingan nu Piraun kanu galebek'in su 'gkaunutan nu 'bpanalagad lun sa pangin-ningemen ka enggu nin kapanalagadan 'bpaluman su Piraun. ²²Ugaid'a inipabitin nin menem su 'gkaunutan nu 'bpangumbal lun sa pan a mana bun su tadilan ni Yusup kanilan. ²³Saleta mambu na nalipatanan lemabit'u 'gkaunutan nu 'bpanalagad sa pangin-ningemen si Yusup lu kanu Piraun.

41

Su Taginepen nu Piraun

¹Kanu kinaipus'u dua lagun na su Piraun menem i midtaginep. Nia nin taginepen na lu kun sekanin pedtindeg kanu adteban nu pulangi sa Nilu. ²Na nakatekaw kun demun temepad kanu pulangi su pitu timan a mangapia enggu mangasebud a sapi a 'bpamanadtab lu kanu adteban. ³Daka pan ba ka nakatundug kun menem temepad kanu pulangi su pitu timan a mawag enggu mangagasa a sapi ka sinemimbul silan lu kanu ped a mangasebud a sapi lu kanu adteban. ⁴Na kinan nu manga mawag enggu mangagasa a sapi su mapia enggu mangasebud a sapi. Daka nakagedam su Piraun. ⁵Ugaid'a nakatulug 'bpaluman enggu midtaginep menem sekanin sa aden kun pitu timan a tiugkayan na bantad a mapia enggu namamesul. Na minetu su entu sa

^e40:16 *Takuyad* Su nia na mana nigu i palas'in ugaid'a matingkaung sa nigu.

satiman bu a lawas. ⁶ Aden kun bun minetu kanu entu bun ba a lawas'u bantad a pitu timan a tiugkayan a kipes a nalanes'u mayaw a sambel a ebpun sa sebangan. ⁷ Na linamed'u kipes a manga tiugkayan su manga namamesul a tiugkayan. Daka nakagedam su Piraun ka naimamanan nin i pedtaginep besen sekanin.

⁸ Guna su mapita den na pakasimuket kanu manggiginawa nu Piraun su entu a taginepen nin. Daka inipatawag'in su langun nu manga mategel sa kagaipan enggu su manga alim sa Egypt ka pinanudtul'in kanilan su taginepen nin. Ugaid'a dala isa bu kanilan i nakatadil lun. ⁹ Daka pidtalu nu 'gkaunutan nu 'bpanalagad kanu 'bpanginginemen lu kanu Piraun i “Nagkalendem ku menem saguna su kinasungkang ku. ¹⁰ Kanu kinalipunget'u Piraun sa lekami kanu 'gkaunutan nu 'bpangumbal sa pan na inipabilunggu kami nu Piraun lu kanu walay nu 'gkaunutan nu pedtameng kanu tulugan. ¹¹ Aden isa a magabi a nakandaedsang kami edtaginep ugaid'a embidaya su tadilan kanu taginepen nami. ¹² Na aden kaped'ami lu a manguda a Hibru a panunugun nu 'gkaunutan nu pedtameng kanu tulugan. Pinanudtul'ami lun su pidtaginep'ami na tinadil'in mambu na pidtalu nin sa lekami su maena nu entu. ¹³ Na nasugat'in temadil su taginepen nami ka nanggula su langun na pidtalu nin, saki na nakambalingan aku kanu galebekan ku enggu inipabitin su 'bpangumbal sa pan.”

¹⁴ Daka inipatawag'u Piraun si Yusup enggu pinaliu nilan mambu mamagayas lu kanu bilangguan. Na guna sekanin makapapamulungus enggu makapadsambi sa balegkas na entu pan ka iniadapt'ilan lu kanu Piraun. ¹⁵ Na nia pidtalu nu Piraun kani Yusup na “Midtaginep aku ugaid'a dala isa bu sia i pakagaga lun pedtadil. Na nakineg ku i amaika makineg'engka kun su taginepen na katawan nengka temadil.” ¹⁶ Nia inisawal'i Yusup kanu Piraun na “Dikena saki i makagaga lun ugaid'a su Kadenan bu i makaenggay lun sa tadilan kanu Piraun.”

¹⁷ Daka nia menem pidtalu nu Piraun kani Yusup na “Sia kanu taginepen ku na pedtindeg aku kun lu kanu adteban nu pulangi sa Nilu. ¹⁸ Na tinemepad kanu pulangi su pitu timan a mangapia enggu mangasebud a sapi ka 'bpanadtab lu kanu adteban. ¹⁹ Nia menem nakatundug temepad na su pitu timan a mawag enggu mangagasa a sapi. Da pan nailay ku a maitu ba i kawag a palas'in sia kanu sakup'u Egypt. ²⁰ Na kinan nu mangagasa a sapi su pitu timan a mangasebud a sapi. ²¹ Ugaid'a guna nilan den makan na mana da bun silan makakan ka maitu bun ba i palas'ilan. Daka nakagedam aku. ²² Na nakatulug aku menem enggu midtaginep aku sa nailay ku i aden kun pitu timan a tiugkayan na bantad a mapia enggu namamesul i minetu

sia kanu satiman bu a lawas'u bantad. ²³ Minetu bun kanu entu bun ba a lawas'u bantad su pitu timan a tiugkayan a kipes a nalanes'u mayaw a sambel a ebpun sa sebangan. ²⁴ Na linamed'u manga kipes a tiugkayan su namamesul a tiugkayan. Na pinanudtul ku i nia ba kanu manga patatadil ugaid'a dala isa bu kanilan i nakatadil lun sa laki.”

²⁵ Daka nia mambu pidtalu ni Yusup kanu Piraun na “Su taginepen nu Piraun na isa bu i maena nin. Inipayag sa leka nu Kadenan su pegkahandan nin. ²⁶ Satiman bu i maena nu taginepen ka su pitu timan a entu a mangasebud a sapi enggu su pitu timan menem a tiugkayan a namamesul na su pitu lagun a mapia a kasabpet. ²⁷ Na su pitu timan a mawag enggu mangagasa a sapi maitu bun su pitu timan a tiugkayan a kipes a nalanes'u mayaw a sambel a ebpun sa sebangan na su pitu lagun a kanggutem. ²⁸ Mana bun su pidtalu ku na inipailay sa leka nu Kadenan su pegkahandan nin. ²⁹ Na aden makauma a pitu lagun a sangat i kapia na kasabpet sia sa Egypt. ³⁰ Ugaid'a nia menem makasukeli sa entu na su pitu lagun a kanggutem. Na su kanggutem a entu na makalapat den kanu kalupan taman sa kalipatanan den nu manga taw su mapia a kinasabpet sa lusud'u Egypt. ³¹ Sabap kanu kapasang'u makasukeli a kanggutem na da den 'bpagilayan kanu timpu nu mapia a kinasabpet kanu inged. ³² Nakadua edtaginep su Piraun ka nia nin maena na tinantu den nu Kadenan su kahanda nin taman sa magan den i nia mauma.

³³ “Dait a mamili su Piraun sa taw a balaitungan enggu aden sabut'in ka sekanin i patuganulen kanu sakup'u Egypt. ³⁴ Dait bun a mamili su Piraun sa makakamal kanu manga dalepa. Na silan i temimu kanu sabad kanu ikalima bad a 'gkasabpet kanu dalem'u pitu lagun a kapedsabpet bu sa mapia sia sa lusud'u Egypt. ³⁵ Ipalimud kanilan su langun nu masabpet kanu mangauma a nia a mapia a ilalagun enggu ipatagu kanilan su langun nu manga gunu sia makanggulalan kanu bagel'u Piraun ka enggu aden kauyagan lu kanu manga siudad. ³⁶ Na su entu a manga kauyagan na ibpagadil kanu mauma a pitu lagun a kanggutem a makatingguma kanu lusud'u Egypt ka enggu di matay na lunus su manga taw.”

³⁷ Na nalinian nu Piraun enggu su manga 'gkangasaligan nin su antangan a entu ni Yusup. ³⁸ Na nia pidtalu nu Piraun kanu manga 'gkangasaligan nin na “Aden pan ba matun tanu a pagidsan nu mama a nia a pedtapiden nu ruh nu Kadenan?” ³⁹ Daka nia mambu pidtalu nu Piraun kani Yusup na “Kagina ka san sa leka inipayag'u Kadenan su langun nu nia na da den isa pan a makapagidsan nengka sa

kabalaitungan enggu kasabut. ⁴⁰ Na seka den i kemamal kanu pendatuan ku enggu paginugutan nu langun na manga taw ku su manga isugu nengka kanilan. Na su kulesi ku bu i kinagkapulu ku sa leka.”

⁴¹ Pidtalu pamun nu Piraun kani Yusup i “Saguna na papegakamalan ku sa leka su langun na sakup'u Egypt.” ⁴² Daka pinukas'u Piraun kanu lima nin su sising'in a inukilan sa kasultan ka inipadsising'in kani Yusup enggu pinambalegkas'in sa mapia a ginis taman sa pinambalig'in sa bulawan. ⁴³ Na pinapageda nin si Yusup kanu ikadua a kalisa^f nin. Na nia ibpamelalis'u manga taw kanu lalan na “Kalagi nu!” Na maitu ba i kinapakamal kani Yusup kanu sakup'u Egypt.

⁴⁴ Na liu pan lu na pidtalu pamun nu Piraun kani Yusup i “Saki su Piraun ugaid'a dala isa bu a makanggalebek sia sa lusud'u Egypt nia tabia na kiug'engka.” ⁴⁵ Na binedtuan nu Piraun si Yusup sa ngala a Zapinat-Paniah^g enggu inipapangaluma nin lun si Asinat a wata nu Putipira a 'gkaunutan nu agama lu sa Un.^h Guna su maitu na sinugudan ni Yusup su embala-bala kanu Egypt.

Su Kapegakamal'u Yusup lu sa Egypt

⁴⁶ Nakatelupulu lagun i umul'i Yusup kanu kinapaludsu sa lekanin mapakamal'u Piraun. Na linemiu sekanin kanu tulugan nu Piraun ka sinugudan nin su langun nu sakup'u dalepa a Egypt. ⁴⁷ Na kanu dalem'u pitu lagun nu mapia a kinasabpet na tinemidtu a benal su kinasabpet. ⁴⁸ Na langun nu 'gkangasabpet kanu dalem'u mapia a kinasabpet lu sa Egypt na pinamelimud'i Yusup enggu initagu nin lu kanu manga siudad. Uman i sakasiudad na tinaguan nin kanu manga pegken a lu bun nasabpet kanu embala-bala nu uman i siudad. ⁴⁹ Madakel a benal i nalimud'in ka mibpalaw-palaw den taman sa tinelenan nin bu mapapangasad kagina di den 'gkagaga.

⁵⁰ Kanu da pan mauma su timpu nu kapenggutem na aden den dua kataw a wata a mama ni Yusup kani Asinat a wata a babay nu Putipira a 'gkaunutan nu agama lu sa

^f**41:43 Kalisa** Su nia a kalisa na manaut ka 'bpagedan bu nu datu enggu katatapan na 'bpagusalen i nia kanu kapembunua. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtal* kanu *Kitab* a sia matun kanu kapupusan nu nia a libelu.

^g**41:45 Zapinat-Paniah** Di 'gkasigulu u ngin i maena nin.

^h**41:45 Un** Nia ped a pembedtuan kanu siudad a nia na *Hiliupulis*.

Un. ⁵¹ Nia inibedtu ni Yusup kanu kaka a wata nin na Manasiⁱ sabap kanu pidtalu nin a “Pinalipatanan sa laki nu Kadenan su langun nu manga kamalasaan ku, maitu bun su sakambinabatan nu ama ku.” ⁵² Nia nin menem inibedtu kanu ali a wata nin na Ipraim^j sabap kanu pidtalu nin a “Su Kadenan i minenggay sa laki sa muliataw sia kanu dalepa a nalasaan ku.”

⁵³ Guna den mauma su tedtab'u mapia a kapedsabpet kanu dalepa a Egypt ⁵⁴ na nia menem nakasukeli na su timpu nu kapenggutem a mana bun su tadilan ni Yusup. Na langun na bangsa na penggutem den ugaid'a lu kanu dalepa a Egypt na aden kauyagan nin. ⁵⁵ Na guna den penggutema su manga taw sa lusud'u Egypt na mimbuku silan kanu Piraun. Daka nia pidtalu nu Piraun kanu manga taw sa Egypt na “Lu kanu angay kani Yusup enggu paginuguti nu i edtalun nin.” ⁵⁶ Guna den makapayapat su kapenggutem kanu entu a dalepa na pinaukan ni Yusup su manga kamalig enggu pibpasan nin sa makan su manga taw sa Egypt kagina pegkapasang den a benal su kapenggutem lu sa Egypt. ⁵⁷ Mandiadi na su manga taw kanu embala-bala a dalepa na 'bpangangay lu sa Egypt ka 'bpamasa sa makan lu kani Yusup kagina pegkapasang a benal su kapenggutem sa lusud'u dunia.

42

Su Nauna a Kinalu nu manga Suled'u Yusup sa Egypt

¹ Na guna katawi ni Yakub i aden kauyagan lu sa Egypt na sinugu nin su manga wata nin a mama sa nia nin pidtalu na “Nginan ka pedtatalipenda kanu bu san?” ² Nakineg ku i aden kun kauyagan lu sa Egypt. Angay kanu lu ka pamasa kanu sa makan ka enggu di tanu pebpatay.” ³ Daka linemakaw den mambu su sapulu kataw a manga suled'i Yusup ka 'bpamasa sa makan lu sa Egypt. ⁴ Ugaid'a da paunuta ni Yakub kanu manga kaka a wata nin su suled'i Yusup sa ina a si Buniamin sabap sa 'gkagilekan sekanin sa aden malat a manggula nin. ⁵ Na ginemanat su manga wata ni Yakub a kaped'u ped a 'bpamasa sa makan lu sa Egypt ka nakagaus den sa Kanaan su

ⁱ41:51 **Manasi** Su maena nu nia a kadtalu sa basa a Hibru na makamana-mana pinalipatanan.

^j41:52 **Ipraim** Su maena nu nia a kadtalu sa basa a Hibru na makamana-mana inenggan sa muliataw.

kapenggutem.

⁶ Kagina ka si Yusup i pegkamal sa lusud'u Egypt taman sa sekanin bun i pebpasa kanu kauyagan na lu nakaubay sa lekanin su manga suled'in. Daka sinemugiud den ba a entu silan lu kanu kaadapan nin. ⁷ Na endaw demun i kinailay ni Yusup kanu manga suled'in na nakilala nin den ugaid'a da sekanin pakilala taman sa mapasang i kinapangingidsa nin kanilan sa tig'in "Endaw kanu a nan nakabpun?" Nia nilan nakasawal na "Ebpun kami sa kalupan na Kanaan. Sinemia kami ka 'bpamasa sa makan."

⁸ Na di a benal sekanin 'gkakilala nu manga suled'in ugaid'a 'gkakilala silan ni Yusup. ⁹ Daka natademan ni Yusup su manga taginepen nin makapantag sa kanilan na nia nin pidtalu sa kanilan na "Bpamanininting kanu! Sinemia kanu ka asal'u bu a 'gkapanininting'u su kalubayan nu dalepa a nia."

¹⁰ Nia nilan nakasawal na "Hu mapulu, sinemia su manga ulipen nengka ka 'bpamasa bu sa makan. ¹¹ Edsusuled kami sa ama enggu mangatidtu kami a taw na dikena kami 'bpamanininting." ¹² Ugaid'a nia nin pidtalu kanilan na "Sabensabenal a sinemia kanu ka asal'u bu 'gkapanininting su kalubayan nu dalepa nami!"

¹³ Nia nilan inisawal na "Sekami a manga ulipen nengka na sapulu enggu dua a edsusuled enggu lu saguna su ama nami sa Kanaan a kaped'in su ali nami sa langun. Su sakataw menem a ali nami na da den." ¹⁴ Ugaid'a ipedtegel bun a benal'i Yusup i "Mana bun su pidtalu ku! 'Bpamanininting kanu! ¹⁵ Maya ba i ukit a kaamad ku u benal su kadtalu nu. Ipedsapu ku sia makanggulalan kanu bagel'u Piraun i di kanu makaawa sia taman sa di makasia su ali nu sa langun. ¹⁶ Pauli nu i sakataw sa lekanu ka enggu nin 'gkalapit su ali nu. Bilanggun menem su masama sia ka enggu maamad u benal su pidtalu nu. U pembudtud kanu menem na idsapa ku sia makanggulalan kanu bagel'u Piraun i sabensabenal a 'bpamanininting kanu."

¹⁷ Na binilanggu nin den ba a entu silan sa nakatelu gay. ¹⁸ Nia nin kinatelu gay na pidtalu ni Yusup sa kanilan i "Kagina ka aden gilek ku sa Kadenan na enggula nu i nia ka enggu di kanu kaimatayan. ¹⁹ 'Gkalidtabun i sakataw sia sa bilangguan enggu muli su ped ka pananggitan nilan sa makan su penggutemen a sakambinabatan nilan. Na u mangatidtu kanu a mama na ²⁰ edtapik'u sia su ali nu sa langun ka enggu ku maamad su kadtalu nu asal'a di kanu matay."

Na minayun den mambu silan. ²¹ Nia nadtalu nu uman i isa na "Sabensabenal a tiuba i nia sabap kanu pinakaidan tanu kanu suled tanu. Apia nailay tanu bun su

kapegkalasay nu 'gkanggiginawa nin kanu kapabpelat-lat'in sa nanam na da tanu bun sekanin pakikinega. Na tembu sekitanu menem i 'gkalasay saguna.”²² Nia inisumpat'i Rubin sa kanilan na “Kena ba pidtalu ku sa lekanu i di nu papegkasakiti su wata? Ugaid'a da kanu pakikineg. Na saguna na nasabpet tanu den su kinaimatay tanu lun.”²³ Na di nilan katawan i 'gkasabutan besen silan ni Yusup kagina kinemua pan sekanin sa taw a papenggumaena kanu langun nu manga bitiala nilan.²⁴ Daka tinagak silan ni Yusup ka minuliang ugaid'a pimbalinganan nin bun silan ka inimbitala nin. Na inipakua nin si Simiun enggu pinaiketan nin lu demun kanu kasangulan nilan.

²⁵ Na inisugu ni Yusup i dikenan sa bantad su manga saku nilan enggu idiken bun lu ba su manga kuleta nilan taman sa pinambalutu nin pan silan sa makan sia sa lalan. Daka pinggula den mambu nu manga panunugun su entu.²⁶ Daka inipamelulan den nu edsusuled su bantad lu kanu manga kimar nilan ka ginemanat.

²⁷ Ugaid'a guna 'bpagukai nu isa sa kanilan su saku nin ka papegkanen nin su kimar nin lu kanu pinangintelenan nilan na nailay nin su kuleta nin lu kanu ludep'u saku.

²⁸ Nia nin pidtalu kanu manga suled'in na “Nakambalingan su kuleta ku! Ilay nu ka nia bun kanu saku ku!” Na nakakedu i ginawa nilan enggu nangagilekan a benal silan sa nia nilan nadttalu na “Ngin i ipapedtala nu Kadenan a nia sa lekitanu?”

²⁹ Guna den silan makauma lu kanu kalupan sa Kanaan na pinanudtul'ilan den kanu ama nilan a si Yakub su langun nu nanggula nilan.³⁰ Nia nilan pidtalu na “Mapasang a benal i kinambitala sa lekami nu mama a pegkamal kanu entu a kalupan ka sinenditan kami nin sa 'bpamanininting kanu dalepa nilan.³¹ Ugaid'a pidtalu nami sa lekanin i mangatidtu kami a taw enggu dikena kami 'bpamanininting.³² Pidtalu nami lun bun i sapulu enggu dua kami a edsusuled a isa bu sa ama. Minatay den i sakataw enggu su ali sa langun na kaped saguna nu ama nami lu sa kalupan na Kanaan.³³ Daka pidtalu sa lekami nu mama a pegkamal kanu dalepa a Egypt i amaden nin kun u benal ba a mangatidtu kami a taw.

Pinagkalidtabun nin i sakataw sa lekami enggu pinauli kami nin a pinadtapik sa makan nu penggutemen a sakambinabatan tanu.³⁴ Ugaid'a inipakalimu-limu nin i edtapiken nami su ali nami sa langun ka enggu nin 'gkaamad i mangatidtu kami a taw enggu dikena 'bpamanininting. Na imbalingan nin kun su suled'ami taman sa di den ba a entu mapinda i kapamasa tanu lu sa makan.”

³⁵ Kanu kapembubus'ilan kanu dalem'u manga saku nilan na nia nilan demun

nailay su kuleta nilan a lu bun kanu ludep'u manga saku nilan. Na guna nilan mailay su kuleta na nagilekan a benal silan taman den kanu ama nilan. ³⁶ Nia pidtalu ni Yakub sa kanilan na “Mana su pegkiugan nu a benal a madala sa laki su manga wata ku. Da den si Yusup maitu bun si Simiun. Saguna menem na kiugan nu edtapik si Buniamin. Langun na namba na malegen a benal sa laki.”

³⁷ Daka nia pidtalu ni Rubin kanu ama nin na “U di ku sekanin makambalingan sa leka na nia ka imatayi na su dua kataw a wata ku a mama. Isalig'engka sa laki si Buniamin ka imbalingan ku man sekanin sa leka.” ³⁸ Ugaid'a nia inisumpat'i Yakub na “Di makaunut sa leka su wata ku! Minatay den su kaka nin enggu sekanin bu i nasama. Matua aku den na u aden manggula nin sia sa lalan na madtapik ku den sa kapatay su lidu na ginawa ku.”

43

Su Kinambalingan nu manga Suled'u Yusup lu sa Egypt

¹ Na pegkapasang bun a benal su kapenggutem lu sa Kanaan. ² Guna nilan den maibped su bantad a pinamasa nilan lu sa Egypt na nia pidtalu nu ama nilan na “Embalingan kanu lu ka pamasa kanu 'bpaluman sa apia paidu bu a makan tanu.”

³ Ugaid'a pinatademan ni Yahuda sa lekanin i “Inipakalimu-limu sa lekami nu mama i di kami mapailay sa lekanin u di nami madtapik su ali nami sa langun. ⁴ Na makalu kami u paunuten nengka sekanin ka enggu kami makapamasa sa makan nengka.

⁵ Ugaid'a u di ka miug na di kami lemu kagina inipakalimu-limu nu mama i di kami mapailay sa lekanin amaika di nami madtapik su ali nami sa langun.” ⁶ Nia nadtalu nu ama nin a si Israil na “Nginan ka papegkapasangan aku nu a benal ka pidtalu nu pan kanu mama i aden pamun ali nu?” ⁷ Nia nilan inisawal na “Pidtangga nin mangingidsa sa lekami su makapantag kanu sakambinabatan tanu. Inidsa nin u bibiag pamun i ama nami. Aden kun pamun ali nami? Na sinawal'ami bu su inipangingidsa nin sa lekami. Ngin i sinabut-sabut'ami lun sa ipadtapik'in besen su ali nami?”

⁸ Daka inipamagayuk'i Yahuda kanu ama nin a si Israil i “Paunut ka sekanin sa laki ka enggu kami makambalingan lu mamagayas asal bu na seka, sekami taman den kanu manga wata na di mamamatay. ⁹ Nia ku makapasalig sa leka na su ginawa ku. U di ku sekanin makambalingan sia kanu kaadapan nengka na idtempu nengka den

sa laki taman sa taman. ¹⁰ Nia nin kabantang na u da kami bu man maangga na nakadua kami den basi nakambalingan lu.”

¹¹ Guna su maitu na nia pidtalu nu ama nilan a si Israil na “U entu bu menem i kapia nin na maitu den ba. Nia nu enggula na pamananggit kanu sa langun na mapia a ebpun kanu nia a kalupan a mana su teneb, embalang-balang a manga mamut enggu su manga unga na kayu a pistasiu enggu almun ka entu ba i inggay nu kanu entu a mama. ¹² Na takep'u su kuleta a 'bpananggiten nu ka iuli nu su kuleta a inibetad lu kanu manga saku nu ka di kalu-kalu nalimban bu silan. ¹³ Na paunut'u den su ali nu ka embalingan kanu mamagayas lu kanu mama a entu. ¹⁴ Pangeningenin tanu kanu Kadenan a Mapulu sa Langun i latan kanu nu mama a entu sa nanam ka enggu nin makapaunut muli sa lekanu su natahun a suled'u enggu si Buniamin. Nia den laki na u bagi ku den i kadalan na manga wata na kadalan aku na wata.”

¹⁵ Daka pinananggit'ilan su entu a ibpagenggay nilan enggu tinakep'ilan su kuleta nilan taman sa pinaunut'ilan bun si Buniamin. Na namagayas silan lemu sa Egypt enggu pinangadap'ilan si Yusup. ¹⁶ Na guna mailay ni Yusup i kaped'ilan si Buniamin na sinekat'in su 'gkasaligan kanu walay nin sa “Paunut ka silan lu sa walay enggu sumbali ka sa ayam. Na pagadil kanu ka nia ku kiug na maped ku silan keman amay maudtu.” ¹⁷ Na pinaginugutan nin den mambu su inisugu sa lekanin ka pinaunut'in silan lu kanu walay ni Yusup.

¹⁸ Guna den silan mapananggit lu kanu walay ni Yusup na lawan den i kinagilek'ilan ka nia nilan 'gkapagitung na “Pinananggit tanu basi sia sabap kanu manga kuleta a inibetad lu kanu manga saku tanu kanu nauna a kinasia tanu ka enggu tanu nin 'gkadtebu-tebuan taman sa ipasigkem tanu nin. Daka pangungulipen tanu nin den ba a entu enggu panguan nin den su manga kimar tanu.”

¹⁹ Guna su maitu na inubay nilan su 'gkasaligan ni Yusup ka inimbitiala nilan lu kanu bengawan nu walay. ²⁰ Nia nilan lun pidtalu na “Ampun ka bu mapulu! Kanu muna-muna demun a kinasia nami na namasa kami sa pegken. ²¹ Guna kami pangintelenen kanu kabpaguli nami na inukan nami su manga saku. Daka nailay nami lu kanu ludep'u manga saku su kuleta a inibayad'ami. Na pidtapik'ami i entu ka ibpaguli nami ²² enggu nananggit kami bun sa ped a kuleta a ibpamasa nami sa makan. Na di nami katawan u entain i tinemagu kanu kuleta lu kanu manga saku nami.” ²³ Na nia pidtalu nu 'gkasaligan ni Yusup sa kanilan na “Patana kanu den! Da

kanu 'gkagilek ka natalima ku su inibayad'u. Su Kadenan nu a Kadenan bun nu ama nu i dinemiken lun i entu lu kanu manga saku nu.” Daka iniadap'in den ba a entu si Simiun lu sa kanilan.

²⁴ Na pinaludep silan nu 'gkasaligan lu kanu walay ni Yusup enggu inenggan nin silan sa ig a makapangagas'ilan sa ay^k taman sa inenggan nin bun sa makan su manga kimar nilan. ²⁵ Na kagina ka nakineg'ilan i kiugan silan ni Yusup maped keman sa maudtu na iniadil'ilan su ibpagenggay nilan lun sa kauma nin.

²⁶ Guna den makauli si Yusup na inenggay nilan lun su pinamananggit'ilan a ibpagenggay enggu sinemugiud silan lu kanu kaadapan nin. ²⁷ Na pinangingidsan silan ni Yusup u ngin i 'gkambebetad'ilan sa tig'in “Ngin i betad'u matua a pidtalu nu sa laki a ama nu? Bibiag pamun sekanin?” ²⁸ Nia nilan inisawal na “Da bun baya-baya nu ama nami a ulipen nengka. Bibiag pamun sekanin.” Na sinemugiud silan lu kanu kaadapan ni Yusup.

²⁹ Na pidtulikan nin si Buniamin a tebped'in sa pusud sa ama enggu ina enggu inidsa nin i “Nia ba su ali nu sa langun a pidtalu nu sa laki? Hu datu, palihalan ka nu Kadenan.” ³⁰ Na namagayas sekanin lemiu ka sangat a ginagawan sekanin kanu ali nin daka linemu sekanin kanu bilik'in ka lu ba minuliang.

³¹ Daka nanagup sekanin enggu pimbalinganan nin su manga suled'in a pegkumpenen nin i ginawa nin sa tig'in “Talagadi nu silan sa makan.” ³² Na pinadsenggaya nilan magatul si Yusup enggu su manga suled'in. Na sinemenggay bun mambu su manga taw sa Egypt sabap sa di 'gkapakayan a makapagatuang su manga Hibru kanu manga taw sa Egypt kagina dikena mapia¹ kanu manga taw sa Egypt. ³³ Na lu silan 'bpamangayan kanu kasangulan ni Yusup a mapia gaid i kinadtundug-tundug'ilan gemanat sa kaka taman sa ali. Na namakadtutulikai silan sa kinagaip'ilan. ³⁴ Na initalagad den kanilan su pegken a lu pakabpun kanu lamisan ni Yusup. Ugaid'a nakalima natakep i kadakel'u kani Buniamin kumin kanu manga suled'in. Na namagatuang enggu namanginem silan a 'gkangagalaw a benal.

^k**43:24 Ig a makapangagas sa ay** Nia su adat-betad'u manga taw kanu manga ana nilan kanu timpu a entu ka enggu maawa su manga maledsik atawa ka libubuk'u ay nilan.

¹**43:32 Dikena mapia sa kanilan** Sia sa adat-betad'u manga taw sa Egypt kanu entu a timpu na haram su apia entain a manga lapu tembu di nilan ibpagatuang.

44

Su Tagayan nu Yusup

¹ Guna maipus i entu na inisugu ni Yusup kanu 'gkasaligan kanu walay nin i “Penu ka sa bantad su manga saku nilan sa endaw taman i magaga nilan mananggit enggu idiken nengka bun su kuleta nilan lu kanu manga saku nilan. ² Idiken nengka su tagayan ku a pilak lu kanu saku nu ali sa langun apeg den nu kuleta a inibayad'in.” Na pinggula nin den mambu su inisugu ni Yusup. ³ Nia nin kinagkapita na pinaganat den silan a inipadtapik bun su manga kimar nilan. ⁴ Ugaid'a da pan gaid silan makawatan na sinugu den ni Yusup su 'gkasaligan nin sa “Tundug ka silan mamagayas ka u masaut'engka na edtalu ka sa kanilan i 'Ngintu ka malat i inibalas'u kanu kapianan a pinggula nami sa lekanu? Ngintu ka tinegkaw nu su tagayan nu mapulu ku? ⁵ Katawan nu i namba su tagayan a 'bpangineman nu mapulu ku enggu 'bpagusalen nin sa kabpangilayan nin! Kadalukaan a benal i pinggula nu a nia.’ ”

⁶ Na guna nin silan masaut na maitu den ba mambu i pidtalun nin sa kanilan. ⁷ Ugaid'a nia nilan inisawal na “Hu mapulu, ngintu ka nakanggubasa ka sa maitu? Di makatika enggula su manga ulipen nengka sa maitu! ⁸ Seka i nakataw lun sa apia su kuleta a nabungkal'ami kanu manga saku nami na iniuli nami bun sa leka ebun sa kalupan na Kanaan. Na panun i katika nami manegkaw sa pilak atawa ka bulawan lu kanu walay nu mapulu nengka? ⁹ Na u entain sa lekami a manga ulipen nengka i katunan lun na imatayan enggu su ped menem na mapangungulipen nengka, mapulu.” ¹⁰ Nia tig'u 'gkasaligan na “Ayun aku kanu pidtalun nu ugaid'a su katunan bu i ulipenen ku ka su ped na di makalalagit.”

¹¹ Daka inipamaba nilan mamagayas su manga saku nilan ka inukan nilan. ¹² Na linudsuan den mambu mangilay nu 'gkasaligan a iniganat'in kanu kaka sa langun taman den kanu ali sa langun. Na lu natun su tagayan kanu saku ni Buniamin. ¹³ Guna su maitu na kinisi nilan su balegkas'ilan. Daka inipamelulan nilan su manga it'ilan lu kanu manga kimar ka mimbalingan silan lu kanu siudad.

¹⁴ Na lu pamun si Yusup kanu walay nin kanu kinambalingan ni Yahuda enggu su manga suled'in. Daka ginemebpa den silan semugiud lu kanu kaadapan nin. ¹⁵ Nia pidtalun ni Yusup sa kanilan na “Ngin i pinggula nu ba a nia? Di nu katawan i su taw a maya ba sa laki na mataw mangingilayan?” ¹⁶ Nia inisawal'i Yahuda na “Ngin pan i

madtalu nami sa leka mapulu? Da den makadalin nami sa kapaamad sa dikena kami 'gkabenalan. Su Kadenan i minayag kanu kabaladusan nami a manga ulipen nengka. Saguna na kena bu su natunan kanu tagayan i maulipen nu mapulu nami ka apeg'ami.”¹⁷ Ugaid'a nia tig'i Yusup na “Di ku matika enggula i maitu! Su natunan bu kanu tagayan ku i dait a ulipenen ku. Embalingan kanu den a dala bun manga baya-baya nin lu kanu ama nu.”

¹⁸ Daka inubay sekanin ni Yahuda sa nia nin pidtalu na “Hu mapulu, ampun aku bu. U mapakay bu na suguti ka a makadtalu su ulipen nengka. Na kagina ka mana ka bun su Piraun na di ka bu semakit i ginawa nengka. ¹⁹ Hu mapulu, inidsa nengka sa lekami u aden pamun ama atawa ka suled'ami. ²⁰ Na pidtalu nami sa leka mapulu i matua den su ama nami enggu aden bun ali nami sa langun a mama a pimbata kanu timpu a matua den gaid su ama nami. Minatay den su tebped'in sa pused na sekanin bu i 'gkayag a wata nu ina nin tembu pinadtaya sekanin nu ama nami.

²¹ Daka pidtalu nengka kanu manga ulipen nengka i pananggiten nami sekanin sia ka enggu nengka sekanin 'gkailay. ²² Na pidtalu nami sa leka mapulu i di mapakay a makapitas su wata kanu ama nin ka punan na ipatay nu ama nin. ²³ Ugaid'a nia nengka pidtalu sa lekami a manga ulipen nengka na di kami mapailay sa leka taman a di nami madtapik su ali nami sa langun. ²⁴ Na endaw i kinauli nami na pidtalu nami kanu ulipen nengka a su ama nami su langun nu kadtalu nengka. ²⁵ Guna kami pedsugua 'bpaluman nu ama nami mapapamasa sa paidu a makan sia ²⁶ na pidtalu nami sa lekanin i di kami kapakayan a embalingan enggu di kami kapakayan a mapailay sa leka amaika di makaunut sa lekami su ali nami sa langun. ²⁷ Nia pidtalu nu ulipen nengka a su ama nami na ‘Katawan nu bun i dua kataw bu i nambata ku kanu kaluma ku a si Rakil. ²⁸ Nadala den sa laki su sakataw enggu saben-sabenal a pidsalupet den sekanin nu talaw a binatang ka sampay den sa saguna na da ku den mailay.’ ²⁹ Na u paunuten nami kun pan su sakataw enggu aden manggula nin sa lalan na madtapik'in sa kapatay su lidu na ginawa.

³⁰⁻³¹ “Na amaika muli aku lu kanu ulipen nengka a su ama ku enggu di ku maped su ali nami sa langun na ipatay nin i entu sa lidu na ginawa ka mana sumpat'a umul'in den su wata a nan. ³² Liu san na nakapasalig ku kanu ama ku i dala manggula nu wata sa nia ku lun pidtalu na ‘U di ku sekanin makambalingan sia kanu kaadapan nengka na saki i tempui ka taman sa taman.’ ³³ Na saguna na 'bpangenin ku sa leka mapulu i saki den i pagkalidtabun ka a mapangungulipen a ganti kanu wata. Suguti

ka den a makaunut su wata kanu manga kaka nin. ³⁴ Ka panun i kambalingan ku lu kani ama u di ku maped su wata? U nganin-nganin i makatingguma kani ama na di ku lagen milay.”

45

Su Kinapakilala nu Yusup

¹ Guna su di den 'gkagaga pegkumpen ni Yusup su ginawa nin lu kanu kaadapan nu manga panunugun nin na pidtalu nin kanilan sa matanug i “Pameliu kanu pan langun!” Na liu kanu manga suled'i Yusup na da den salakaw lu kanu ubay nin kanu kinapakilala nin lu kanu manga suled'in. ² Na nakauliang sekanin sa matanug a nakineg'u taw sa Egypt enggu nakauma i entu lu kanu tulugan nu Piraun. ³ Nia nadtalu ni Yusup kanu manga suled'in na “Saki si Yusup! Bibiag pamun su ama ku?” Ugaid'a di pakasumpat su manga suled'in a lu kanu kaadapan nin kagina minatay silan na gilek.

⁴ Daka nia pidtalu ni Yusup kanilan na “Ubay kanu pan sia sa laki.” Guna den silan makaubay na pidtalu nin pan kanilan i “Saki si Yusup, su suled'u a pibpasa nu sia sa Egypt. ⁵ Ugaid'a di nu 'bpebidua i ginawa nu enggu di nu pendapatati i ginawa nu sa kinabpasa nu sa laki kagina su Kadenan man i napauna sia sa laki ka enggu makalipuas su madakel a taw. ⁶ Na namakadua lagun pamun i kapenggutem kanu nia a kalupan. Na aden pamun lima lagun a makatundug lun na da den ba a entu makapangangawid enggu da den makasabpet. ⁷ Tembu pinauna aku sia nu Kadenan ka enggu aden masama kanu tupu nu enggu makapalipuas kanu nin sa da idsan nin a ukit. ⁸ Saben-sabenal a dikena sekanu i napauna sa laki sia ka su Kadenan. Sekanin i migkahanda a mabaluy aku a 'bpangingindawan kanu Piraun, 'gkasaligan kanu tulugan nu Piraun enggu pegkamal sa sakup'a Egypt. ⁹ Na embalingan kanu mamagayas lu kani ama ka edtalu nu sa lekanin i 'Ipapedtalu nu wata nengka a si Yusup i pigkahanda nu Kadenan i nabaluy sekanin a pegkamal sa langun na sakup'a Egypt. Na pamagayas ka lemu sa Egypt ¹⁰ enggu lu ka 'gkaleben sa kalupan na Gusin maitu bun su manga wata nengka enggu su manga apu nengka. Na it ka bun su pangangayamen nengka taman den kanu langun nu tamuk'engka. ¹¹ Na tiakapan ku sekanu lu ba sa mapia ka enggu di kanu 'bpe lunusan taman den kanu manga

sakambinabatan nengka kagina aden pamun pakatingguma a lima lagun a kapenggutem.'

¹²“Na naimamanan nu den saguna taman den kanu ali ku a si Buniamin i saben-sabenal a saki si Yusup. ¹³Na panudtul'u kani ama su makapantag kanu kabpagadat sa laki sia sa Egypt enggu su langun nu nailay nu sia. Na pananggit'u sekanin sia mamagayas.” ¹⁴Daka kinakep'in su ali nin enggu kinakep bun mambu sekanin ni Buniamin taman sa nakapagulianga silan. ¹⁵Na pinadsakataw nin den ba a entu manium su manga suled'in a da bun pinda nu kabpaguliang'in. Na entu pan ba ka inimbibitiala nilan si Yusup.

¹⁶Guna makauma su katigan lu kanu tulugan nu Piraun sa nakauma su manga suled'i Yusup na napia gaid i ginawa nu Piraun taman den kanu 'gkangasaligan nin. ¹⁷Nia tig'u Piraun kani Yusup na “Edtalu ka kanu manga suled'engka i lulanen nilan su manga ayam'ilan. Na embalingan silan lu sa Kanaan ¹⁸ka ipapananggit'engka sia sa kanilan su ama nu enggu su sakambinabatan nilan. Na inggay ku sa kanilan su mapia sa langun a lupa sia sa Egypt ka enggu nilan 'gkandayan su kapianan nu nia a kalupan. ¹⁹Edtalu ka bun sa kanilan i pananggitan nilan sa manga kalu ebpun sia sa Egypt a kapagedan nu manga wata nilan enggu su manga kaluma nilan sa kapananggit'ilan sia kanu ama nu. ²⁰Di nilan den lilingayn su langun nu tamuk'ilan ka ibpagenggay bun sa kanilan su langun nu mangapia sia sa Egypt.”

²¹Na maitu den ba mambu i pinggula nu manga wata ni Israil. Inenggan silan ni Yusup sa manga kalu enggu pinambalutu nin silan sa makan kanu kabpelalakaw nilan a mana bun su inisugu nu Piraun. ²²Uman i isa kanu manga suled'in na pinangenggan nin sa bagu a mambalegkas ugaid'a telu gatus timan menem a pilak enggu lima timan a mangabagu a balegkas i inenggay nin kani Buniamin. ²³Nia nin menem inipapait kanu ama nin na sawati a kimar a linulanan kanu manga mapia a langun taman sa Egypt enggu sawati menem i babay a kimar a linulanan sa manga bantad, manga makan enggu ped pan a mambalutu nu ama nilan sa kabpelalakaw. ²⁴Daka pinaganat'in den ba a entu su manga suled'in enggu nia nin pidtalulu sa kanilan na “Da kanu den pebpapalawa gagalulu nu kabpelalakaw nu.”

²⁵Na ginemanat den mambu silan ebpun sa Egypt. Na nia nilan kinauma sa Kanaan lu kanu ama nilan ²⁶na pidtalulu nilan lun i “Ama, bibiag si Yusup! Sekanin saguna i pegkamal kanu langun na sakup'u kalupan sa Egypt.” Na nakeduan a benal i ginawa ni Yakub enggu di nin silan 'gkapaginugutan. ²⁷Ugaid'a guna nilan den mapanudtul

sa lekanin su inidtutuma ni Yusup taman sa nailay nin su manga kalu a 'bpelapit kanilan sa kabpelu sa Egypt na naadenan na inam su ama nilan a si Yakub. ²⁸ Nia nin nadталu sa kanilan na “Maginugut aku den! Benal bun a bibiag su wata ku a si Yusup! Lemu aku ka enggu ku sekanin mailay ka palad a bibiag aku pan.”

46

Su Kinalu nu Israil sa Egypt

¹ Guna su maitu na ginemanat si Yakub a it'in su manga tamuk'in. Nia nilan kinauma lu sa Birsiba na migkurban sekanin kanu Kadenan a Kadenan nu ama nin a si Iskak. ² Na aden inipayag sa lekanin nu Kadenan sa kutika na magabi sa tig'u Kadenan “Yakub! Yakub!” Nia nakasawal'i Yakub na “Nia aku bun!” ³ Nia lun pidталu nu Kadenan na “Saki su Kadenan, su Kadenan nu ama nengka. Da ka 'gkagilek 'bpelu sa Egypt ka pagkadakelen ku lu ba su manga tupu nengka taman sa mabaluy silan a mabagel a bangsa. ⁴ Tapiden ku seka lu sa Egypt enggu natatalanged a imbalingan ku seka sia. Na lu ka 'bpatay kanu kaadapan ni Yusup.”

⁵ Daka tinemalus den ba a entu lemalakaw si Yakub a bedtuan bun sa Israil lu ebpun sa Birsiba. Na pinapageda den nu manga wata nin su ama nilan a si Israil apeg'u manga wata nilan enggu su manga kaluma nilan lu kanu manga kalu a inipapait'u Piraun sa kalapit kani Yakub. ⁶ Na pinamananggit'ilan su langun nu pangangayamen enggu su langun nu tamuk a nakua nilan sa Kanaan ka linemu silan sa Egypt. ⁷ Pinaunut'i Yakub lu sa Egypt su langun nu sakambinabatan nin, su manga wata nin enggu su manga apu nin apeg den nu manga mamanugang sa lekanin.

⁸ Nia ba su manga ngala nu muliataw ni Israil a bedtuan bun sa Yakub a naped'in lemu sa Egypt. Si Rubin i kaka sa langun kanu manga wata ni Yakub. ⁹ Nia manga wata a mama ni Rubin na si Hanuk, si Palu, si Hisrun enggu si Karmi. ¹⁰ Nia menem manga wata a mama ni Simiun na si Himuil, si Hamin, si Uhad, si Yakin, si Suhar enggu si Saul a wata nin kanu babay sa Kanaan. ¹¹ Nia menem manga wata a mama ni Libi na si Girsun, si Kwat enggu si Mirari. ¹² Nia menem manga wata a mama ni Yahuda na si Ir, si Unan, si Sila, si Parez enggu si Zira. Nia manga apu ni Yahuda kani Parez na si Hisrun enggu si Hamul. Ugaid'a si Ir enggu si Unan na lu minatay sa Kanaan. ¹³ Nia menem manga wata a mama ni Isakar na si Tula, si Puwa, si Yub enggu si Simrun. ¹⁴ Nia menem manga wata a mama ni Sibulun na si Sirid, si Ilun

enggu si Halil. ¹⁵ Na silan ba a entu su nambata ni Yakub kani Lia lu sa dalepa a Padan-Aram apeg den nu wata nin a babay a si Dina. Nia kadakel'u namuliataw ni Yakub kani Lia na telupulu enggu telu langun.

¹⁶ Nia menem manga wata a mama ni Gad na si Zipun, si Haggi, si Suni, si Isbun, si Iri, si Arudi enggu si Arili. ¹⁷ Nia menem manga wata a mama ni Asir na si Imna, si Isba, si Isbi, si Biria enggu su lusud'ilan sa tian a babay a si Serah. Nia menem manga apu ni Asir kani Biria na si Hibir enggu si Malkil. ¹⁸ Na si Gad enggu si Asir ba a entu su manga wata ni Silpa a panunugun a inenggay ni Laban kanu wata nin a si Lia. Sapulu enggu nem langun su namuliataw ni Yakub sa lekanin.

¹⁹ Nia menem manga wata a mama ni Yakub kanu kaluma nin a si Rakil na si Yusup enggu si Buniamin. ²⁰ Nia manga wata ni Yusup na si Manasi enggu si Ipraim enggu lu silan pimbata ni Asinat sa dalepa a Egypt. Si Asinat na wata nu Putipira, su 'gkaunutan nu agama lu sa Un. ²¹ Nia menem manga wata a mama ni Buniamin na si Bila, si Bikir, si Asbil, si Gira, si Naaman, si Ahi, si Rus, si Mupim, si Hupim enggu si Ard. ²² Na su namuliataw ni Yakub kani Rakil na sapulu enggu pat silan langun.

²³ Nia menem wata a mama ni Dan na si Husim. ²⁴ Nia menem manga wata a mama ni Naptali na si Yasil, si Guni, si Yisir enggu si Silim. ²⁵ Na silan ba a entu su manga wata ni Bilha a su panunugun a inenggay ni Laban kanu wata nin a si Rakil. Na pitu kataw langun su namuliataw ni Yakub sa lekanin.

²⁶⁻²⁷ Na nia kadakel'u muliataw ni Yakub a nakaunut sa lekanin lemu sa Egypt na nempulu enggu nem kataw langun. Apeg'i Yusup enggu su dua kataw a wata a mama nin a lu pimbata sa Egypt na pitupulu kataw silan langun a nangalimud lu liu su manga mamanugang kani Yakub.

²⁸ Na pinauna ni Yakub si Yahuda lu kani Yusup ka enggu nin silan 'gkaalaw lu sa Gusin. Guna silan makauma ²⁹ na inipapagadil'i Yusup su kalisa nin ka tinalabuk'in lu sa Gusin su ama nin a si Israil. Na endaw demun i kinailay ni Yusup kanu ama nin na nakakep'in enggu nauget a gay na 'bpaguguliang bu. ³⁰ Nia nadtalu ni Israil kani Yusup na “Saguna a nailay ku den sa matakapala i saben-sabenal a bibiag ka na apia mauma aku den na limu nu Kadenan na da den sa laki.”

³¹ Daka nia pidtalun ni Yusup kanu manga suled'in taman den kanu langun nu sakambinabatan nu ama nin na “Lemu aku kanu Piraun ka pakatawan ku sa lekanin i nakauma kanu den sia a ebpun sa kalupan na Kanaan. ³² Edtalun ku sa lekanin i patutuganul kanu sa manga ayam enggu langun nu manga ayam'u a entu na

pinananggit'u maitu bun su manga tamuk'u. ³³ Upama ka idsan kanu nu Piraun u ngin i galebeken nu ³⁴ na nia nu edtalu sa lekanin na 'Iniganat pan sa wata su manga ulipen nengka na 'bpamedtuganul den sa ayam a mana bun su galebekan nu katupuan nami.' Sa maya ba a ukit na sia kanu makagkaleben sa Gusin kagina ipegkangingilu nu manga taw sa Egypt su 'bpamedtuganul sa ayam."

47

¹⁻² Daka pinaunut'i Yusup su lima kataw kanu manga suled'in ka nangadap silan lu kanu Piraun sa nia nin pidtalu na "Nakauma den sa Gusin su ama ku enggu su manga suled ku a ebpun sa kalupan na Kanaan. Pinananggit'ilan su manga ayam'ilan taman den kanu manga tamuk'ilan." ³ Na nia inidsa nu Piraun kanu manga suled'i Yusup na "Ngin i manga galebekan nu?" Na nia nilan lun nakasawal na "Bpamedtuganul sa ayam su manga ulipen nengka a mana bun su galebekan nu katupuan nami." ⁴ Pidtalulun bun i "Minalat kami 'gkakaleben kanu nia a kalupan ka pegkapasang a benal su kapenggutem lu sa Kanaan taman sa da den 'gkapanadtaban nu manga ayam'ami. Na 'bpangenin nami sa leka i suguti kami a manga ulipen nengka a lu makagkaleben sa Gusin."

⁵ Guna su maitu na pidtalul nu Piraun kani Yusup i "Saguna na naped'engka den su ama enggu su manga suled'engka. ⁶ Na pagkalebeni ka sa kanilan su mapia sa langun a lupa sia a mana su Gusin ka leka man su Egypt. Na u entain i mailay nengka sa kanilan a aden kategelan nin sa katuganul sa ayam na sekanin i saligi ka kanu manga ayam ku."

⁷ Na pinaadap den ni Yusup su ama nin a si Yakub lu kanu Piraun daka pinalihalan^m den ba a entu ni Yakub su Piraun. ⁸ Na inidsan sekanin ni Piraun sa "Nakapila lagun ka den?" ⁹ Nia inisawal'i Yakub na "Nakamagatus enggu telupulu lagun pamun i kabpaguyag-uyag ku sia sa liwawaw na dunia. Mababa pamun gaid enggu mapasang a benal su kapendadalaug ku ka da demun makalepeng kanu kinandadalaug'u manga lukes ku kanu timpu a 'bpaguyag-uyag pan silan." ¹⁰ Daka bagu ginemanat si Yakub na pidsalingganatan nin pamun malihala su Piraun.

^m47:7 **Pinalihalan** Pagidsan i maena nin kanu *kinapalihala* nu Yakub sia kanu Manga Awal 48 ayat 15, 16, 20 enggu sia kanu Manga Awal 49.

¹¹ Na pinaginugutan den mambu ni Yusup su inisugu lun nu Piraun ka pinagkalebenan nin kanu ama nin enggu kanu manga suled'in su mapia sa langun a lupa lu sa Gusinⁿ a sakup bun nu kalupan na Egypt. ¹² Inenggan nin sa kauyagan su ama nin enggu su manga suled'in. Na tinukel'in bun menggay su sakambinabatan nu ama nin sa endaw i kadakel'u manga wata nilan.

Su Kinagkapasang'u Kinanggutem

¹³ Na 'bpangilut bun su kapasang'u kapenggutem ka da den kauyagan kanu embala-bala a dalepa tembu 'bpelunusan den su manga taw lu sa kalupan na Kanaan enggu sa Egypt. ¹⁴ Guna su maitu na langun nu kuleta a ibpamamasa nu manga taw sa Egypt enggu sa Kanaan na 'bpamelimuden ni Yusup ka 'bpananggiten nin lu kanu Piraun. ¹⁵ Guna den maibped su kuleta nu manga taw sa Egypt enggu sa Kanaan na su langun nu manga taw sa Egypt na linemu kani Yusup. Na nia nilan lun pidtalu na “Enggi kami nengka sa makan ka naibpedan kami den na kuleta! Nginan, pandayan kami nengka den a matay sia kanu kaadapan nengka?” ¹⁶ Nia pidtalu ni Yusup na “U naibpedan kanu den na manga kuleta na pamananggit'u sia su manga ayam'u ka entu den ba i ipamasa nu sa makan sia sa laki.” ¹⁷ Kagina ka maitu na pinamananggit'ilan den su manga ayam'ilan lu kani Yusup enggu inenggan nin den mambu silan sa kauyagan a sambu kanu manga kuda, bili-bili, kambing, sapi enggu manga kimar nilan. Na kanu dalem'u nakasalagun na inenggan nin bu silan sa kauyagan a sambu kanu pangangayamen nilan.

¹⁸ Na endaw i kinaipus'u entu a lagun na minubay 'bpaluman sa lekanin su manga taw ka nia nilan pidtalu na “Hu mapulu, seka i nakataw sa da den nasama sa lekami a kuleta enggu manga ayam ka san den langun sa leka. Da den nasama a makaenggay nami sa leka nia tabia na su badan enggu su manga lupa nami. ¹⁹ Di kami nengka papendaya a matay na gutem ka makadtaday den su manga lupa nami. Pamasa kami den apeg'u manga lupa nami a sambu kanu kauyagan. Na mapangungulipen kami den nu Piraun taman sa lekanin den su manga lupa nami. Na asal bu na di kami mamamatay na enggi kami sa gunu ka enggu kami 'gkauyag enggu su manga lupa nami na di makadtaday.”

²⁰ Sabap kanu kapegkapasang'u kapenggutem'u manga taw na nabpapasa nilan su

ⁿ47:11 *Gusin* Ped a pembedtuan lun na *Ramisis*.

manga lupa nilan lu kani Yusup. Kagina ka maitu na si Piraun den i kigkuan kanu manga kalupan sa Egypt. ²¹ Na langun nu taw kanu embala-bala sa sakup'a Egypt na inipapangungulipen^o nin kanu Piraun. ²² Nia nin bu da mapamasa na su lupa nu 'gkangaunutan nu agama kagina aden 'gkatalima nilan a ebpun kanu Piraun a pakapamasa nilan sa kauyagan tembu da nilan mabpasa su manga lupa nilan. ²³ Daka nia pidtalun ni Yusup kanu manga taw na “Pakikineg kanu! Pinamasa ku den sekanu enggu su manga lupa nu tembu su Piraun den i kigkuan sa lekanu. Na kua nu su manga uni a nia ka enggu nu 'gkapamulan su manga lupa nu. ²⁴ Ugaid'a uman kanu makasabpet na inggay nu kanu Piraun su sabad kanu lima bad. Kua nu den su masama asal'a makapamula nu enggu makapaguyag'u taman den kanu langun nu sakambinabatan nu.” ²⁵ Nia nilan nakasawal na “Hu mapulu, inilipuas kami nengka sa kapatay. Mapapangungulipen kami den kanu Piraun na ikalimu kami nengka.” ²⁶ Daka inumbal'i Yusup a kitaban i inggay kanu Piraun su sabad kanu lima bad kanu masabpet kanu kalupan sa Egypt. Na sampay saguna na maya pamun ba su kitaban lu nia bu liu sia na su lupa nu 'gkangaunutan nu agama.

Su Kapapedsapa nu Yakub kanu Yusup

²⁷ Kanu kapendadalepa nu manga Israil lu kanu kalupan sa Gusin a sakup'u Egypt na namakapantiali silan lu ba sa manga tamuk enggu migkadakel a benal silan. ²⁸ Na nakasapulu enggu pitu lagun i kinagkakaleben ni Yakub lu tembu nakagaus pan su umul'in sa magatus enggu patpulu enggu pitu.

²⁹ Guna su 'gkauma den na limu nu Kadenan si Yakub na inipatawag'in su wata nin a si Yusup ka nia nin lun pidtalun na “U saben-sabenal a ipegkalimu aku nengka na ililip'engka su lima nengka sia kanu didalem'u bubun ku enggu idsapa nengka i 'bpia-pianan aku nengka enggu edtalun ka sa benal. Di aku ibpelebeng sia sa Egypt ³⁰ ugaid'a lu aku nengka ilebeng kanu linebengan kanu manga lukes ku.” Nia nin mambu inisawal na “Enggulan ku su inipanutuma nengka.” ³¹ Daka pidtalun ni Yakub i “Idsapa nengka sa laki.” Na inidsapa lun den mambu ni Yusup entu pan ka dinemukum si Yakub ka nangenin-nengin lu kanu 'bpagigan^p nin.

^o47:21 *Inipapangungulipen* Nia nin ped a maena sa Hibru na *pinaalat'in lu kanu siudad* su langun nu taw ebpun kanu embala-bala sa Egypt.

^p47:31 *'Bpagigan* Ped a maena nin sa Hibru na *tungked*.

48

Su Kinapalihala kani Manasi enggu si Ipraim

¹ Guna maipus i langun na entu na aden nakadtalu kani Yusup sa di kun 'gkapia i ginawa nu ama nin. Daka pinaunut'in lemu su dua kataw a wata nin a mama a si Manasi enggu si Ipraim. ² Na guna katawi ni Yakub i pakauma su wata nin a si Yusup na mibpapalanat sekanin embangun lu kanu 'bpagigan nin ka minayan. ³ Nia pidtalu ni Yakub kani Yusup na “Kanu timpu a lu aku sa Lus sa kalupan na Kanaan na pibpayagan aku nu Kadenan a Barakat sa Langun enggu pinalihalan aku nin lu ba. ⁴ Tig'in sa laki 'Pagkadakelen ku su muliataw nengka taman sa mabaluy kanu a bangsa nu manga tribu. Na inggay ku su kalupan a nia a mabpusaka nu tupu nengka taman sa taman.’ ⁵ Kagina ka maitu na su wata nengka a si Ipraim enggu si Manasi a sia pimbata sa Egypt unan nu kinasia ku na itimbang ku silan a manga wata ku a mana si Rubin enggu si Simiun. ⁶ Ugaid'a su makatundug sa kanilan a embatan na leka den enggu su kawalisan nilan na sia den matuntul kanu ngala nu manga suled'ilan. ⁷ Ka kanu kapembalingan ku lu sa kalupan na Kanaan ebpun sa Padan-Aram na nalidu a benal i ginawa ku kagina sia pan sa lalan a masupeg sa Iprat na minatay si Rakil. Na lu ku ba sekanin inilebeng kanu ligid'u lalan a ipebpawang sa Iprat a bedtuan bun sa Bitlihim.”

⁸ Na endaw i kinailay ni Yakub kanu manga wata ni Yusup na inidsa nin i “Entain i manga wata a nia?” ⁹ Nia inisawal'i Yusup kanu ama nin na “Namba su manga wata ku a inenggay nu Kadenan sa laki sia sa Egypt.” Daka pidtalu ni Yakub i “Paubay ka silan ka enggu ku silan 'gkapalihalan.” ¹⁰ Sa nia ba a timpu na di den gaid pakaalung si Yakub kagina matua den a benal sekanin. Daka iniubay lun den mambu ni Yusup su manga wata nin na sinium'in enggu kinakep den ba a entu silan ni Yakub. ¹¹ Nia pidtalu ni Yakub kani Yusup na “Mawatan sa ginawa ku i makapagilaya ta pan ugaid'a pigkahanda pamun nu Kadenan i taman kanu manga wata nengka na mailay ku pamun.”

¹² Na iniawa den ba a entu ni Yusup su manga wata nin lu kanu kasakupuan nu ama nin a si Israil enggu sinemugiud sekanin lu kanu kaadapan nu ama nin. ¹³ Daka iniubay nin 'bpaluman lu kanu ama nin su dua kataw a manga wata nin. Nia nin pinadtampal sa biwang na si Ipraim enggu si Manasi menem i pinadtampal'in sa

kawanan. ¹⁴ Ugaid'a pinadsulang kaya ni Israil su lima nin ka lu nin inidapenet su kawanan kanu ulu nu ali a si Ipraim enggu lu nin menem inidapenet su biwang kanu ulu nu kaka a si Manasi.

¹⁵⁻¹⁶ Daka pinalihalan nin si Yusup enggu nia nin pidtalu na

“Palihalan nu Kadenan su manga wata a nia.

Palihalan silan nu Kadenan,
su Kadenan a tinapenayan nu manga lukes ku a si Ibrahim enggu si Iskak kanu
uyag-uyag'ilan,

su Kadenan a pedtiakap sa laki sampay den sa saguna
enggu su malaikat a linemipuas sa laki.

Sia makanggulalan kanu manga wata a nia na di madadag su ngala ku
enggu su ngala nu manga lukes ku a si Ibrahim enggu si Iskak.

Na mapagkadakel silan sia sa liwawaw na dunia.”

¹⁷ Guna kasipati ni Yusup i lu nakadapenet su kawanan a lima nu ama nin kanu ulu ni Ipraim na da mapia i ginawa nin. Tembu pinukas'in su lima nu ama nin lu kanu ulu ni Ipraim ka lu nin inialat kanu ulu ni Manasi. ¹⁸ Nia pidtalu ni Yusup sa lekanin na “Dikena man ama ka nia su kaka. San nengka idapenet su kawanan a lima nengka kanu ulu nin.” ¹⁹ Ugaid'a da kiug su ama nin taman sa nia nin pidtalu na “Hu wata ku, katawan ku bun. 'Gkadakel bun man su tupu nin taman sa mabaluy sekanin a badtug a bangsa ugaid'a kalawanan sekanin nu ali nin sa kabadtug taman sa mabaluy a madakel a bangsa su manga tupu nin.” ²⁰ Na kanu entu demun ba a gay na pinalihalan nin si Ipraim enggu si Manasi sa tig'in

“Sia kanu kapamalihala nu manga Israil na
usalen nilan su ngala nu sa nia nilan edtalun na
'Palihalan kanu nu Kadenan
a mana bun si Ipraim enggu si Manasi.’ ”

Na maya ba su ukit a kinapagkaka ni Yakub kani Ipraim kumin kani Manasi.

²¹ Daka nia pidtalu ni Israil kani Yusup na “Pakikineg ka. Mangagan aku den mauma na limu nu Kadenan ugaid'a tapiden kanu nu Kadenan enggu imbalingan

kanu nin lu kanu kalupan nu kaapuan nu. ²² Na langun nu a edsusuled na seka bu i pebpsakan ku kanu takilidan nu palaw^q a nakua ku ebpun kanu manga Amur sa ukrit a kinambunua ku kanilan.”

49

Pinalihalan nu Yakub su manga Wata nin

¹ Daka inipatawag'i Yakub su manga wata nin ka nia nin pidtalun na “Pamangubay kanu sa laki ka edtalun ku sa lekanu su mangauma a manggula nu.

² “Sekanu a manga wata ni Yakub, pamangubay kanu pan ka pamakikineg'u pan su ama nu a si Israil.

³ “Seka Rubin su kaka sa langun a wata ku, su bagel ku enggu su muna-muna a unga nu kamamai ku. Da lemawan sa leka sa kabadtugan enggu da bun lemawan sa leka sa kabagel.^r

⁴ Mana ka bun su degan a 'bpaminasakan ugaid'a di ka bun 'bpapulu kagina pinggiabuan nengka su ama nengka ka pingguledsikan nengka su kaluma nin.

⁵ “Sekanu menem Simiun enggu Libi na nagalia^s a benal ka su manga sundang'u na matalem sa kabpamunu.^t

⁶ Di ku lusudan su apia ngin a pengguniaten nu, di ku bun lumbukan su apia ngin a pagumpungan nu,

^q48:22 *Takilidan nu palaw* Ped a maena nin sa basa a Hibru na *Sikem*.

^r49:3 *Da lemawan lun sa kabagel* Nia nin ped a maena sa Hibru na *da lemawan lun sa kakamal*.

^s49:5 *Nagalia* Nia nin maena sa Hibru na dua silan a edtebped sa pusud na 'bpamunu. Kena bu silan matag edtebped sa pused ka apia sa kinapamunu na edtagapeda silan.

^t49:5 Mailay i nia sia kanu Manga Awal 34 ayat 25 taman sa 31.

ka u malipunget na da padawan-dawan nin mimatay,
 ka apia su binatang na 'gkatiud u 'gkasugat'a ginawa nilan.
⁷ Idsinta su lipunget'u enggu su libuteng'u atay nu kagina pakatiawan-tiawan!
 Mangapalak silan sia kanu manga tupu ni Yakub
 enggu mamakatagayak silan kanu kalupan na Israil.

⁸ “Seka menem Yahuda na embadtugen ka nu manga suled'engka,
 na tabanan nengka su manga kuntela nengka,
 langun nu manga suled'engka na magadat sa leka.

⁹ Manguda a alimaw i kalagidan kani Yahuda,
 kapasad'in mimatay na embalingan sa lingkab.
 Nia nin kalagidan na alimaw a edtatalegkeb sa kabpangintelenen,
 mana bun su alimaw a dala pakatika lun pebpukaw.

¹⁰ Su tungked'u kadatu na di maawa kanu Yahuda
 atawa ka su tanda nu kamal na di maawa kanu manga tupu nin
 taman sa makauma su tupu nin a tidtu a kigkuan lun.
 Na su tupu a entu na dait a paginugutan nu manga bangsa.

¹¹ Su manguda a mama a kimar nin na lu nin 'bpagiketan kanu manga ubas,
 lu kanu pinamili a mapia sa langun a kayu na ubas.
 Su ibpamipi kanu balegkas'in na alak a ebpun sa ubas,
 su lambung'in na ig a ubas i ibpamipi lun.

¹² Su manga mata nin na migkaliga na alak a ebpun sa ubas^u
 enggu su manga ngipen nin na migkaputi na gatas.^d

¹³ “Seka menem Sibulun na lu 'gkakaleben kanu dedsan,
 seka i ampilan nu manga kapal.
 Su sakup'engka na makauma taman sa Sidun.

¹⁴ “Seka menem Isakar na mana ka su mabagel a kimar

^u49:12 *Migkaliga na alak a ebpun sa ubas* enggu *migkaputi na gatas* Sia sa adat-
 betad'u manga Hibu na su alak na tanda na kakawasa enggu maitu bun su gatas na
 tanda bun nu kakawasa.

a pebpapangintelenen kanu pageletan nu dua timan a lugenan nu ayam.^v

¹⁵ Guna nin mailay i mapia su 'bpangintelenan nin enggu makalilini a benal su kalupan a entu na tinalima nin den su kaugat'u 'bpananggiten ka nia nin pan tinemu i mapapangungulipen.

¹⁶ “Si Dan menem na panguluan nin su manginged'in a magidsan kanu ped a manga bangsa nu Israil.

¹⁷ Mabaluy sekanin a mana nipay lu kanu ligid'u lalan, makagkaid kanu 'bpagukitan, ka temuka sa palu nu manga kuda a pedsagad ka enggu 'gkangatapaya sa kaulug'in su pegkukuda lun.

¹⁸ “Hu Kadenan ku a Mapulu na 'gkapangingalap ku su kabpamelipuas'engka.

¹⁹ “Sulungen si Gad nu manga tulisan, ugaid'a sugkuban nin silan taman sa edsaluban nin.

²⁰ “Su kauyagan lu kani Asir na di kaidanan, ka 'gkapangadenan nin sa mangapia a pegken su manga datu.

²¹ “Si Naptali na su saladeng a pinambaya-baya, katigan a mapia i 'gkapananggit'in.

²² “Si Yusup menem na mana su pembuad-buad a ubas a 'bpelansag lu kanu ligid'u bualan. Su manga sapak'in na 'bpamamusug kanu alad.

²³ Sinulung sekanin nu manga talinganup, taman sa pinakapasangan a benal kanu kinabusug lun.

²⁴⁻²⁵ Ugaid'a sabap kanu kabagel'u Kadenan ni Yakub a Barakat sa Langun,

^v49:14 *Lugenan nu ayam* Nia nin ped a maena sa basa a Hibru na *lulan* nu kuda atawa ka kimar.

su 'Bpanuganul a mabagel a Watu a Kuta nu Israil,
na da bun palin nu busug'engka
enggu su ngelay nengka na da bun magkeleng-keleng.
Su Kadenan a Barakat sa Langun a Kadenan nu ama nengka
i temabang sa leka enggu mamalihala sa leka.
Palihalan ka nin sa ig a ebpun sa langit,
palihalan ka nin sa pedsimbual a ig a ebpun kanu manga bualan,
enggu palihalan ka nin sa pangangayamen enggu manga muliataw.

²⁶ Su manga palihala nu ama nengka
na minuna pan kanu palihala nu da tedtab'in a kapalawan,
minuna pan kanu mangapia a langun taman lu kanu da taman nin a
kabakuludan.

Na lemangkap su langun nu entu a palihala san kani Yusup
a napamili a mapulu kanu langun nu manga suled'in.

²⁷ “Si Buniamin na su busawn a talaw a asu,
nia nin kagkapita na pembusawan nin su nabunu nin
enggu nia nin menem kagkagabi na pembed-baden nin su nangasama.”

²⁸ Na silan ba a entu na su sapulu enggu dua a bangsa nu Israil a manga wata ni
Yakub enggu maitu ba i ukit a kinapalihala sa kanilan ni Yakub. Pinalihalan nin su
uman i isa kanu palihala a dait sa kanilan.

Su Kinapatay nu Yakub

²⁹ Daka nia pidtalu ni Yakub kanilan na “Mangagan aku den mauma na limu nu
Kadenan. Na lu aku nu ikubul kanu takub a linebengan kanu manga lukes ku lu
kanu kalupan ni Iprun a taw a Hit. ³⁰ Su takub a entu na lu sa Makpila a masupeg sa
Mamri a lu sa Kanaan. Pinamasa i entu ni Ibrahim kani Iprun a taw a Hit ka
inumbal'in a 'bpamelebengan. ³¹ Na lu ba inilebeng si Ibrahim enggu su kaluma nin a
si Sara enggu lu bun ba inilebeng si Iskak enggu su kaluma nin a si Ribeka taman sa
lu ku bun ba mambu inilebeng si Lia. ³² Na langun nu sakup'u lupa a entu taman
kanu takub na napamasa kanu manga Hit.” ³³ Na guna den kapanutumai ni Yakub su

manga wata nin na miniga den ba a entu sekanin. Daka mibpandus den ba a entu su napas'in ka midtatangguna den kanu limu nu Kadenan.

50

¹ Daka nakakep'i Yusup su ama nin enggu nakauliang taman sa sinium'in. ² Na inisugu nin kanu manga panunugun nin a taligamut i sapuan nilan sa manga mamut a gamut ka enggu di maledak su bangkay^w nu ama nin. Na maitu den ba mambu i pinggula nu manga taligamut. ³ Na nakasaut sa patpulu gay i kinanggula nilan lun kagina maya ba i kauget'u kapedsapu nilan kanu bangkay nu minatay. Na kanu dalem'u pitupulu gay na ginagagawan bu su manga taw sa Egypt.

⁴ Guna den mapupus su gay nu kinagagaw kanu minatay na pidtalu ni Yusup kanu 'gkangasaligan nu Piraun i "U saben-sabenal a ipegkalimu aku nu na imbitiala nu pan sa laki su Piraun. Na edtalu nu sa lekanin i ⁵ kanu mangagan den mauma na limu nu Kadenan su ama ku na pinadsapa aku nin sa 'Lu aku nengka ilebeng kanu pidtangga ku demun madil a lebengan lu kanu kalupan sa Kanaan.' Kagina ka maitu na 'bpangenin ku sa leka i suguti aku a makalebeng ku lu su ama ku na embalingan aku bun sia." ⁶ Nia inisawal'u Piraun na "Ganat ka den ka ilebeng'engka su ama nengka a mana bun su inidsapa nengka lun."

⁷ Guna su maitu na ginemanat si Yusup ka inilebeng'in su ama nin. Na minunut bun mambu sa lekanin lemebeng su langun nu 'gkangasaligan nu Piraun, su manga mapulu i kamal'in kanu tulugan taman den kanu manga kalukesan sa kalupan na Egypt. ⁸ Minunut bun su manga suled enggu su langun nu sakambinabatan ni ama nin. Nia bu nasama lu sa Gusin na su manga wata^x enggu su manga pangangayamen nilan. ⁹ Aden bun manga migkukuda enggu migkakalisa a namangunut sa kanilan tembu madakel a benal silan.

¹⁰ Nia nilan kinauma lu kanu tagikan sa Atad a tampal sa sebangan nu lawas'a ig'u

^w**50:2 Di maledak su bangkay** Sia sa adat-betad'u manga taw sa Egypt na ibpagawa su manga tinay, 'bpagawan sa lugu enggu papegkamalan su lawas'u minatay entu pan ka pedsapuan sa manga mamut a gamut ka enggu di 'gkaledak.

^x**50:8 Manga wata** Su manga wata a di pan pakagaga 'bpelakaw ugaid'a aden natabun a 'bpelembal sa kanilan.

Jordan na tinemelen silan lu ba ka ginagawan^y pan a benal silan. Na kanu dalem'u nakapitu gay lu ba na ginagawan bu si Yusup kanu ama nin. ¹¹ Na guna mailay nu dumadalepa a manga taw sa Kanaan su kinagagaw lu kanu tagikan sa Atad na nia nilan nadtalu na “Tantu besen i kapasang'u kapenggagaw nu manga taw sa Egypt.” Tembu nabedtuan sa Abil-Misraim^z su dalepa a entu a tampal sa sebangan nu lawas'a ig'u Jordan.

¹² Na pinggula den mambu nu manga wata ni Yakub su inisugu nu ama nilan kanilan ¹³ ka pidtapik'ilan su bangkay nu ama nilan lu sa kalupan na Kanaan. Na lu nilan inilebeng kanu takub sa kalupan na Makpila a masupeg sa Mamri a pinamasa ni Ibrahim kani Iprun a taw a Hit ka enggu 'gkapamelebengan. ¹⁴ Nia kinapasad lemebeng kanu ama ni Yusup na mimbalingan sekanin lu sa Egypt kaped'u manga suled'in enggu su langun nu namangunut sa kinalebeng kanu ama nin.

Su Kinapasalig'u Yusup kanu manga Suled'in

¹⁵ Na guna den matay su ama nilan na nia kadtalu nu manga suled'i Yusup na “Panun den u aden sakit'a ginawa ni Yusup sa lekitanu enggu pabayaden tanu nin kanu langun na malat a pinakaidan tanu lun?” ¹⁶ Daka napapait silan sa katigan kani Yusup sa tig'ilan “Unan nu da pan matay su ama tanu na aden inipakalimu-limu nin sa lekami sa tig'in ¹⁷ ‘Maya ba i edtalu nu kani Yusup na “'Bpangenin ku sa leka i lipatani ka den su kinapakaid'u manga suled'engka sa leka, su kadupangan nilan enggu su kadaluakan a pinakaidan nilan sa leka.” ’ Na tembu 'bpangenin nami sa leka i ampun ka su kadaluakan nami a manga ulipen nu Kadenan nu ama nengka.” Na guna makinegi Yusup su entu na nakauliang sekanin.

¹⁸ Daka linemu sa lekanin su manga suled'in enggu namedsugiud lu kanu kaadapan nin sa nia nilan pidtalu na “Manga ulipen kami nengka den.” ¹⁹ Ugaid'a nia pidtalu ni Yusup sa kanilan na “Da kanu 'gkagilek ka dikena saki su Kadenan! ²⁰ Mawag su nangguniat'u sa laki ugaid'a su Kadenan i migkahanda lun i entu kanu kapianan nu madakel a taw ka enggu silan makalipuas a mana su 'gkanggula saguna. ²¹ Na kagina ka maitu na da kanu 'gkagilek. Tiakapan ku sekanu taman den kanu manga wata

^y50:10 *Ginagawan* Nia nin maena na tinemagaw sa matanug enggu mapasang a benal a kinatagaw.

^z50:11 *Su Abil-Misraim* sa basa a Hibu na nia nin maena na su *Kinagagaw nu Egypt*.

nu.” Na maitu ba i kinapasalig'in sa kanilan taman sa migkaluag su nanggiginawa nilan.

Su Kinapatay nu Yusup

²²Na lu den ba mindalepa sa Egypt si Yusup taman kanu sakambinabatan nu ama nin. Na nakapagumul si Yusup sa magatus enggu sapulu lagun. ²³Nasaut'in pamun su manga apu ni Ipraim taman sa nadsasakupu^a nin pan su manga apu ni Manasi kanu wata nin a si Makir kanu kinambata sa kanilan. ²⁴Nia pidtalu ni Yusup kanu manga suled'in^b na “Mangagan aku den mauma na limu nu Kadenan. Ugaid'a natatalanged i edtabangan kanu nu Kadenan enggu iawa kanu nin sia ka lu kanu nin pananggiten kanu kalupan a inibpasad'in kanu Ibrahim, kanu Iskak enggu kanu Yakub.” ²⁵Daka pinadsapa ni Yusup su sakambinabatan nu Israil sa “Natatalanged i edtabangan kanu nu Kadenan. Na idsapa nu sa laki i edtapiken nu su bangkay ku sa kaawa nu sia.”

²⁶Na minatay den ba a entu si Yusup sa umul a magatus enggu sapulu lagun. Guna den kasapui sa manga mamut a gamut su bangkay nin na inibetad'ilan den ba a entu kanu kaban^c lu sa Egypt.

Wassalam

^a50:23 *Nadsasakupu* Sa adat-betad'ilan na tanda a initimbang'in sa wata nin.

^b50:24 *Manga suled'in* Nia nin ped a maena sa basa a Hibu na *manga pagali*.

^c50:26 *Kaban* Nia ba i 'bpanaguan nu manga taw sa Egypt sa bangkay na minatay.